

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj
přeshraničních (pohraničních) regionů**

Autor: Bc. Jana Novotná

Vedoucí diplomové práce: Ing. Michaela Antoušková, Ph.D.

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jana Novotná

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj přeshraničních (pohraničních) regionů

Název anglicky

Economic and social potential affecting the development of cross-border regions

Cíle práce

Cílem práce je zmapovat, popsat a vyhodnotit efektivitu využívání evropských dotací v příhraničních regionech České republiky. Poukázat na nedostatky v implementaci dotační politiky a následně navrhnout řešení, které by vedlo ke zvýšení sociálního a ekonomického potenciálu těchto ekonomicky slabších oblastí.

Metodika

Výchozím krokem je studium teoretických východisek a jejich následné zpracování v rámci literární rešerše. Vlastní výzkum bude založen na socio-ekonomických analýzách sledovaného území. Pro sběr primárních dat bude uskutečněno dotazníkové šetření, které bude doplňovat sekundární data existujících statistických studií a jiných dokumentů. K závěrečnému zhodnocení bude použito statistických metod.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 str.

Klíčová slova

regionální rozvoj, pohraniční regiony, regionální politika, prosperita regionu, mikroregiony, obce, dotace, evropské fondy

Doporučené zdroje informací

- ANDĚL, P. Krkonoše: příroda, historie, život. 1. vyd. Editor Jiří Flousek. Praha: Baset, 2007, 863 s. ISBN 978-807-3401-047.
- BACHTLER, J., YUILL, D.. Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm?. Glasgow: University of Strathclyde, European Policies Research Centre, 2001. ISBN 18-711-3052-2. The University of Strathclyde.
- Blažek, J., Uhlíř, D. Teorie regionálního rozvoje: Nástin, kritika, implikace. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- GAREP. Přístupy k posílení spolupráce a synergie ve venkovských regionech. Brno, 2012. ISBN 978-80-905139-4-5.
- GAREP. Rozvojový interaktivní audit: Přístupy k řešení disparit. Brno, 2009. ISBN 978-80-904308-1-5.
- GAREP. Synergie ve venkovském prostoru: Aktéři a nástroje rozvoje venkova. Brno, 2009, 93 s. ISBN 978-80-904308-0-8.
- KASTNER, Q. Procesy formování obyvatelstva českého pohraničí od května 1945. Praha, 1996. ISBN 80-85950-19-7. Dostupné z: http://studie.soc.cas.cz/upl/texty/files/180_96-12wptext.pdf
- KUTSCHERAUER, A. Řízení regionální a místní správy: Regionální management. Ostrava, 2006. WB-14-04. Dostupné z: http://alkut.cz/regrozvoj/reg_mun_management.pdf. Souhrnná výzkumná zpráva.
- PERLÍN, R. Typologie venkova. Český venkov 2003 : Situace před vstupem do EU Praha : Česká zemědělská univerzita, 2003 S. 113-120. DOI: 000665272.
- Regionální disparity [online]. 2009 [cit. 2013-06-24]. ISSN 1802-9450. Dostupné z: disparity.vsb.cz
-

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Michaela Antoušková, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2014

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 3. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj pohraničních regionů" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní Ing. Michaele Antouškové, Ph.D. za odborné vedení při zpracování diplomové práce a paní Ing. Aleně Kolářové za cenné rady k řešené problematice. Dále bych poděkovala starostce města Jilemnice paní Ing. Janě Čechové za poskytnutí vyčerpávajících informací ohledně řešené problematiky. A nakonec bych chtěla poděkovat všem ochotným respondentům, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření.

Ekonomický a sociální potenciál pro rozvoj přeshraničních (pohraničních) regionů

Economic and social potential affecting the development of cross-border regions

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá ekonomickým a sociálním potenciálem rozvoj přeshraničních (pohraničních) regionů. V rámci této diplomové práce je sledována činnost Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

Cílem práce je zhodnotit socioekonomické prostředí vybraného regionu, posoudit strukturu forem spolupráce a schopnost čerpat dotační prostředky v rámci Evropských fondů.

V první teoretické části práce jsou rozebrána témata, která se týkají regionálního rozvoje, přeshraniční spolupráce a spolupráce na regionální úrovni. Regionální politika a přeshraniční spolupráce je popsána nejdříve na evropské úrovni a poté i na české úrovni. V rámci regionální politiky je okrajově rozebrána i forma české regionální politiky, zejména dobrovolné svazky obcí a místní akční skupiny. Praktická část je zaměřena na samotný Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, který patří mezi první euroregiony, které byly založeny v České republice. Je provedena socio-ekonomická studie Euroregionu a případová studie vybraných obcí z Euroregionu v rámci České republiky a Polska. Byl proveden kvalitativní výzkum dotazníkovým šetřením, který je doplněn rozhovorem se zástupcem veřejné správy.

Klíčová slova: regionální rozvoj, pohraniční regiony, regionální politika, regionální ekonomika, prosperita regionu, mikroregiony, obce, dotace, evropské fondy

Summary

This diploma thesis is focused primarily on the economical and social potential for the development of cross-borders regions. The activity of the Euroregion is monitored as well as its forms of the cooperation within its territory. Moreover , the diploma points out efficiency of European funds‘ drawing. The first theoretical part analyzes regional policy, cross-border cooperation and cooperation at regional level. Regional policy and cross-border cooperation is described both in the frame of the European point of wiew and also from the national one. The local point of view is evaluated through the eyes of microregions and local action groups.

Practical part is focused on Euroregion Neisse-Nisa-Nysa, which was among first euroregions established in the Czech Republic. A Socio-economic study is is provided at the beginning, a case study follows. The case study was carried out in selected municipalities in the Czech and Polish part. A Qualitative research was conducted in order to better understand the whole context.

Keywords: Regional Development, Border regions, Regional policy, Regional Economics, Prosperity of Region, Microregions, Community, Grants, European funds

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Cíl práce a metodika	7
3. Literární rešerše a teoretická východiska.....	10
3.1. Regionální rozvoj.....	10
3.1.1. Teorie regionálního rozvoje	10
3.1.2. Regionální politika v rámci Evropské unie.....	12
3.1.3. Typologie regionů a NUTS.....	13
3.1.4. Nástroje regionální politiky v EU a Evropské fondy.....	15
3.1.5. Regionální politika v České republice	18
3.1.6. Česká republika 2007-2013 a jednotlivé programy podpory.....	20
3.1.7. Regionální disparity	27
3.1.8. Venkovský prostor v České Republice	28
3.2. Přeshraniční spolupráce	31
3.2.1. Definice přeshraniční spolupráce	31
3.2.2. Principy přeshraniční spolupráce	32
3.2.3. Právní nástroje pro přeshraniční spolupráci.....	34
3.2.4. Přeshraniční spolupráce v Evropské unii	35
3.2.5. Přeshraniční spolupráce v ČR	35
3.2.6. Euroregiony.....	36
4. Praktická část	38
4.1. Euroregion Nisa	38
4.1.1. Historie zájmového sdružení.....	38
4.1.2. Struktura zájmového sdružení.....	39
4.1.2.1. Územní jednotky náležející do Euroregionu.....	40
4.1.3. Socio-demografická charakteristika euroregionu	41
4.1.3.1. Rozloha Euroregionu a struktura obyvatelstva	41
4.1.3.2. Vzdělání	44
4.1.3.3. Nezaměstnanost a trh práce.....	45
4.1.3.4. Cestovní ruch	47
4.1.3.5. Struktura průmyslu.....	48
4.1.3.6. Životní prostředí.....	52
4.1.3.7. Doprava	52
4.2. Možnosti čerpání financí na projekty.....	54
4.2.1. Program na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 ČR-Sasko	54
4.2.2. Operační program přeshraniční spolupráce 2007-2013 ČR-Polsko.....	55
4.2.3. Fond malých projektů	56
4.3. Sledování projektové činnosti v Euroregionu Nisa.....	57
4.4. Případová studie vybraných měst.....	59
4.4.1. Česká republika.....	59
4.4.1.1. Liberec.....	59
4.4.1.2. Semily	64
4.4.1.3. Harrachov	67
4.4.2. Polsko.....	69
4.4.2.1. Jelenia Góra.....	69
4.4.2.2. Złotoryja.....	74
4.4.2.3. Karpacz	76
4.4.2.4. Závěr případové studie.....	78

4.5. Dotazníkový průzkum.....	80
4.5.1. Výsledky kvalitativního šetření.....	84
5. Zhodnocení výsledků a doporučení	89
6. Závěr.....	93
Použitá literatura	95
Seznam použitých zkratk.....	98
Seznam příloh	99

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 členění NUTS	15
Tabulka č. 2 euroregion.....	36
Tabulka č. 3 složení obyvatelstva	42
Tabulka č. 4 Složení obyvatelstva dle věku	43
Tabulka č. 5 nezaměstnanost	45
Tabulka č. 6 ubytovací zařízení a počet přenocování v okresech Euroregionu	48
Tabulka č. 7 podnikatelské subjekty podle odvětví ekonomické činnosti	49
Tabulka č. 8 zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti.....	50
Tabulka č.9 česko-polské projekty.....	58
Tabulka č. 10 česko-saské projekty	58
Tabulka č. 11 celkem za ERN.....	58
Tabulka č. 12 projekty Liberec	61
Tabulka č. 13 projekty města Semily.....	67
Tabulka č. 14 projekty Harrachov.....	68
Tabulka č. 15 projekty Jelenia Góra	71
Tabulka č. 16 projekty Złotoryja.....	75
Tabulka č. 17 projekty Karpacz	77

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 bludný kruh upadajících venkovských obastí.....	31
Obrázek č. 2 mapa euroregionů v ČR	37
Obrázek č. 3 mapa Euroregionu Nisa	40

Seznam grafů

Graf č. 1 vývoj Euroregionů v České republice.....	37
Graf č. 2 podíl dotací na celkových nákladech	59
Graf č. 3 podíl dotací na celkových nákladech	64

1. Úvod

Regionální rozvoj je v současné době velmi diskutované téma. Zejména po roce 1989 a po vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 je toto téma velmi důležité. Je třeba ukázat, proč je přeshraniční spolupráce tak důležitá a jaký je její význam do budoucna. Je třeba se zabývat regionálním rozvojem obecně v rámci Evropy a konkrétněji v rámci České republiky. To samé v rámci přeshraniční spolupráce. Nejdříve je třeba ji popsat v evropském měřítku a poté i v měřítku v rámci České republiky. Historie českých Euroregionů sahá hluboko do 90. let 20. století. Všechny Euroregiony na území ČR vznikly před vstupem do Evropské unie. Nejstarším z Euroregionů na našem území je Euroregion Egrensis, který byl založen v roce 1991 jako regionální pracovní sdružení okresů a obcí v oblasti severního Bavorska, Vogtlandska a západních Čech, později také okresů Durynska. Hlavním mottem pro jeho založení bylo přispět k porozumění, toleranci a partnersky působit mezi uvedeným územím v režimu, který překračuje hranice.

Politika Evropské unie se snaží fungovat na decentralizované úrovni v rámci regionů. Jejím cílem je, aby každý region byl schopný své vlastní politiky. Rozhodnutí, která by ovlivnila chod regionu by měla být vydávána právě v rámci veřejné správy daného regionu. Jedním z cílů regionální politiky EU je jednat tak, aby silnější regiony mohly podpořit ty slabší regiony, které by následně nezaostávaly. Proto je velmi důležitá právě přeshraniční spolupráce. Přeshraniční spolupráce je výhodou, protože oblasti v pohraničí bývají často znevýhodněny. Jednak je zde problém např. geografických překážek, zejména v horských oblastech, kde je horší dostupnost a jednak úpadek průmyslu, jež dříve prosperoval, např. sklářský a textilní průmysl na Liberecku. O pohraniční regiony, jako o okrajové oblasti, nemají investoři zájem.

Konkrétně Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (dále jen Euroregion Nisa nebo ERN) se nachází v takovéto „kritické“ oblasti. Území Euroregionu Nisa se nachází na trojzemí, konkrétně na území České republiky, Polské republiky a Spolkové republiky Německo. Co se Liberecka týče, tak tato oblast patří, dle Perlínovy venkovské typologie, do oblasti tzv. Bohatých sudet, kde byl v minulosti poměrně rozvinutý průmysl, zejména textilní, sklářský, těžařský. V současnosti tento průmysl zažívá úpadek, což vede i k úpadku celého regionu v rámci průmyslové výroby. Liberecký kraj má výhodu, že na jeho území se nacházejí turisticky atraktivní lokality, včetně Krkonoš, nejvyššího

českého pohoří, a tím pádem je cestovní ruch nejvýznamější složkou jeho prosperity. Ale nejen cestovní ruch je významný pro rozvoj Euroregion Nisa. V rámci území Euroregionu Nisa bude tato práce zaměřena na dotační politiku v Euroregionu, respektive na projekty, které byly zrealizovány v programovém období v letech 2007-2013. Zde bude cílem poukázat na schopnost čerpání dotačních prostředků na české i polské straně Euroregionu (německá část Euroregionu nebude v tomto případě zahrnuta do analýzy). Dalším faktorem pro výzkum v rámci ERN bude dotazníkové šetření, které by mělo odpovědět jak na ekonomické, tak i na sociologické otázky. Po provedení těchto analýz bude možné prezentovat ERN, za prvé z jeho celkového pohledu (v rámci socio-ekonomické analýzy), za druhé z pohledu srovnání dvou stran. Tento výzkum by měl odpovědět na otázky, jaký je sociální a ekonomický potenciál pro rozvoj již zmíněného pohraničního regionu. Jak využila česká a polská města dotace z evropských fondů a jak vnímají činnost Euroregionu Nisa zastupitelé veřejné správy, v tomto případě zastupitelé obcí a měst. Měly by být zodpovězeny i otázky, jež se týkají problematiky čerpání dotací z obecného hlediska, nejenom v rámci Euroregionu Nisa.

2. Cíl práce a metodika

Cílem práce je zhodnotit socioekonomické prostředí vybraného regionu, identifikovat a posoudit strukturu forem spolupráce a schopnost čerpat dotační prostředky v Euroregionu Nisa.

Dílčí cíle:

- zmapovat, popsat a vyhodnotit efektivitu využívání evropských dotací v příhraničních regionech České republiky
- poukázat na nedostatky v implementaci dotační politiky a následně navrhnout řešení, které by vedlo ke zvýšení sociálního a ekonomického potenciálu těchto slabších oblastí.

Metodika

Práce se zabývá Euroregionem Neisse-Nisa-Nysa. V teoretické části jsou rozebrány základní pojmy, které se týkají daného tématu, přičemž největší pozornost je věnována regionálnímu rozvoji a všeobecné charakteristice. Práce se zabývá i regionálním rozvojem v rámci Evropské unie zejména teorii regionálního rozvoje. V rámci Evropské unie se práce zabývá také regionální politikou a zejména jejími úrovněmi v EU a zejména jejími hlavními principy. Je uvedena typologie regionů podle J. Harropa a podle evropské Komise. V této práci bude vysvětleno, proč je důležité srovnávat regiony a proč byla zavedena klasifikace NUTS. Dále jsou popsány nástroje regionální politiky v EU a evropské fondy, ze kterých jsou získávány dotace. Práce se zabývá i objemem financí, které byly vyčleněny z fondů EU pro Českou republiku v programovém období 2007-2013. V souvislosti s tím jsou zmíněny jednotlivé programy, ze kterých bylo možné čerpat dotace. Pro představu rozdělení českého venkova je věnována patřičná pozornost typologii venkovského prostoru a také typickým rysům českého venkova, kde nechybí ani definice bludného kruhu, ve kterém se venkovské prostory nacházejí. Poté je popsána regionální politika v České republice, její historie a současný stav, ve kterém se nachází. Důležitým pojmem je přeshraniční spolupráce v Evropské Unii. Přeshraniční spolupráce je definována a je uvedeno, jaké právní nástroje jsou využívány k její realizaci. Je popsána přeshraniční spolupráce v rámci České republiky a jejich sousedních zemí a to před vstupem i po vstupu do Evropské Unie.

V praktické části byla provedena situační analýza Euroregionu Nisa, jeho historie, struktura, členská základna a geografie. V socio-demografické charakteristice byla použita data z již existujících analýz tj. ze sekundárních zdrojů. Práce se také zabývá možnostmi Euroregionu čerpat finanční prostředky z dotačních programů 2007-2013. Nisa. Výsledkem této analýzy je přehled realizovaných projektů v rámci Česko-Saské a následně Česko-Polské spolupráci. Výsledná analýza poukazuje na krytí projektových nákladů z různých zdrojů (národních veřejných prostředků, státních fondů, z rozpočtu regionální rady, z rozpočtů krajů a obcí). Pro tyto analýzy bylo použito základních statistických metod popisné statistiky.

Případová studie, která se zabývá konkrétními obcemi/městy, zejména srovnává jejich dotační činnost. Z jakých programů čerpaly a jaký finanční objem prostředků získaly z dotačních fondů Evropské Unie. Pro doplnění kvantitativních sekundárních dat byl sestaven dotazník, jež byl distribuován na obecních a městských úřadech členských obcí Euroregionu Nisa. Dotazník byl sestaven pro obecní úřady členských obcí Euroregionu Nisa v České části Euroregionu. Dotazník byl odeslán na 90 členských obcí a návratnost dotazníku byla 78,8%, tj. 71 dotazovaných respondentů odpovědělo. Dotazník obsahoval 14 otázek, 9 otázek byly otázky uzavřené, 3 otázky byly polouzavřené, dvě otázky byly řadící.

Cílem dotazníku bylo zjistit, zda opravdu všechny dotazované obce využily podpory dotačních programů v období 2007-2013. Jaký mají názor na poskytování dotací, zejména z hlediska byrokratických překážek, jež jsou v poslední době diskutovaným tématem a zda pociťují tlak ze strany vyšších, kontrolních orgánů. Dále bylo cílem zjistit, se kterou zemí, v rámci Euroregionu Nisa, dané obce více spolupracují. Zda spolupracují více s německou částí ERN nebo s polskou částí ERN a proč považují přeshraniční spolupráci za důležitou. Cílem bylo také zjistit, zda obce nemají pocit, že sousedské vztahy, v rámci ERN, chladnou. Důležité bylo zjistit z jakých operačních programů obce nejvíce čerpaly a kolik projektů realizovaly v určité oblasti (kultura, vzdělávání, cestovní ruch, obnova infrastruktury). Na závěr bylo cílem zjistit zda obce mají zájem nadále čerpat dotace v rámci ERN a spolupracovat v tomto sdružení. Dotazník byl anonymní, obce uváděly v rámci identifikačních údajů pouze okres, ve kterém se obec nachází a počet obyvatel.

Zastoupení obcí nemá výrazné odchyly, nejvíce respondentů, kteří dotazník vyplnili, bylo v rámci obcí do 500 obyvatel, což činí 25,35% z celkového počtu respondentů. Respondenti byli z následujících okresů: Liberec, Česká Lípa, Děčín, Jablonec nad Nisou, Semily. Nejvíce respondentů bylo z okresu Liberec, celkem 33 respondentů. Z okresů Česká Lípa, Děčín a Jablonec nad Nisou bylo 10 respondentů z každé obce a ze Semil bylo 8 respondentů. Jako doplněk ke kvantitativnímu šetření byl kvalitativní výzkum a to v podobě rozhovoru (interview) se starostkou města Jilemnice paní Ing. Janou Čechovou. Tento rozhovor byl veden na témata, jež se týkají Euroregionu Nisa a přeshraniční spolupráce, projektového řízení a dotační politiky v rámci Evropské Unie.

Na základě získaných informací byl proveden souhrn sledované problematiky, byla vyvozena jakou roli hraje přeshraniční spolupráce v rámci Euroregionu Nisa a jaký má tato spolupráce případný vliv na rozvoj pohraničního regionu, jež byl předmětem výzkumu.

3. Literární rešerše a teoretická východiska

3.1. Regionální rozvoj

Tato kapitola se zabývá regionálním rozvojem, zejména teorií regionálního rozvoje, na něž navazuje regionální politika v rámci Evropské unie, kde jsou zmíněny její úrovně a principy. Je zde uvedena typologie regionů a klasifikace NUTS. Nejsou opomenuty nástroje regionální politiky v EU a Evropské fondy, ze kterých je možné čerpat dotační prostředky, samozřejmě jsou zmíněny i objemy finančních prostředků, které byly vyčleněny v letech 2007-2013 pro Českou republiku a v rámci jakých programů mohly být dotace čerpány. Pro představu regionální problematiky je uvedena typologie venkovského prostoru, zejména typologie v rámci České republiky, a jeho hlavní rysy.

3.1.1. Teorie regionálního rozvoje

Teorie regionálního rozvoje je hledání kompromisu mezi potřebou ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti na jedné straně a sociálně-politické a ekologické udržitelnosti na straně druhé. Jednotlivé teorie se liší samotným pojetím rozvoje ale i vymezením hlavních aktérů a mechanismů regionálního rozvoje. Ale je nutno říci, že dosud neexistuje všeobecně akceptovatelné paradigma regionálního rozvoje. Zde je třeba zmínit i pojmy jako je regionální růst a regionální rozvoj. Často dochází k zaměňování těchto pojmů. Regionální růst je chápán jako celkové zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období. Regionální rozvoj je celý komplex procesů, které probíhají uvnitř regionu. (*Regionální a municipální management, 2006, s. 10-31*) Hlavní ekonomické teorie jsou: Neoklasická, keynesiánská, neomarxistická, neoliberální a institucionální. Z těchto teorií se dále odvíjejí teorie regionálního rozvoje. Nejprve zmíním neoklasickou a neoliberální teorii. Neoklasická a neoliberální teorie regionálního rozvoje má tyto součásti: lokalizační, jednosektorový model, dvousektorový model, růstové účetnictví a novou teorii růstu. Lokalizační teorie jsou brány jako předchůdci teorií regionálního rozvoje. Cílem těchto teorií bylo najít faktory, které ovlivňují lokalizaci ekonomických aktivit a byla zde snaha o vysvětlení prostorového rozmístění ekonomiky.

Keynesiánská teorie: souvisí se zájmem o řešení disparit v Evropě po druhé světové válce, jako reakce na hospodářskou krizi 30. let 20. století. Tato teorie se vyznačuje

menší mírou všeobecnosti a nepředpokládá existenci univerzálních pravidel o rovnováze trhu či o maximalizačním úsilí aktérů. Hlavním rysem této teorie je úsilí zasahovat kvalifikovaně do ekonomických procesů s cílem řešit společenské problémy a řešit tyto problémy krátkodobě, slovo krátkodobě je pro keynesiánství charakteristické.

Neomarxismus: neomarxisté se snažili o zásadní reformu existujících ekonomických struktur a institucí. Bylo pro ně typické nezabývat se ekonomickými otázkami izolovaně, nýbrž je řešit jako součást obecnější teorie fungování celé společnosti a kritizovali dosavadní ekonomický systém.

Neoliberalní teorie: neoliberalní směry bývají považovány za makroekonomické rozvedení neoklasické teorie, která má představovat alternativu ke keynesiánství. Neoliberalismus má ještě mnoho dílčích teorií, ale těmi se práce již nebude zabývat.

Institucionální teorie: tento směr nedosáhl nikdy velkého uplatnění a je považován za opomíjený a někdy dokonce označován za nevědecký. Paradoxně se však tento směr ukázal jako přínosný při objasňování vzniku a vývoje ekonomických rozdílů mezi zeměmi a regiony. (*Blažek, Uhlíř, 2011, s. 45-60*)

Regionální rozvoj zahrnuje územní aspekty, otázky ekonomické, sociální i kulturní. Obecně platí, že regionálním rozvojem se zabývá většina územně správních jednotek. Základním nástrojem pro rozvoj regionů je regionální plánování (regionální plánování je zvláštní případ strategického plánování. Je to systematický proces, který zahrnuje výběr cílů, úkolů a činnosti potřebných k jejich dosažení. K jeho základním etapám patří: analýza, strategie, programy a realizace). Cílem programu rozvoje regionu je diagnostikovat území, identifikovat rozvojové předpoklady a problémy, vypracovat strategii rozvoje regionu a poskytovat náměty na projekty k podpoře hospodářského a sociálního rozvoje regionu a jeho částí a je třeba respektovat principy trvale udržitelného rozvoje. (*Úvod do regionálních věd a veřejné správy, 2001, s. 189-191*)

V rámci této kapitoly budou zmíněny současné trendy v regionální politice. Nynější období je nazýváno třetím obdobím regionální politiky, jemuž předcházela regionální politika inspirována neoklasickými a neoliberalními přístupy, a také regionální politika inspirována keynesiánstvím. Toto třetí období lze vymezit od druhé poloviny 70. let 20. století do současnosti. Hlavními rysy současné regionální politiky je důraz na vytváření partnerských vazeb síťování a platform, které umožňují vzájemnou komunikaci mezi partnery v regionu i mimo něj. Kromě síťování se místní a regionální orgány snaží využít endogenní potenciál např. vytvářením podmínek pro další rozvoj

nových firem a napomáhání vzniku nových firem. Nejčastěji používané nástroje: poskytování volných prostor podnikatelům, poradenství, rekvalifikační programy a malá zvýhodnění v oblasti daně z nemovitostí a místních poplatků. Cílem těchto snah je vytvoření dlouhodobých partnerských vztahů a vhodných podmínek pro podnikání. (Blažek, Uhlíř, 2011, s. 260-264)

3.1.2. Regionální politika v rámci Evropské unie

Regionální politika má velmi významné postavení nejen v rámci politiky soudržnosti (zejména v rámci strukturální politiky), ale i v rámci celkové politiky. V Evropské unii je již delší dobu prosazován trend poklesů výdajů na společnou zemědělskou politiku a souběžně jsou poskytovány prostředky věnované na regionální politiku. Regionální politika nepatří do skupiny společných politik, není prováděna institucemi EU, ale spadá do kompetence členských zemí a instituce EU provádějí pouze koordinaci a harmonizaci regionální politiky. Evropská unie podporuje finančně cílevědomé zlepšování struktury ve sférách členských zemí, kde je potřebná pomoc. Všechny členské země EU postupně přistoupily k realizaci vlastní národní regionální politiky, pomocí níž usilují o snížení rozdílů v životní úrovni mezi regiony a bojují s vysokou regionální neaměstnaností. Podporují zpravidla socioekonomické struktury v zaostávajících regionech nebo na územích s nevyhovující strukturou průmyslu. (Wokoun, 2011, s. 320-3)

Regionální politika je prováděna na těchto úrovních:

- národní-regionální politika je prováděna relativně nezávisle přímo EU
- národní-silně diferencovaná regionální politika prováděna jednotlivými členskými zeměmi, postupně však přejímá některá společná pravidla
- regionální-prováděna ve většině zemí a je dlouhodobě posilována (Wokoun, 2003)

Přestože je Evropská unie jednou z nejbohatších částí světa, existují mezi jejími regiony výrazné rozdíly, pokud jde o příjem a příležitosti. Prostřednictvím své politiky EU přesouvá prostředky z bohatých regionů do chudších. Cílem je modernizace zaostalých regionů a umožnit jim, aby se dostaly na úroveň zbytku unie-snížení rozdílů v životní úrovni obyvatel jednotlivých regionů a zajištění relativně vyváženého ekonomického a sociálního vývoje tak, aby měl z něho prospěch co největší počet obyvatel EU. A dalším cílem je předcházet výrazným novým regionálním problémům,

jež mohou být způsobeny strukturálními změnami v evropském, případně světovém hospodářství. Společná regionální politika je projevem určité solidarity na úrovni EU a především má nezastupitelný význam při posilování soudržnosti i společné identity. (Wokoun, 2011)

Principy regionální politiky Evropské unie:

- soudržnosti
 - koncentrace
 - partnerství
 - programování
 - doplňkovosti
 - subsidiarity
 - kompatibility
 - proporcionality
 - hodnocení a monitorování
 - koordinace a harmonizace
 - integrace
 - konvergence
 - solidarita
- (Wokoun, 2003)

3.1.3. Typologie regionů a NUTS

Ústředním pojmem regionální politiky soudržnosti je region a jeho problémy. Je třeba stanovit kategorie, v nichž se mohou projevovat problémy způsobené hospodářskými rozdíly. Máme dvě základní typologie regionů, jedna z nich je typologie podle Jeffreyho Harropa, jež identifikoval čtyři hlavní kategorie regionu a druhým přístupem je klasifikace regionů podle Komise.

Typologie podle J. Harropa:

1. Nevyvinuté periferní regiony, pro něž je charakteristické postavení mimo ES. Geografická izolace má za následek slaběji vyvinutou infrastrukturu, často přetrvává tradiční výroba, která je neschopná konkurence, technologickou a komunikační izolaci a proto tyto regiony nejsou přitažlivé pro zahraniční investory.
2. Regiony poznamenané průmyslovým úpadkem, např. Sasko, Porýní, části Británie a Belgie. Typickým projevem těchto regionů je strukturální

nezaměstnanost, která souvisí s úpadkem celých odvětví průmyslu (textilní, těžební, ocelářský).

3. Centrální region, jež se nachází uvnitř větších celků. Tyto regiony většinou zahrnují velké městské aglomerace, pro něž je typická kumulace kapitálu, vyvinutá infrastruktura, vzdělaná pracovní síla, vyvinutý sektor služeb. K velikým problémům těchto regionů patří řešení sociálních důsledků přílivu pracovních sil a kolizí vzniklých vysokým objemem dopravy.
4. Technopolis, jsou sídla situovaná v oblasti centrálních regionů, případně profitující z existence výzkumných center, univerzit, vědeckých parků, které se zabývají nejnovějšími technologiemi v oblasti telekomunikace a průmyslu. Např. oblast kolem francouzského Grenoblu. (*Fiala, 2009*)

Klasifikace podle Komise:

1. zaostalé regiony-nedostatek infrastruktury, malé příjmy, tradiční zemědělská výroba a málo kvalifikovaná pracovní síla
2. regiony poznamenané průmyslovým úpadkem-stejně jako v bodu 2. Harropovy typologie uvedené výše
3. periferní regiony-trpí geografickou izolací a díky tomu i špatným přístupem na trhy
4. pohraniční regiony nacházející se na vnějších hranicích společenství, ale dříve i oblasti nacházející se na hranicích společného trhu, kde byl pohyb zboží omezen pohraničními kontrolami a omezeními
5. regiony poznamenané urbanistickými problémy-sociální problémy (např. Paříž)
6. venkovské regiony-geografické celky, v nichž je zemědělská produkce závislá na klimatických podmínkách (*Fiala, 2009*)

Srovnávání regionů je důležité pro jejich další rozvoj a je třeba stanovit přesnou metodiku, na jejímž základě budou sledovány regionální nerovnosti ve Společenství a budou určeni konkrétní příjemci finanční pomoci. Obecně existují dvě kritéria pro porovnání situace v konkrétních oblastech:

- porovnání výkonu podle růstu HDP na hlavu
- sledování úrovně nezaměstnanosti

Kritérium nezaměstnanosti není pro účely regionální politiky považováno za vhodné, a to především z důvodu výskytu specifické strukturální nezaměstnanosti. Proto jsou rozdíly sledovány na základě růstu HDP na hlavu. Regionální politika není zaměřena na

působení na úrovni členských států, ale je soustředěna na regiony. Za podmínku úspěšného zacílení hlavních nástrojů regionální politiky, tzv. strukturálních fondů, je považována přesná lokalizace regionu. Členské státy ale vykazují ve velikosti územně správních celků zásadní odlišnosti. Společenství proto v roce 1988 vytvořilo speciální statistické jednotky NUTS (Nomenclature des unités territoriales pour les statistiques). Pomocí NUTS jsou zjišťovány rozdíly v hospodářských ukazatelích a také rozdělovány finanční prostředky. Základní jednotku pro distribuci regionální pomoci v EU tvoří úroveň NUTS 2. Je zvolena tak, aby mohla být zacílena na kompaktní územní část, kde je možné pomoc dostatečně efektivně zpracovat. (Fiala, 2009)

Tabulka č. 1 členění NUTS

NUTS 0	stát	
NUTS 1	území (ČR)	
NUTS 2	regiony (soudržnosti)	
NUTS 3	kraj	
LAU 1¹ (dříve NUTS 4)	okres	
LAU 2 (dříve NUTS 5)	obec	

Zdroj: Fiala, 2009

3.1.4. Nástroje regionální politiky v EU a Evropské fondy

Existuje celá řada nástrojů regionální politiky. Prvotním úkolem regionální politiky je analýza území, dalším úkolem je vymezení jednoho či více typů problémových oblastí a je třeba definovat typy regionálních pobídkových stimulů (ekonomických nástrojů na podporu oblasti). Máme pět rozsáhlých kategorií pobídkových stimulů:

1. kapitálové granty
2. dotace vztahující se k úrokům nebo půjčkám
3. daňové úlevy
4. zvýhodněné odpisové sazby
5. dotace vztahující se k pracovní síle

¹ LAU-Local administrative units. Zahrnuje obce a okresy. Nahrazuje dřívější NUTS 4 a NUTS 5.

Strukturální fondy (SF)

Jsou určeny pro chudší anebo jinak znevýhodněné regiony (např. venkovské a problémové městské oblasti, upadající průmyslové oblasti, oblasti s geografickým nebo přírodním znevýhodněním, jako například ostrovy, hornaté oblasti, řídké osídlené oblasti a pohraniční regiony). Peníze ze SF jsou čerpány v rámci několikaletých cyklů, tzv. programových období (roky 2007-2013, 2014-2020) a na základě definování jasných cílů a priorit.

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)

ERDF je objemem peněz největším ze strukturálních fondů. Zaměřuje se na modernizaci a posilování hospodářství. Jelikož jsou jeho prostředky určeny pro všechny tři cíle programového období 2007-2013, má široký záběr a zasahuje do mnoha oblastí. Podporovány jsou **investiční** (infrastrukturní) projekty, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, rozvoj a obnova sportovních areálů, rekonstrukce kulturních památek, výsadba regenerační zeleně, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, zavádění služeb elektronické veřejné správy apod.

Evropský sociální fond (ESF)

ESF podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů. Svých cílů dosahuje například posilováním sociálních programů členských států, pomáháním rizikovým skupinám obyvatel, podporou rovných příležitostí na trhu práce a zlepšováním mobility pracovních sil v rámci EU. ESF podporuje neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež, etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů.
(*Evropské strukturální fondy, 2015*)

Fond soudržnosti (FS)

Jinak se nazývá také Kohezní fond a je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní

infrastrukturu většího rozsahu (např. transevropské sítě) a ochranu životního prostředí, nově i na oblast energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie. Členský stát má možnosti čerpat prostředky z FS, pokud jeho hrubý národní důchod na obyvatele nepřekročí 90% průměru EU a má sestavený program vedoucí ke splnění podmínek hospodářského sblížení (tzv. konvergenční program).

Příprava programového období 2014-2020 je v souladu s nadcházejícím rozpočtovým rámcem Evropské unie pro toto sedmileté období. Konečná podoba finanční alokace pro Českou republiku není v současné době ještě definitivně stanovena. Indikativně se bude jednat o cca. 20,5 mld. € v běžných cenách. Přesná suma však bude ještě mírně upřesněna.

Evropská komise zveřejnila dne 6. října 2011 balíček šesti nových nařízení. Vyjednávání jejich definitivní podoby probíhalo déle než dva roky. Jejich finální verze byla schválena 17. prosince 2013. V programovém období 2014-2020 budou tvořit legislativní základ pro podporu z Evropských strukturálních a investičních fondů pro období 2014-2020. (*Evropské strukturální fondy, 2015*)

Jedny z nejvýznamnějších kapitol evropského rozpočtu v nadcházejícím období budou i ty, jež obsahují fondy zaměřené na podporu politiky soudržnosti, politiky rozvoje venkova a Společné námořní a rybářské politiky. Souhrnně se tyto fondy budou nazývat „**Evropské strukturální a investiční fondy**“, ve zkratce **ESIF**. Jedná se o dva strukturální fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF/EFRR), Evropský sociální fond (ESF), dále o Fond soudržnosti (CF/FS), Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD/EZFRV) a Evropský námořní a rybářský fond (EMFF/ENRF). Náplň těchto fondů se oproti jejich současnému zaměření příliš nemění:

- **EFRR (Evropský fond pro regionální rozvoj)** bude soustředěn zejména na podporu produktivních investic převážně pro malé a střední podniky, budování infrastruktur pro základní služby občanům a podnikatelům, investice do výzkumu a vývoje, do zajištění vnitřního potenciálu regionů a pro vytváření sítí, spolupráce a výměnu zkušeností;
- cílem **ESF (Evropský sociální fond)** je podpořit vysokou úroveň zaměstnanosti a kvalitních zaměstnání, mobilitu pracovních sil, povzbudit k vyšší úrovni vzdělávání a výcviku, podporovat rovnost pohlaví, rovné příležitosti, nediskriminaci, podpořit sociální začleňování a boj s chudobou;

- **FS (Fond soudržnosti)** bude zacílen na investice do infrastruktury v oblastech životního prostředí, dopravní infrastruktury evropského významu a efektivního využívání energie;
- cílem **EZFRV (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova)** je podpora konkurenceschopnosti zemědělství, udržitelné nakládání s přírodními zdroji a vyvážený rozvoj venkovských území;
- podpora **ENRF (Evropský námořní a rybářský fond)** bude v ČR zaměřena na podporu akvakultury, která bude konkurenceschopná, životaschopná a sociálně i environmentálně udržitelná, a podpoří rozvoj území. (*Evropské strukturální fondy, 2015*)

Záměrem Evropské unie je, aby zmíněné fondy maximálním možným způsobem přispěly k naplňování strategie EU 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Pro lepší využití těchto fondů ve prospěch strategie EU 2020 zpracuje každý stát Dohodu o partnerství, kterou schvaluje Evropská komise. K jejímu naplňování přispějí jednotlivé programy (viz další kapitola).

3.1.5. Regionální politika v České republice

Regionální politika se v České republice začala postupně vyvíjet a formovat jako součást hospodářské politiky státu již od počátku devadesátých let minulého století. Koncem roku 1990 vznikl dokument „Zásady zákona ČNR o regionální politice“. Tento dokument se orientoval na podporu rozvoje, ale nezasahoval do pravomoci obcí nebo jiných orgánů. V letech 1991-1992 se hospodářská diferenciací České republiky prohloubila, a proto byla potřeba v podpoře hospodářsky problémových regionů pokračovat dál. Od roku 1992 začala podpora malého a středního podnikání, mj. v problémových regionech. Ale jinak v tomto období nebyla nijak výrazně česká regionální politika realizována. Koncem roku 1992 byly přijaty „Zásady regionální politiky vlády ČR“, které navázaly na zákon o státní podpoře malého a středního podnikání. Podle těchto zásad bylo cílem regionální politiky přispět ke stabilitě a obnovení ekonomického růstu hospodářsky slabých či strukturálně postižených oblastí. Regionální politika byla orientována zvláště na povzbuzování nabídkové strany ekonomiky prostřednictvím přímé podpory podnikání a podpory výstavby infrastruktury. Vláda si stanovila různé nástroje regionální hospodářské politiky, ale vzhledem

k nedostatku zdrojů státního rozpočtu nemohla některé z nich použít. V letech 1993-1995 byla regionální politika v pozadí zájmu vlády. Byla omezena jen na regionální podporu malých a středních firem pomocí měkkých úvěrů. Od roku 1995 se Česká republika začala postupně připravovat na budoucí členství v EU. Od roku 1996 bylo zřízeno Ministerstvo pro místní rozvoj a také bylo schváleno 14 krajů. Pojetí regionální politiky v ČR do roku 1998 nebylo v souladu s principy regionální politiky EU. Evropská komise doporučila vytvořit účinné nástroje a posílit dosavadní finanční zdroje určené na regionální rozvoj a zajistit celkový soulad s pravidly uplatňovanými v EU.

Rok 1998 byl klíčový pro českou regionální politiku. Vláda přijala Zásady regionální politiky.² Byl to obrat v postavení české regionální politiky v systému státních politik. Jsou uváděny dvě politiky: republiková a regionální.

Vytyčily se typy regionů, které budou podporovány:

- **strukturálně postižené regiony** (ukazatelé jejich vymezení: míra nezaměstnanosti včetně relace počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo, rozsah a váha útlumu průmyslových odvětví na zaměstnanosti a rozvoj podnikání),
- **hospodářsky slabé regiony** (ukazatelé jejich vymezení: míra nezaměstnanosti včetně relace počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo, výše mzdových příjmů a příjmů ze zemědělství, úroveň daňových příjmů místních rozpočtů, podíl a rozsah útlumu primárních odvětví – zemědělství, lesnictví na struktuře zaměstnanosti a hustota osídlení).

Na základě rozhodnutí mohly být dle zásad podporovány i další regiony. Jednalo se o pohraniční oblasti, podporované v rámci programu Phare, venkovské oblasti v rámci Programu rozvoje venkova (PRV), bývalé vojenské prostory Ralsko a Mladá, některé mikroregiony s vysokou mírou nezaměstnanosti.

Po roce 1998 se regionální politika vyvíjela v rámci Zásad regionální politiky vlády České republiky. Zásady regionální politiky vlády České republiky byly důležitým krokem pro sestavování zákona o podpoře regionálního rozvoje. Tento zákon byl schválen v roce 2000. Zákon se stal základním normativním rámcem české regionální politiky. Zákon upravuje oblasti regionální podpory, zaměření státní podpory regionálního rozvoje a definuje programové dokumenty vypracované na celostátní úrovni a také na úrovni krajů. Dále zákon vymezuje působnost správních úřadů, krajů a

² Usnesení vlády č. 235 ze dne 8.4.1998 o zásadách regionální politiky vlády ČR.

obcí při podpoře regionálního rozvoje a základní rámec koordinace hospodářské soudržnosti.

Základní úrovně realizace regionální politiky tvoří:

Česká republika – NUTS 1 – vláda ČR, MMR

Regiony soudržnosti – NUTS 2 – regionální rady

Kraje – NUTS 3 – zastupitelstvo kraje

Obce – NUTS – zastupitelstvo obce (*Regionální a municipální management, 2006*)

3.1.6. Česká republika 2007-2013 a jednotlivé programy podpory

Tato kapitola se bude zabývat objemem financí, které byly vyčleněny z rozpočtu Evropské unie pro Českou Republiku, je třeba zmínit jednotlivé cíle podpory a popsat jednotlivé operační programy, zejména ty, z nichž mohl čerpat dotace Liberecký kraj a Euroregion Nisa. Nebudou rozepisovány programy Operační program Praha Adaptabilita a Operační program Praha Konkurenceschopnost, protože pro tuto práci nejsou důležité a nebudou popisovány jednotlivé oblasti podpory v rámci Regionální operační program NUTS II, popsána bude pouze oblast Severovýchod.

Z rozpočtu Evropské unie bylo pro Českou Republiku na politiku soudržnosti vyčleněno téměř 26, 69 mil. eur. Pro jednotlivé cíle byly částky alokovány takto:

- Konvergence-25,88mld.eur
- Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost-419 mil. eur
- Evropská územní spolupráce-389 mil. eur (*Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013*)

Podkladem pro tvorbu Národního strategického referenčního rámce ČR 2007-2013 se stal Národní rozvojový plán ČR pro období 2007-2013. Na NSR navázaly operační programy, které lze rozdělit na:

- tématické
- regionální
- programy přeshraniční spolupráce

Integrovaný operační program

Integrovaný operační program (IOP) je zaměřený na řešení společných regionálních problémů v oblastech infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územní rozvoj: rozvoj informačních technologií ve veřejné správě, zlepšování infrastruktury pro oblast sociálních služeb, veřejného zdraví, služeb zaměstnanosti a služeb v oblasti bezpečnosti, prevence a řešení rizik, podporu cestovního ruchu, kulturního dědictví, zlepšování prostředí na sídlištích a rozvoj systémů tvorby územních politik. V rámci IOP se integruje několik tematických oblastí podpory, které musí být z hlediska vymezených kompetencí, subsidiarity (tj. respektování pravomocí organizačně nižších úrovní) a dělby práce zajišťovány z centrální úrovně orgány státní správy nebo orgány územní veřejné správy:

- modernizace veřejné správy,
- zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb,
- podpora územního rozvoje.

Společným cílem těchto tematických oblastí je posílení veřejné správy, veřejných a navazujících služeb (dále jen veřejné služby) na území ČR s cílem zvýšit kvalitu života obyvatel a atraktivitu ČR pro investory. Vymezení konkrétních aktivit IOP je podloženo koncepčními strategickými materiály v daných oblastech (národní koncepce). (*Regionální informační systém, 2015*)

Operační program Doprava

Operační program Doprava (OP Doprava) je zaměřený na zkvalitnění infrastruktury a vzájemné propojenosti železniční, silniční a říční dopravy v rámci tzv. transevropských dopravních sítí (TEN-T). Jedná se tedy o infrastrukturu celostátního významu, v případě silniční infrastruktury jde o dálnice, rychlostní komunikace a silnice I. třídy. Z programu je také podporován rozvoj a modernizace pražského metra. OP Doprava spadá mezi tematické operační programy v cíli Konvergence a z pohledu finančních prostředků je největším českým operačním programem.

OP Doprava obsahuje 7 prioritních os rozdělujících operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny.

Prioritní osy jsou následující:

- Modernizace železniční sítě TEN-T
- Výstavba a modernizace dálniční a silniční sítě TEN-T
- Modernizace železniční sítě mimo síť TEN-T
- Modernizace silnic I. třídy mimo TEN-T
- Modernizace a rozvoj pražského metra a systémů řízení silniční dopravy v hl. m. Praze
- Podpora multimodální nákladní přepravy a rozvoj vnitrozemské vodní dopravy
- Technická pomoc

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

Globálním cílem OP LZZ je Zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU. Tento cíl zajišťuje realizaci Strategických cílů Národního strategického referenčního rámce 2007-2013 "Otevřená, flexibilní a soudržná společnost" a "Konkurenceschopná česká ekonomika" a je plně v souladu se třetí obecnou zásadou Politiky soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti. Více a lepších pracovních míst a se Strategii hospodářského růstu ČR. Operační program vymezuje osm základních věcných prioritních os, které pokrývají problematiku adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů, dalšího vzdělávání, zaměstnanosti a zaměstnatelnosti, včetně integrace skupin ohrožených sociálním vyloučením, rovných příležitostí, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje lidských zdrojů a zaměstnanosti. (*Regionální informační systém, 2015*)

Operační program podnikání a inovace

Operační program Podnikání a inovace (OPPI) je zaměřený na podporu rozvoje podnikatelského prostředí a podporu přenosu výsledků výzkumu a vývoje do podnikatelské praxe. Podporuje vznik nových a rozvoj stávajících firem, jejich inovační potenciál a využívání moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie. Umožňuje zkvalitňování infrastruktury a služeb pro podnikání a navazování spolupráce mezi podniky a vědeckovýzkumnými institucemi. OPPI spadá mezi tematické operační programy v cíli Konvergence a z pohledu finančních prostředků je třetím největším

českým operačním programem. OP Podnikání a inovace obsahuje 7 prioritních os rozdělujících operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Osy jsou následující:

- Vznik firem
- Rozvoj firem
- Efektivní energie
- Inovace
- Prostředí pro podnikání a inovace
- Služby pro rozvoj podnikání
- Technická pomoc

Operační program Pozemní spolupráce ČR-Polsko

Operační program Přeshraniční spolupráce Česká republika - Polská republika 2007-2013 (OP ČR - Polsko) se zaměřuje na zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, ochranu životního prostředí, podporu hospodářské spolupráce, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, podporu vzdělávání, kulturních a společenských aktivit, spolupráci územních samospráv a dalších subjektů na obou stranách hranice. OP ČR - Polsko je určen pro české kraje Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Olomoucký a Moravskoslezský, z polské strany jde o regiony jeleniogórsko-wałbrzyského, opolského, rybnicko-jastrzębského a bielsko-bialského. OP ČR - Polsko spadá mezi regionální operační programy v cíli Evropská územní spolupráce a je pro něho z Evropského fondu pro regionální rozvoj vyčleněno 219,46 mil. €, které mají být doplněny z českých a polských národních veřejných zdrojů. OP ČR - Polsko obsahuje 4 prioritní osy rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Jejich zaměření je následující:

- Posilování dostupnosti, ochrana životního prostředí a prevence rizik
- Zlepšení podmínek pro rozvoj podnikatelského prostředí a cestovního ruchu
- Podpora spolupráce místních společenství
- Technická pomoc

Operační program ČR-Sasko

Program se zaměřuje na zlepšení dopravní dostupnosti přeshraničního regionu, ochranu životního prostředí, podporu rozvoje přeshraniční infrastruktury i služeb cestovního ruchu, podporu budování infrastruktury a poskytování služeb v oblasti vzdělávání a sociální integrace, podporu spolupráce hospodářských subjektů a transferu technologií, podporu přeshraniční spolupráce územních samospráv na obou stranách hranice. Cíl 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007–2013 mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou (OP Sasko - ČR) je určen pro české kraje Karlovarský, Ústecký a Liberecký, z německé strany jde o regiony Vogtlandkreis, Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer Erzgebirgskreis, Freiberg, Weißeritzkreis, Sächsische Schweiz, Bautzen, Löbau-Zittau, Zwickauer Land, Stollberg, Mittweida, Meißen, Kamenz, Niederschlesischer Oberlausitzkreis, Saale-Orla-Kreis, Greiz a statutárních měst Zwickau, Chemnitz, Dresden, Görlitz a Hoyerswerda a Plauen. OP Sasko - ČR spadá mezi regionální operační programy v cíli Evropská územní spolupráce. OP Sasko - ČR obsahuje 4 prioritní osy rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny. Priority jsou stejné jako u předchozího programu ČR-Polsko. Oba operační programy spadají pod Evropskou územní spolupráci. (*Ziel3-Cíl3, 2015*)

Operační program Technická pomoc

Operační program Technická pomoc (OPTP) je určen k podpoře jednotného přístupu na národní úrovni pro zajištění aktivit efektivního řízení, kontroly, sledování a vyhodnocování realizace Národního strategického referenčního rámce (NSRR), který zastřešuje aktivity politiky hospodářské a sociální soudržnosti v ČR v letech 2007–2013. OPTP doplňuje ostatní operační programy, které mají pro své efektivní řízení také prostředky na technickou pomoc. OPTP jim poskytuje technickou podporu a zajišťuje koordinovaný přístup při řízení operačních programů a zajišťuje realizaci aktivit souvisejících s řízením operačních programů s přesahem napříč všemi operačními programy, například zajištění publicity fondů EU na národní úrovni a u horizontálních témat. OPTP je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a spadá mezi více cílové tematické operační programy. Větší část programu je financována z prostředků cíle Konvergence menší část z prostředků cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost OPTP tvoří 8 prioritních os, čtyři jsou určeny pro

cíl Konvergence a čtyři pro Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Všechny tyto prioritní osy jsou rozděleny do totožných oblastí podpory vymezujících, jaké typy aktivit mohou být v rámci příslušné oblasti podpory podpořeny. Jejich obsah je následující:

- Podpora řízení a koordinace
- Monitorování
- Administrativní a absorpční kapacita
- Publicita

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

Globálním cílem OP VaVpI je posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu ČR, který přispěje k růstu konkurenceschopnosti a k vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních míst tak, aby se regiony ČR staly významnými místy koncentrace těchto aktivit v Evropě.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Globálním cílem OP VK 2007 - 2013 je rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. (*Evropské strukturální fondy, 2015*)

Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí vytváří rámec pro přípravu projektů, které mohou být spolufinancovány ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, jejichž globálním cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí a podpořit tak udržitelný rozvoj, dlouhodobou konkurenceschopnost a zaměstnanost v regionech v rámci cíle Konvergence politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU. (*Evropské strukturální fondy, 2015*)

Regionální operační program NUTS II

- **Jihovýchod**
- **Jihozápad**
- **Moravskoslezsko**
- **Severovýchod**
- **Severozápad**
- **Střední Čechy**
- **Střední Morava**

Jelikož Euroregion Nisa spadá pod Regionální operační program NUTS II Severovýchod, tak bude popsán pouze tento program, protože ostatní oblasti nejsou pro tuto práci důležité. Regionální operační program NUTS II Severovýchod (dále i "ROP Severovýchod" či "ROP SV") je jedním z operačních programů České republiky, který je zacílen na podporu regionu soudržnosti Severovýchod s jednoznačným cílem - zvýšit atraktivitu regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Program nabízí evropské dotace pro inovativní a investiční projekty v Královéhradeckém, Libereckém a Pardubickém kraji, jež tvoří NUTS II Severovýchod. ROP je založen na eliminaci faktorů, které zabraňují rozvoji a růstu na využití potenciálu regionu. Specifickými cíli programu jsou:

- Specifický cíl 1: zvýšit dostupnost regionu a efektivnost dopravy při respektování ochrany životního prostředí
- Specifický cíl 2: zlepšit kvalitu života a veřejných služeb pro obyvatelstvo s důrazem na snižování regionálních disparit
- Specifický cíl 3: zvýšit efektivnost využití přírodního a kulturního potenciálu regionu
- Specifický cíl 4: zvýšit atraktivitu regionu pro podnikání a investice

Dosažení těchto specifických cílů ve svém souhrnu pomůže k dosažení dlouhodobě udržitelné prosperity regionu. Úkolem implementace ROP je zajistit co nejefektivnější využití finančních prostředků ze strukturálních fondů v programovacím období EU 2007 – 2013. ROP SV je realizován prostřednictvím 5 prioritních os, které jsou dále členěny do 12 oblastí podpory. (*ROP Severovýchod, 2015*)

3.1.7. Regionální disparity

Disparity jsou frekventovaným pojmem poslední doby. Smyslem zkoumání disparit je poznání nakolik zkoumané subjekty zaostávají za ostatními, dále je důležité poznat jejich jedinečnost, abychom je dovedli účelně a efektivně odlišit a nalézt jejich komparativní výhody. Disparity mohou být pozitivní nebo negativní. Prvním důvodem je potřeba identifikace a zkoumání rozdílnosti relevantních znaků subjektů, kde jde zpravidla o zjišťování, v čem jednotlivé subjekty, v rámci vymezené množiny států, zemí a regionů, zaostávají. Zjišťování negativních znaků se nazývá jako disparitní přístup. Tím druhým důvodem je právě to, již zmíněné, zkoumání odlišností subjektů, které vede k poznání jejich jedinečnosti-schopnost plnit jistou pozitivní roli. Dále se rozlišují disparity ve velkých a malých zemích, kde vyvstává otázka, zda mají malé země stejné disparity jako velké země. Českou republiky řadíme do malých zemí, protože zabírá pouhá 2% z celkové rozlohy Evropské unie. Ale malá země je podle D. Felsensteina těžko postižitelný pojem. Definice země v rámci ekonomické výkonnosti může být značně zavádějící, jelikož existují velké země s „trpasličí“ ekonomickou silou a stejně tak tomu může být i naopak. Malé země však mají pravděpodobně menší trhy a jsou otevřenější k zahraničnímu obchodu a menší počet obyvatel může vést k menšímu extrému odchylek v sociálních nebo ekonomických charakteristikách. Ve vztahu k regionálním disparitám se malá země liší od velké v těchto základních rysech:

1) Malé země mají relativně malý počet regionálních částí

2) Regiony malé země jsou obvykle značně rozdílné počtem obyvatelstva (zejména centrální regiony vůči okrajovým regionům, což vlastně platí i pro Českou republiku, když srovnáme středočeský kraj a moravskoslezský kraj)

3) Regiony malé země mohou rychle měnit své pozice v širší hierarchii země změnou svých atributů, zejména obyvatelstva a důchodů. (GaREP, 2009)

Z toho vyplývá, že malé země nemají menší disparity nežli velké země. V e fungování malých zemí existuje řada konkurujících si sil, jako je sociální koheze, dostupnost přírodních zdrojů, složení obyvatelstva, otevřenost trhu, atd. Kombinace a intenzita těchto sil může být obousměrná, může vést k regionální divergenci, i směrem k regionální konvergenci. S rostoucí úrovní malé země se regionální disparity v rostoucí míře stávají podobné disparitám ve velkých zemích. (GaREP, 2009)

3.1.8. Venkovský prostor v České Republice

Pro vytvoření uceleného pohledu problematiky regionálního rozvoje je stručně popsána typologie venkovského prostoru v ČR. Všechny oblasti jsou popsány velmi stručně, protože pro tuto práci nemají stěžejní význam, podrobněji jsou popsány oblasti, do kterých spadají regiony, kterými se tato diplomová práce zabývá.

Na základě historického vývoje venkovského prostoru i na základě sociálně ekonomických ukazatelů, které je možné vztáhnout k venkovskému prostoru v ČR, lze vymezit specifické venkovské oblasti, které měli v minulosti odlišný historický vývoj a které mají v současné době odlišné sociálně ekonomické charakteristiky. Jednotlivé typy jsou charakteristické svým vývojem v historii, současnou sociálně ekonomickou pozicí a pozicí v systému osídlení. Je snadné vymezit typické znaky jednotlivých typů, ale obtížné vymezovat přesnou hranici každého typu. V hraničních oblastech dochází vždy ke stírání jednotlivých znaků a postupnému přechodu od jedné skupiny charakteristických znaků ke skupině dalších jiných charakteristických znaků. Hranici je nutné chápat jako přechodný a nezřetelný prostor. (*Perlín, Venkov, 2009*)

Jednotlivé typy venkova

Suburbánní zóna: vznikla v blízkosti velkých měst po roce 1990, na okraji měst a vesnic došlo k intenzivní výstavbě rodinných domů, které již nemají primárně funkci hospodářskou, ale má funkci obytnou či rekreační. V těchto lokalitách se prosazoval městský způsob života. Kromě intenzivního rozvoje bydlení se v těchto lokalitách prosazují velká nákupní střediska typu „megastore“.

Venkov v bohatých zemědělských oblastech: zde je stabilizovaná intenzivní zemědělská výroba. Především oblasti českého Polabí, dolní Poohří, Moravské úvaly a jižní Morava. I přes celkovou ztrátu významu zemědělské výroby se těmto oblastem daří relativně dobře. Nedochozí k opouštění půdy a jejímu zaplevelování.

Bohaté Sudety: tato oblast je vymezena na základě bývalé etnické hranice, kdy došlo k rozšíření původního německého obyvatelstva. Bohaté Sudety se rozkládají: od Ašského výběžku přes severočeskou konurbaci, České středohoří, liberecko, Krkonoše, Orlické hory až k Jeseníku. V těchto oblastech probíhala velmi rychlá industrializace na bázi lehkého průmyslu, zejména textilní a sklářský a s tím byla spojena i intenzivní urbanizace. Původní zemědělská výroba rychle ztrácela svůj význam. Část území na levém břehu Labe bylo pokryto těžkým průmyslem, zde byla velká degradace prostoru právě díky těžkému průmyslu. Co se dosídlování Sudet po druhé světové válce týče, tak

v této oblasti bylo úspěšné a německé obyvatelstvo bylo nahrazeno českým. Oblast Libereckého kraje, zejména oblast euroregionu Nisa, kam spadají Jizerské hory a Krkonoše profitovala z lehkého průmyslu, jak již bylo uvedeno výše, jednalo se o průmysl sklářský a textilní. Dále v této oblasti byla rozvinutá těžba dřeva, která právě souvisela s provozem skláren. Dále významnou roli hrál od konce 19. století cestovní ruch, který je pochopitelně jedním z hlavních zdrojů příjmů těchto oblastí.

Chudé Sudety: tato oblast se rozkládá podél jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice ČR. Tato oblast byla vymezena na bázi etnické hranice. Velký problém byl odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce, po odsunu došlo pouze k částečnému osídlení oblasti. Velký vliv na toto území měla „železná opona“, díky níž musel být vysídlen prostor 10 km od hranic. Byla zde absence významných průmyslových závodů, tudíž je ale oblast cenná z hlediska přírodního bohatství. V dnešní době je hojně navštěvována turisty.

Vnitřní periferie: plošně nejrozsáhlejší, rozkládá se od Rakovníka, přes středojihočeské pomezí až k Českomoravské vrchovině. V této oblasti jsou, díky horším podmínkám pro zemědělství, malé vesnice, které na sebe navazují. Lidé často odtud odcházeli za prací do větších měst.

Moravsko-slovenské pomezí: dříve prosperující oblast se změnila v periferní oblast, kde jsou problémy jako vysoká nezaměstnanost, změny sociálního chování. Jisté obavy byly před vstupem do EU, kdy zde byla možnost, že se oblast stane periferií celé Evropské unie, ale díky vstupu Slovenska do EU se tak nestalo, přes oblast je vedena transitní trasa ze Slovenska a opět se dostává na vyšší úroveň, než jak tomu bylo v devadesátých letech. (*Perlín, Venkov, 2009*)

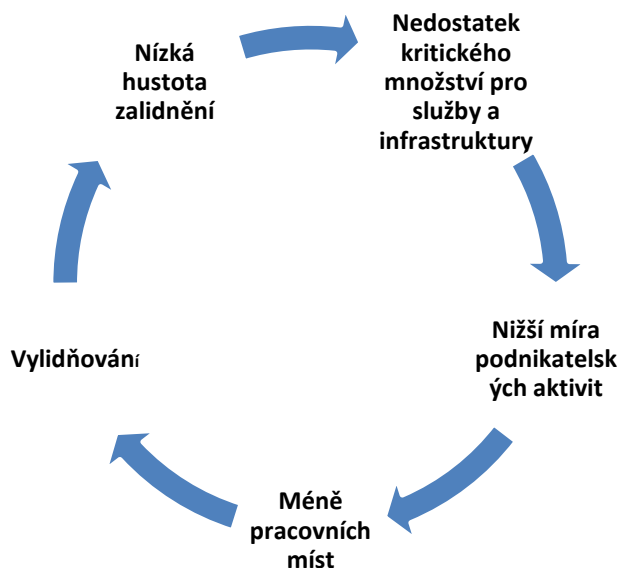
Mezi venkovskými a městskými oblastmi se dlouhodobě prohlubují rozdíly. Během 20. století prošel český venkov mnoha zásadními změnami, které ho v budoucnosti formovaly, ale jako jednu z těch posledních změn, uvedu přechod na tržní hospodářství během 90. let 20. století. Během tohoto období se snížil počet zemědělských pracovníků z úrovně 550 000 zhruba na 130 000, což je pouhých 23% z původního počtu pracovníků. Na významu začala nabývat tzv. selektivní migrace (odliv mladých lidí do městských a příměstských oblastí). Malé obce byly schopny žít samostatným životem a přinášet určitou kvalitu života pro své obyvatele, ale neměly dostatečné zdroje (lidské a finanční) na správu svého území. Dle vzoru Francie se začal uplatňovat koncept dobrovolných svazků obcí, jejichž činnost bude podrobněji rozebrána v samostatné kapitole.

Ještě se vrátíme zpět k transformačním procesům na venkově, jež byly stimuly pro další vývojové trendy na venkově: omezení role zemědělství, zvýšená úloha dojíždění obyvatelstva za prací a službami, vyšší využití potenciálu turistiky a rekreace venkovskými obcemi v horských a podhorských oblastech. (*Wokoun a kol., 2011*)

Na závěr je třeba uvést současné hlavní rysy venkovského prostoru. Tyto rysy jsou souhrně uvedeny ve Strategii regionálního rozvoje ČR.

- vysoký produkční potenciál venkovského území z hlediska potravinářské produkce
- rozpor mezi vysokou fragmentací vlastnictví zemědělské půdy a jejím užíváním (téměř 90% půdy je propachtováno)
- klesající význam zemědělství v ekonomické struktuře venkovských oblastí, ale i v celkových relacích národního hospodářství
- velikostní struktura zemědělských podniků v ČR, jež je typická velkými zemědělskými subjekty, což není zcela výhodné. V rámci Společné zemědělské politiky EU(SZP) je spíše referován segment tzv. rodinných podniků
- hustá a málo kvalitní síť regionálních komunikací jen částečně podporuje integraci regionu s jejich spádovými centry
- vysoký počet malých a středně velkých měst, která jsou relativně dobře rozmístěna, a představují tak přirozená centra venkovských regionů, což znamená pro ČR dobrý předpoklad pro polycentricky vyvážený územní rozvoj
- převážná většina venkovského obyvatelstva je zaměstnána v jiných, než zemědělských aktivitách a je navíc spojena s vyjížděnkou do zaměstnání na mikroregionální úrovni, protože pracovní příležitosti v malých a středně velkých podnicích jsou minimální (vyjimku tvoří území blízko páteřních dopravních tahů)
- podmínky pro rozvoj cestovního ruchu na venkově v ČR s ohledem na kvalitu životního prostředí je negováno ne zcela optimální kvalitou služeb a příslušné infrastruktury. (*MMR: Strategie regionálního rozvoje ČR, 2006*)

Obrázek č. 1 bludný kruh upadajících venkovských oblastí

Zdroj: OECD(2006), s. 32

3.2. Přeshraniční spolupráce

Tato kapitola definuje přeshraniční spolupráci v rámci EU, její právní nástroje a poté se zaměřuje na Českou republiku i její přeshraniční spolupráci. V souvislosti s tím jsou definovány Euroregiony a jejich vývoj na našem území.

3.2.1. Definice přeshraniční spolupráce

Regionální politika Evropské unie, nazývaná též politika hospodářské a sociální soudržnosti či krátce kohezní politika, je odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé Evropské unie. Dle evropských nařízení politika hospodářské a sociální soudržnosti má za úkol podporovat harmonický a udržitelný rozvoj ekonomických činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, ochranu a zlepšování životního prostředí na území EU. Třetí pilíř hospodářské politiky soudržnosti představuje teritoriální koheze, tedy podporu územní provázanosti a soudržnosti Unie. Významná role patří také přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci. V souladu se třetí a čtvrtou kohezní zprávou Evropské komise se regionální politika orientuje na realizaci lisabonské strategie. Ve středu zájmu spolu s důrazem na udržitelný růst, inovace a konkurenceschopnost stojí vytváření otevřené, flexibilní a

soudržné společnosti s vysokou mírou zaměstnanosti. Politika hospodářské a sociální patří vedle zemědělské politiky k nejvýznamnějším evropským agendám a Evropská unie na ni vynakládá více než třetinu svého společného rozpočtu. Politika hospodářské a sociální soudržnosti je naplňována prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Filosofie přeshraniční spolupráce předpokládá, že dva nebo více příhraničních regionů si společně rozváží své rozvojové záměry a priority a podniká rozvojové akce. Aby byla přeshraniční spolupráce efektivní, tak musí být uskutečňována na široké základně od samého počátku společně. Měla by zahrnovat všechny stránky každodenního života v příhraniční oblasti. Měla by se provádět každý den a měli by se na ní podílet partneři ze všech oblastí a sociálních skupin na obou stranách hranice a měla by být uskutečňována na všech správních úrovních (národní, regionální i místní). Kromě široké spolupráce je nutné zavádět koordinované procesy mezi jednotlivými úrovněmi tak, aby nedocházelo ke kompetenčním sporům, které by plynuly z rozdílných správních struktur na obou stranách hranice. (*Gabbe, Malchus, Martinos, 2000*)

3.2.2. Principy přeshraniční spolupráce

Sdružení evropských příhraničních regionů přijalo následující principy přeshraniční spolupráce: partnerství, subsidiaritu, existenci rozvojové strategie, společné struktury na regionální úrovni a vlastní finanční zdroje. Určitě bych měla zmínit pojmy vertikální a horizontální partnerství. *Vertikální partnerství* se váže na vztah mezi úrovní EU, národní úrovní a regionální úrovní. Vertikální partnerství vytvořené za tímto účelem by mělo přistupovat ke stávajícím strukturám nebo by je mělo doplňovat a nemělo by s nimi soutěžit. *Horizontální partnerství* se váže na vztah mezi partnery na obou stranách hranice. Tento princip je založen na paritě obou partnerů bez ohledu na geografickou či hospodářskou velikost země ani na jiné parametry, jako je třeba počet obyvatel. Aby byl vytvořen tento typ partnerství, musí být překonána řada překážek, které se týkají rozdílů ve správě, kompetencích a finančních zdrojích. Přeshraniční spolupráce je nejúspěšnější v oblastech, kde iniciativu převzou regionální a místní činitelé. Tento přístup je definován jako „přístup zdola nahoru“. Kompetence regionální a místní správy, jaké má při plnění úkolů na přeshraniční úrovni, by měly být podobné jako kompetence, které jim byly svěřeny na úrovni národní. Avšak existují překážky v tom, že rámcové podmínky, které byly přijaty na vyšší úrovni (EU), ještě nebyly zpracovány do národního zákonodárství.

Partnerství a subsidiarita jsou zvláště důležité v procesu plánování a realizace přeshraničních koncepcí a strategií. Ty jsou nutné, aby byl vytvořen strategický rámec a perspektiva trvalé a dlouhodobé spolupráce. Tyto strategie berou v úvahu příslušné národní plány a určují potřeby a budoucí úkoly přeshraniční spolupráce s cílem překonat myšlení izolované od druhé strany hranice a vytvořit společný pohled na přeshraniční regionální rozvoj. Tento pohled umožňuje partnerům nejprve identifikovat společné problémy, které přispívají k negativnímu vlivu hranice, a potom najít společný potenciál pro rozvoj. Přeshraniční koncepce jsou většinou založeny na SWOT analýze, která vede k určení podrobnějších priorit a oblastí činností, které jsou kvantitativně i časově blíže specifikovány. Z těchto oblastí činností mohou být odvozeny krátkodobé až střednědobé operační programy, ale pro rozvoj takovýchto operačních programů, které jsou založeny na celkové analýze regionu, je však podstatná existence rovného partnerství a subsidiarity. (*Gabbe, Malchus, Martinos, 2000*)

Partnerství: partnerství rozlišujeme vertikální a horizontální. Vertikální partnerství představuje vztah mezi úrovní EU, národní úrovní a úrovní regionální a horizontální partnerství představuje vztah mezi partnery po obou stranách hranice

Subsidiarita: Přeshraniční spolupráce je úspěšná tam, kde iniciativu převezmou aktéři regionální nebo místní. Princip zdola nahoru. Posilování regionálních a místních institucí, u nichž se předpokládá znalost prostředí a problémů a flexibilita.

Existence přeshraniční rozvojové koncepce nebo strategie: Existence přeshraniční rozvojové koncepce nebo strategie, jejím cílem je Poskytnout informace a analýzy pro integrovaný a dlouhodobý přístup, který definuje specifické cíle a priority rozvoje, v jejichž rámci se mohou realizovat jednotlivé projekty.

Společné struktury na regionální úrovni: Společné struktury na regionální úrovni jejich cílem je zabezpečení fungování přeshraniční spolupráce. Struktury jsou přechodné a stálé. Přechodné jsou fóra a sítě, a stálé struktury jsou euregiony, pracovní společenství a institucionální organizace.

Obecné zásady budování struktur:

•*přeshraniční spolupráce by měla probíhat co nejbližší občanům*

- *zapojení místních politiků (je-li to účelné, pak i politiků na národní resp. evropské úrovni)*
- *respektování principů partnerství a subsidiarity*
- *musí se rozvíjet coby důsledek a nástroj spolupráce nikoliv samoučelně (Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie, 2015)*

3.2.3. Právní nástroje pro přeshraniční spolupráci

K usnadnění přeshraniční spolupráce obecně a přeshraničních programů a struktur konkrétně jsou stále prosazovány různé typy dohod včetně konvencí a úmluv. Existuje také celá škála aktivit v oblasti hospodářské spolupráce, které využívají specifické nástroje evropského práva nebo národního práva a které usnadňují spolupráci na úrovni projektů.

- **Multilaterální smlouvy:** patří k nejdůležitějším a nejstálejším nástrojům, které mají poskytnout rámec pro přeshraniční spolupráci.
- **Bilaterální a trilaterální smlouvy:** možnost spolupráce výhradně mezi státními orgány. Tento typ spolupráce je založen na vytváření mezistátních komisí, které mají různé zájmy činnosti a operují v různých zeměpisných oblastech.
- **Dohody na regionální a místní úrovni:** mezistátní dohody velice často otevřely cestu pro přeshraniční spolupráci mezi regiony, která je založena na dohodách a smlouvách, jež se obvykle řídí veřejným právem ve shodě a autoritou státu.

Cíleně zaměřená přeshraniční spolupráce dříve nebo později vyžaduje stálé a závazné přeshraniční struktury. Struktury by měly mít technicko-správní, finanční a rozhodovací pravomoci přiměřené jejich rostoucím úkolům. V rozhodovacích orgánech by mělo být rovnocenné zastoupení účastníků z obou stran hranice bez ohledu na velikost, počet obyvatel a jurisdikci. Techničtí a administrativní pracovníci, kteří jsou zapojeni do přeshraničních úkolů, musí být podřízeni přeshraniční struktuře. To pomáhá překonávat překážky, které vznikají z úzkých národních zájmů a provinčního myšlení. Zatímco vytvoření „čistých“ přeshraničních struktur je v omezeném časovém období obtížné, některá praktická opatření mohou být provedena vcelku rychle. Realizace přeshraničního řízení programů a projektů může být uskutečnitelná krátkodobě na základě soukromého práva a dlouhodobě na základě práva veřejného. Bez vážných problémů lze na obou stranách hranice vytvořit národní svazy podle veřejného práva použitelného v každé jednotlivé zemi. Tyto státní nebo regionální

struktury slouží k uzavření přeshraniční smlouvy na základě soukromého práva, a tím i ke sformování sdružené přeshraniční struktury. (*Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie, 2015*)

3.2.4. Přeshraniční spolupráce v Evropské unii

V současné době existuje v Evropě dle informace AEER přes 130 euroregionů a jim podobných struktur (Association of European Border Regions, 2008). Od roku 1958 do začátku devadesátých let vzniklo v Evropě přes 30 euroregionů a jim podobných struktur. Od roku 1990 pak celkový počet euroregionů vzrostl na současných přibližně 130. Právě od počátku devadesátých let lze pozorovat zvýšenou intenzitu vzniku nových euroregionů a podobných struktur. Euroregiony z počátku (v 60. a 70. letech) vznikaly především ve dvou geografických oblastech:

- *na hranicích Německa se sousedními členskými státy EU (resp. západoevropskými státy),*
- *ve Skandinávii.*

Postupně pak rovněž vznikaly euroregiony mezi Spojeným královstvím a Irskem a na hranicích Francie (tam byl největší nárůst euroregionů zaznamenán v 80. letech). S politickými změnami na začátku devadesátých let začaly vznikat euroregiony nejprve na nových vnějších hranicích EU – především na hranicích Německa a Rakouska a dále v Pobaltí. Postupně se dá říci, že přeshraniční struktury více méně pokrývají všechny vnitřní i vnější hranice EU. (*Poštolka, 2009*)

3.2.5. Přeshraniční spolupráce v ČR

Euroregiony v České republice vznikaly během deseti let od konce roku 1991 do poloviny roku 2002. Jako první vznikly v období let 1991-1993 euroregiony na Česko-německé hranici. V roce 1991 byl založen Euroregion Nisa podle vzoru euroregionů na Německo-holandské hranici. V roce 1992 byl založen sousední Euroregion Labe a Krušnohoří. O rok později pak euroregion Egrensis a Šumava. V další vlně během let 1996-1998 vznikly euroregiony na česko-polské hranici: Glacensis, Praděd, Těšínské Slezsko a Silesia. V letech 1999-2002 pak byly doplněny euroregiony na československé a česko-rakouské hranici: Pomoraví, Beskydy, Bílé Karpaty a jako poslední byla založena Silva Nortica. V České republice tedy existuje v současné době celkem 13 euroregionů. (*Poštolka, 2009*)

Všechny euroregiony na území ČR vznikly před vstupem do Evropské unie. Nejstarším z euroregionů na našem území je Euroregion Egrensis, který byl založen v roce 1991 jako regionální pracovní sdružení okresů a obcí v oblasti severního Bavorska, Vogtlandska a západních Čech, později také okresů Durynska. Hlavním mottem pro jeho založení bylo přispět k porozumění a toleranci a partnersky působit mezi uvedeným územím v režimu, který překračuje hranice. (*Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie, 2015*)

3.2.6. Euroregiony

Z pohledu České republiky hrají v přeshraniční spolupráci nejdůležitější roli euroregiony. Euroregiony představují sdružení územních jednotek za účelem výměny informací a zkušeností. Dále společně řeší problémy a spolupráci přes hranice. Tato spolupráce je především na komunální úrovni a tyto euroregiony jsou nástrojem a institucionalizovaným nástrojem přeshraniční spolupráce.

Euroregion rovněž můžeme vnímat z pohledu obsahového v dalších dvou následujících rovinách:

- **Geograficky** – jako území, kde se odehrává spolupráce.
- **Institucionálně** – jako organizaci, která byla zřízena za účelem rozvoje této přeshraniční spolupráce. (*Branda, 2009*)

Úhel pohledu národní vs. přeshraniční lze aplikovat na obě obsahové varianty euroregionu – geografickou i institucionální. Vznikne tak matice pojmu euroregion, kde každá ze čtyř variant má odlišný význam:

Tabulka č. 2 euroregion

Úhel pohledu (vnímání euroregionu)	Geografický	Institucionální
Národní	Území, kde působí národní část euroregionu (z něhož pocházejí členové národní části euroregionu)	Samotný právní subjekt sdružující členy národní části euroregionu – většinou sdružení mající právní subjektivitu
Přeshraniční	Přeshraniční území, ve kterém se odehrává přeshraniční spolupráce (skládající se ze všech národních částí)	Přeshraniční organizace/instituce sdružující národní sdružení – se společnými orgány (často bez právní subjektivity)

Zdroj: Branda, 2009

Geografické pokrytí jednotlivých hranic euroregionů znázorňuje následující mapa, kdy je patrné rovnoměrné a relativně plné pokrytí česko-německé (především česko-saské) hranice. Rovněž stojí za povšimnutí relativně velká kumulace euroregionů v Moravskoslezském kraji na východní části česko-polské hranice.

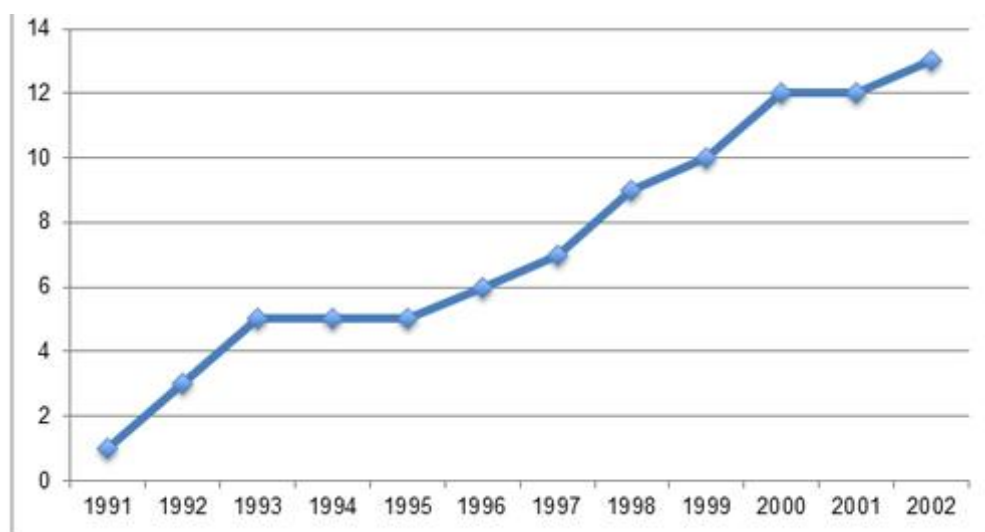
Obrázek č. 2 mapa euroregionů v ČR

Zdroj: Centrum pro regionální rozvoj České republiky, 2011-2014

Na grafu číslo 1, můžeme vidět vývoj Euroregionů v letech 1991-2002, kdy největší růst byl zaznamenán v letech 1995-2000.

Graf č. 1 vývoj Euroregionů v České republice

Zdroj: Benchmarkingová analýza ERN a ostatních euroregionů v ČR, 2012

4. Praktická část

4.1. Euroregion Nisa

Tato kapitola se zabývá samotným Euroregionem Nisa, zejména jeho historií a strukturou. Opomenuty nejsou ani základní cíle Euroregionu. Jsou popsány i geografické podmínky, ve kterých se ERN nachází. Součástí této kapitoly je Socio-ekonomická analýza celého ERN.

4.1.1. Historie zájmového sdružení

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa je organizace, která působí v prostoru tzv. Trojmezí. Trojmezí je hraniční oblast mezi Spolkovou republikou Německo, Českou republikou a Polskou republikou. Toto sdružení vzniklo na základě konference Dreiländereck v Zittau v květnu 1991, jež se konala pod patronátem prezidentů tří států: Václava Havla, Richarda von Weizsäckra a Lecha Walesy. Společenství tvoří tři komunální svazy okresů, měst a obcí:

- **česká strana:** Euroregion Nisa
- **německá strana:** Kommunalgemeinschaft Euroregion Neisse e. V.
- **polská strana:** Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa (*ERN, 2015*)

Spolupráce spočívá na zásadách rovnoprávnosti, vyjádřených Evropskou rámcovou úmluvou o spolupráci přesahující hranice mezi územními celky a orgány, která byla přijata v roce 1980 Radou Evropy. Euroregion je dobrovolné zájmové sdružení, které nemá vlastní právní subjektivitu. Všechny orgány a grémia Sdružení pracují v rámci právních norem svých zemí. Sdružení usiluje na svém území o vytvoření společného, rozmanitého prostoru pro přeshraniční spolupráci. Sdružení usiluje o zlepšení výměny informací, přeshraniční komunikace, zpracování a stanovení priorit rozvoje euroregionálního prostoru. Významným rozvojovým cílem je vytvoření Společného, integrovaného prázdninového a turistického regionu (TRN) a Společného plánovacího prostoru (ERN). Sdružení podporuje v rámci svých možností zájmy měst, obcí, okresů a aktivity jednotlivců, pokud tyto aktivity odpovídají cílům euroregionu. Sdružení se zavazuje o uzavírání mezivládních dohod, které směřují k závané přeshraniční spolupráci. (*ERN, 2015*)

Základní cíle Euroregionu jsou následující:

- *všestranný rozvoj přeshraniční spolupráce*
- *propagace Euroregionu jako atraktivního integrovaného turistického a prázdninového regionu*
- *podpora aktivit odpovídajících prioritám Euroregionu při využití evropských fondů a dotačních programů (Výroční zpráva o činnosti Euroregionu Nisa, 2005)*

4.1.2. Struktura zájmového sdružení

Euroregion NISA je dobrovolné, zájmové sdružení bez právní subjektivity. Právní subjektivitu mají jednotlivé národní části. Vzájemná spolupráce je popsána v Rámcové dohodě Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa. Mezi orgány Euroregionu Nisa patří:

Rada sdružení – nejvyšší orgán, který rozhoduje o činnosti sdružení, zejména jeho dalších orgánů. Dále může rozhodovat o zřízení a způsobu vedení společných finančních fondů a o podmínkách jejich využívání. Rada sdružení zároveň kontroluje plnění přijatých rozhodnutí. Rada sdružení zasedá minimálně jednou ročně a zasedání jsou veřejná. Místo, kde se zasedání koná se mění principem rotace. Rada sdružení se řídí jednacím řádem, který určuje zejména počet členů Rady sdružení, způsob jejich jmenování a pravidla jednání Rady sdružení.

Prezídium sdružení – rozhodující a zastupující orgán mezi zasedáními Rady sdružení. Prezídium sdružení je složeno z předsedů nebo prezidentů, jež jsou jeho členy. Prezídium sdružení může na svá jednání přizvat další osoby, které mají poradní hlas.

Společný sekretariát sdružení – administrativní a koordinační orgán, který je tvořen konsíliem tří sekretářů, kteří zastupují zúčastněné členy a pro výkon své funkce mají plnou moc. Sídlo Společného sekretariátu sdružení se nachází v Liberci. Tento orgán má za úkol koordinovat činnost všech orgánů a grémií a stará se o záležitosti, které se týkají orgánů Sdružení.

Euroregionální skupiny expertů (EUREX) – tyto orgány přispívají k rozvoji euroregionu. Pracují v souladu s euroregionálními prioritami, navrhují potřebné odborné cíle, zpracovávají doporučení pro Radu sdružení, Prezídium sdružení a Sekretariát sdružení. Počet, druh, založení, zrušení a obsazení EUREXů se řídí jednacím řádem, jež musí být schválen Prezidiem sdružení.

Fórum bezpečnosti (FOR-BE-S) – hlavním cílem je koordinace spolupráce a výměny informací národních, trinacionálních, komunálních a jiných grémií, které existují za

účelem udržení a zvýšení bezpečnosti a pořádku. Jednání Fóra bezpečnosti se koná jedenou ročně a připravuje ho Sekretariát sdružení. Jeho vedením je pověřeno Prezídium sdružení. Místo pro konání zasedání je určeno principem rotace. Po organizační a finanční stránce jej zajišťuje hostitelská strana. (*Euroregion Nisa, 2012*)

4.1.2.1. Územní jednotky náležející do Euroregionu

Příslušnost k ERN znamená formální členství v jednom ze tří regionálních společenství. V souladu se statutem Regionálního sdružení – Euroregionu Nisa mohou být jeho členy města, obce a jiné právní osoby z okresů, jež se nacházejí na území ERN. Z toho je v české části ERN 136 měst a obcí, v Německé části se jich nachází 97 a v polské části se nachází 50 měst a obcí. (*Euroregion Nisa, 2012*)

Obrázek č. 3 mapa Euroregionu Nisa

zdroj: *Euroregion Nisa, 2012*

4.1.2.2. Geografická charakteristika Euroregionu Nisa

Pro celé území české a polské části Euroregionu Nisa je typický horský ráz krajiny s pohorími Krkonoše a Jizerské hory. Severní část území má pak nížinný ráz. Česká část má více podhorský charakter. Na tomto území se kromě dvou výše zmíněných hraničních pohorí nachází i Lužické hory a Ještědský hřbet. Na jihu české části se nachází přírodní oblast Český ráj s ojedinělými pískovcovými útvary. K nejdůležitějším řekám patří Lužická Nisa, Smědá (obě odtékají z české části do polské), Ploučnice a Jizera. V krajině se nacházejí i vodní plochy větších rozměrů: Máchovo Jezero a nádrže na pitnou vodu Souš a Josefův Důl. Krajinnému rázu polské části Euroregionu dominují hory, zejména Krkonoše a Jizerské hory, dále se na území nacházejí Kačavské hory a Janovické rudavy. Na rozdíl od české části disponuje polská část většími nížinami na severu-Dolnoslezské lesy a údolí řek Kwisy, Kaczawy a Bobru. Region je velmi bohatý na minerální zdroje a léčivé vody (Swieradova Zdrój a termální vody v Ciepliciách). Polská část je bohatá na nerostné suroviny: hnědé uhlí, dolomit, křemen, kaolín a čedič. Oblast Krkonoše/Karkonosze je biosférickou rezervací a tato rezervace se stala prvním modelovým územím v rámci mezinárodní spolupráce na poli ochrany přírody a udržitelného rozvoje. Tato spolupráce představuje závazek ČR a Polska společně pečovat o sdílené ekosystémy a aktivně podporovat udržitelný rozvoj sousedících regionů. (Anděl, 2007)

4.1.3. Socio-demografická charakteristika euroregionu

4.1.3.1. Rozloha Euroregionu a struktura obyvatelstva

Území české a polské části ERN zaujímá celkovou rozlohu 8 758 km² z toho česká část 3 163 km² (cca 36%) a polská 5 595 km² (63%) a německá část zabírá 4 497 km². Polská část téměř 2x větší než česká část Euroregion Nisa. Co se týče počtu obyvatel, tam již není rozdíl tak markantní, i když i v tomto ohledu je polská část větší. Co se týče prostého složení obyvatelstva, tak nejvíce obyvatel na území Euroregionu Nisa se nachází v Německu, na druhém místě je Polsko a na třetím místě je česká část Euroregionu. Nejmenší hustota obyvatel je v Polsku. Celkem žije na území Euroregionu Nisa 1 624 651 obyvatel na celkové rozloze 13 255 km². Nejvíce obyvatel je v německé části. Největší počet seniorů je také v německé části, činí to 47% (viz tabulka č.5).

Tabulka č. 3 složení obyvatelstva

Okres, město s právy okresu, euroregion	Počet obcí	Obyvatelstvo			Rozloha (km ²)	Počet obyvatel na 1 km ²
		celkem	muži	ženy		
Česká část						
Česká Lípa	57	104 144	51 270	52 874	1 073	97
Jablonec nad Nisou	34	90 390	44 027	46 363	402	225
Liberec	59	169 795	82 964	86 831	989	172
Semily	65	74 698	36 739	37 959	699	107
Celkem	215	439 027	215 000	224 027	3 163	139
Německá část						
Bautzen	63	325 032	160 982	164 050	2 391	136
Görlitz	60	281 076	137 753	143 323	2 106	133
Celkem	123	606 108	298 735	307 373	4 497	135
Polská část						
Jelenia Góra, město	1	84 564	39 510	45 054	109	774
Bolesławiecki	6	89 051	43 087	45 964	1 304	68
Jaworski	6	51 581	25 251	26 330	582	89
Jeleniogórski	9	63 865	30 497	33 368	627	102
Kamiennogórski	4	45 562	22 105	23 457	396	115
Lubański	7	56 085	27 015	29 070	428	131
Lwówecki	5	47 194	22 917	24 277	710	66
Zgorzelecki	7	92 867	44 956	47 911	839	111
Złotoryjski	6	45 376	22 120	23 256	576	79
Celkem	52	579 516	279 074	300 442	5 595	104
Euroregion						
Celkem ERN	390	1 624 651	792 809	831 842	13 255	123

Zdroj: ESPÚS

Dle věkového složení obyvatelstva je na tom nejhůře německá část Euroregionu, kde nejvíce stárne populace. S procesem stárnutí populace se setkávají všechny vyspělé země světa, kde dochází k prodlužování délky života a snižování porodnosti. Problém stárnutí populace souvisí s tzv. druhým demografickým přechodem, za který bývá označována výrazná změna v režimu reprodukce, která se v Evropě projevuje od 60. let 20. století (lidé mají možnost mít tolik dětí, kolik si přejí a to právě tehdy, kdy jim to nejvíce vyhovuje). Stárnutí populace řeší jako problém i celá EU a zabývá se jím. Stárnutí populace představuje totiž rizikový faktor růstu objemu veřejných výdajů. Tento problém není tedy pouze v Německu, ale v celé Evropě, jejíž obyvatelstvo je nejstarší na světě. (Bojka Hamerníková, 2010)

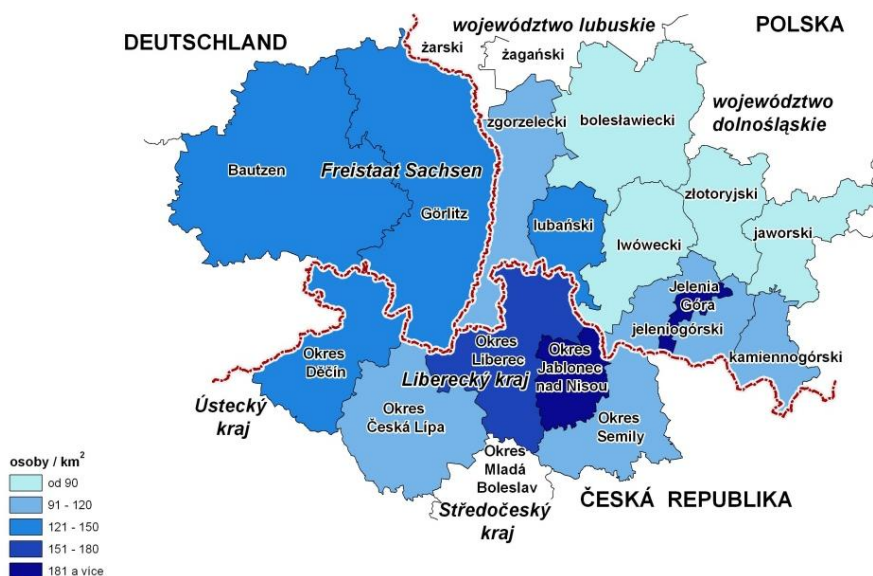
Tabulka č. 4 Složení obyvatelstva dle věku

Okres, město s právy okresu, euroregion	Obyvatelstv o celkem	v tom ve věku						
		0 - 5 let	6 - 14 let	15 - 17 let	18 - 24 let	25 - 44 let	45 - 59 let	60 a více let
Česká část								
Česká Lípa	104 144	7 028	9 311	3 851	10 217	32 300	21 302	20 135
Jablonec nad Nisou	90 390	5 730	7 372	3 028	8 233	27 685	18 230	20 112
Liberec	169 795	11 322	13 859	5 671	15 558	52 731	33 740	36 914
Semily	74 698	4 569	6 073	2 723	6 953	21 642	15 130	17 598
Celkem	439 027	28 649	36 615	15 283	40 961	134 358	88 402	94 759
Německá část								
Bautzen	325 032	15 363	21 831	5 990	25 375	78 030	81 448	96 995
Görlitz	281 076	12 520	18 283	5 164	21 145	63 215	70 549	90 200
Celkem	606 108	27 883	40 114	11 154	46 520	141 245	151 997	187 195
Polská část								
Jelenia Góra, město	84 564	4 020	5 971	2 632	7 925	23 516	21 218	19 282
Bolesławiecki	89 051	5 439	8 421	3 399	9 545	26 077	20 485	15 685
Jaworski	51 581	2 994	4 547	1 960	5 743	14 556	12 314	9 467
Jeleniogórski	63 865	3 587	5 443	2 311	6 349	18 283	16 134	11 758
Kamiennogórski	45 562	2 660	4 298	1 683	4 623	12 859	10 712	8 727
Lubański	56 085	3 179	5 219	2 176	5 766	16 013	13 259	10 473
Lwówecki	47 194	2 584	4 334	2 031	5 218	13 086	11 352	8 589
Zgorzelecki	92 867	5 176	8 183	3 440	9 621	26 775	22 401	17 271
Złotoryjski	45 376	2 699	4 055	1 772	5 205	13 169	10 954	7 522
Celkem	579 516	32 531	50 800	21 523	60 339	165 249	139 648	109 426
Euroregion								
<i>Celkem ERN</i>	1 624 651	89 063	127 529	47 960	147 820	440 852	380 047	391 380

Zdroj: ESÚS, 2015

Hustota osídlení celého území činí 123 obyvatel na km², což odpovídá průměru Evropské Unie (116 ob./km²). Největší hustotu osídlení má česká část 139 ob./km², poté následuje německá část 135 ob./km² a poslední je polská část, jež má 104 ob./km². V české části je nejvíce osídlen okres Jablonec nad Nisou, v polské části je nejvíce osídleno město Jelenia Góra a jeho nejbližší okolí. V německé části je obyvatelstvo rozloženo rovnoměrně, jak můžeme vidět na obrázku č.3, na následující straně.

Obrázek č. 3 hustota osídlení v ERN

Zdroj: ERN, 2012

4.1.3.2. Vzdělání

V oblasti vzdělávání je systém základních a středních škol v české části na dobré úrovni. Na malých vesnicích došlo ke zrušení malotřídek, zůstalo jich pouze minimum a žáci dojíždějí do spádových obcí či měst. Větší problém představuje střední školství, kde mnoho škol bylo zrušeno, zejména ty, jež byly spojeny s nyní úpadkovým průmyslem sklářské a textilní. Mnohdy jsou střední školy sloučeny, aby se nemusely rušit úplně. Vzdělanostní struktura příhraničních oblastí je obecně méně příznivá oproti centrálním oblastem. Platí to i v případě Euroregionu Nisa, kde převažuje obyvatelstvo se základním vzděláním, vyučením či středním vzděláním bez maturity. V Euroregionu se koncentrují kvalitní vzdělávací instituce v centrálních oblastech (hlavních městech) či významných regionálních centrech. V důsledku toho jsou příhraniční oblasti, co se týče nabídky především vysokoškolského vzdělání, znevýhodněné. Mnoho studentů tudíž kvůli vysokoškolskému studiu opouští území Euroregionu. Vzhledem k tomu, že ve větších městech lze najít vhodnější pracovní uplatnění a lepší platové ohodnocení, někteří absolventi v místě studia zůstávají i po jeho skončení. I přes tyto skutečnosti je možné zaznamenat v této oblasti pozitivní trendy. V regionu existuje 5 vysokých škol (1

v české části, 2 v německé části a 2 v polské části). Mimo to zde před několika lety započal významný trend, kterým je otevírání poboček velkých univerzit, čímž dochází k rozšíření nabídky studijních oborů či možností dálkového studia. Závažným problémem je nesoulad poptávky na trhu práce s učebními a studijními obory. Zástupci firem si často stěžují na nedostatek kvalitních lidských zdrojů především v technických profesích. I v tomto ohledu se však již vyskytly první iniciativy. (Brandá, 2009)

Velikým krokem k propojení univerzit byl vznik Univerzity Nisa (Neisse University), což je mezinárodní akademická síť tvořená třemi spolupracujícími univerzitami: Vysokou školou Zittau/Görlitz, Technickou univerzitou v Liberci a Polytechnika Wrocław. Studuje se ve třech městech v Euroregionu Nisa, v česko-polsko-německém hraničním trojúhelníku. Města jsou od sebe vzdálená přibližně 100 km. Přednášky a cvičení jsou vedeny výhradně v angličtině. Místo studia se mění. První rok se studuje v Liberci, druhý v Jelení Góře, třetí ve Zhořelci. (Neisse University, 2015)

4.1.3.3. Nezaměstnanost a trh práce

Vysoká míra nezaměstnanosti v německé a polské části Euroregionu na rozdíl od výrazně nižší nezaměstnanosti a také výrazně vyšší ekonomické aktivity obyvatel na české straně. V době před nástupem ekonomické krize byla v některých územích míra nezaměstnanosti vyšší než 20 % a spolu s nízkou mírou ekonomické aktivity a omezenou nabídkou volných pracovních míst vytvářela na německé a polské části Euroregionu území sociální deprivace. Na české straně se z tohoto hlediska jako velmi problematické a deprivované jeví pouze Frýdlantsko. (Poštolka, 2009)

Tabulka č. 5 nezaměstnanost

Nezaměstnaní a míra nezaměstnanosti v okresech Euroregionu Nisa

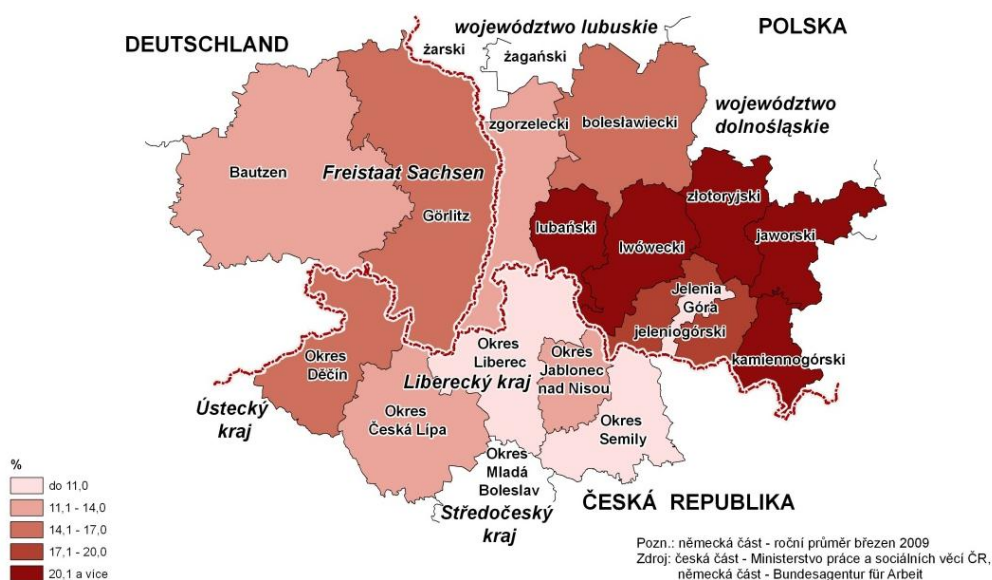
Okres, město s právy okresu, euroregion	Počet nezaměstnaných celkem	z toho				Míra nezaměstnanosti (%)
		ve věkové skupině			dlouhodobě nezaměstnaní	
		0 - 24 let	25 - 54 let	55 a více let		
Česká část						
Česká Lípa	7 250	1 285	4 824	1 141	1 613	13,2
Jablonec nad Nisou	5 379	1 031	3 626	722	1 219	12,0
Liberec	9 692	1 781	6 344	1 567	2 188	10,2

Semily	3 952	718	2 619	615	972	10,1
Celkem	26 273	4 815	17 413	4 045	5 992	11,2
Německá část						
Bautzen	20 811	2 247	14 546	4 018	.	12,1
Görlitz	22 192	2 333	15 722	4 137	.	15,8
Celkem	43 003	4 580	30 268	8 155	.	x
Polská část						
Jelenia Góra, město	3 537	447	2 556	534	497	9,5
Bolesławiecki	4 782	1 245	3 079	458	693	15,1
Jaworski	3 909	848	2 704	357	790	20,3
Jeleniogórski	3 838	511	2 765	562	832	19,1
Kamiennogórski	3 401	607	2 440	354	662	22,4
Lubański	4 585	902	3 189	494	1 338	24,4
Lwówecki	3 606	633	2 557	416	957	23,1
Zgorzelecki	4 687	1 059	3 196	432	1 031	13,5
Złotoryjski	4 130	844	2 865	421	1 219	26,1
Celkem ³⁾	36 475	7 096	25 351	4 028	8 019	17,5 ⁴⁾
Euroregion						
Celkem ERN	105 751	16 491	73 032	16 228	.	.

Zdroj: ESÚS, 2015

Jak můžeme vidět z obrázku č.4, tak nejvíce jsou postiženy okresy v polské části Euroregionu. Jedná se o okresy Lubański, Lwówecki, Złotoryjski, Jaworski a Kamiennogórski.

Obrázek č. 4 míra registrované nezaměstnanosti v jednotlivých okresech

Zdroj: ERN, 2012

4.1.3.4. Cestovní ruch

Cestovní ruch má klíčové postavení v ekonomice celého Euroregionu a stále ještě existuje potenciál pro jeho rozvoj. Euroregion Nisa patří k turisticky atraktivním regionům. Návštěvníky do regionu lákají zejména hory. Na území Euroregionu se nachází část Krkonošského národního parku, Jizerské hory, Lužické hory, Ještědský hřbet, Kačavské hory a Janovické rudavy. Na území se nacházejí i zajímavé skalní útvary a jeskyně, např. Bozkovské jeskyně v české části. Euroregion Nisa je bohatý na historicko-kulturní památky (hrady, zámky, sakrální a industriální památky). Euroregion Nisa zaštil vytvoření přeshraniční sítě cyklotras. Podrobněji se projekty, které byly uskutečněny v rámci Euroregionu Nisa, budu zabývat v samostatné kapitole.

Atraktivnosti Euroregionu odpovídají i ubytovací kapacity (viz tabulka č. 8). Celkem se zde nachází 1605 ubytovacích zařízení s kapacitou 80 898 lůžek. Nejvíce lůžek se nachází v české části, kde markantní podíl tvoří zejména Krkonoše a Jizerské hory, představují 51% z lůžkové kapacity celého Euroregionu (viz obr. č. 5). Nejméně ubytovacích zařízení je v německé části, to činí 22% celkového počtu ubytovacích zařízení, ale německá část disponuje největším počtem kempů (51%) a nejméně kempů má polská část (9%).

Obrázek č. 5 lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních na 100 obyvatel

Zdroj: ERN, 2012

Tabulka č. 6 ubytovací zařízení a počet přenocování v okresech Euroregionu

Okres, město s právy okresu, euroregion	Ubytovací zařízení	z toho		Počet lůžek	Počet přenocování	Kempy
		hotely	penziony			
Česká část						
Česká Lípa	128	16	42	9 428	387 745	9
Jablonec nad Nisou	267	36	122	9 468	448 208	1
Liberec	92	21	28	8 225	512 309	9
Semily	348	61	133	14 382	996 031	8
Celkem	835	134	325	41 503	2 344 293	27
Německá část						
Bautzen	164	44	24	5 800	615 943	16
Görlitz	201	56	40	9 468	1 002 445	19
Celkem	365	100	64	15 268	1 618 388	35
Polská část						
Jelenia Góra, město	32	10	1	2 625	151 113	2
Bolesławiecki	8	3	1	565	48 973	0
Jaworski	8	1	0	709	10 926	2
Jeleniogórski	280	39	29	15 328	1 309 872	2
Kamiennogórski	9	4	0	426	20 272	0
Lubański	43	8	5	2 807	365 202	0
Lwówecki	13	2	0	641	47 880	0
Zgorzelecki	10	5	0	875	86 459	0
Złotoryjski	2	1	0	151	16 781	0
Celkem	405	73	36	24 127	2 057 478	6
Euroregion						
Celkem ERN	1 605	307	425	80 898	6 020 159	68

Zdroj: ESÚS, 2015

4.1.3.5. Struktura průmyslu

Část Euroregionu, která se nachází na českém území, je historicky průmyslová oblast. V minulosti zde hrál hlavní roli těžební průmysl a zpracování nerostných surovin. Z lehkého průmyslu zde byl významný podíl textilního průmyslu a sklářského průmyslu. Textilní průmysl bohužel začal počátkem 90. let upadat, velký vliv měl na to dovoz levných textilií z Asie. Ve sklářském průmyslu ten útlum nebyl tak markantní jako u textilního průmyslu, ale postavení se také zhoršilo. V dnešní době je výroba skla a bižuterie spojena s cestovním ruchem, kdy mají turisté možnost přímo nahlédnout do výroby. Česká část je oproti polské části více průmyslová. V Polsku převládá zemědělská výroba včetně lesnictví a rybolovu, je to dáno tím, že polská část má větší procento úrodnějších nížinatých oblastí. Pro podhorskou část je typický cestovní ruch a

lázeňství a severní část Polska, pohraničí, je podobně jako česká část, spíše průmyslová. Dále je v polské části zastoupen průmysl keramický, textilní, metalurgický, strojírenský, elektrotechnický a stavebnictví. Nejvíce podnikatelských subjektů, jak nám ukazuje tabulka č.9, se pohybuje v terciárním sektoru, jedná se zhruba o 50% podnikatelských subjektů, dále je 44% podnik. subjektů působící v průmyslu a 6% jich působí v zemědělství. Pochopitelně, že v polské části je primární sektor zastoupen více než v české části. V německé části (Sasko) převládá terciární sektor 67% podnik. subjektů, v sekundárním se nachází 29 % podnik. subjektů a zbylá 4% jsou v primárním sektoru. V Sasku je pět různých hospodářských regionů se třemi městskými centry, které fungují jako motory ekonomiky. Převládá zde mikroelektronický, elektrotechnický, automobilový a strojírenský průmysl. Důležitou součástí saského hospodářství jsou středně velké podniky. Tyto podniky se většinou vyznačují strukturou odpovídající malým firmám.

Tabulka č. 7 podnikatelské subjekty podle odvětví ekonomické činnosti

Okres, město s právy okresu, euroregion	Subjekty celkem	v tom podle odvětví ekonomické činnosti		
		zemědělství, lesnictví a rybolov	průmysl a stavebnictví	služby
Česká část ³				
Česká Lípa	23 236	822	6 634	15 382
Jablonec nad Nisou	23 672	539	7 896	14 874
Liberec	49 408	1 306	14 648	33 043
Semily	18 674	1 086	5 436	11 923
Celkem	114 990	3 753	34 614	75 222
Německá část				
Bautzen	10 976	319	3 284	7 373
Görlitz	8 847	364	2 463	6 020
Celkem	19 823	683	5 747	13 393
Polská část				
Jelenia Góra, město	12 220	84	2 089	10 047
Bolesławiecki	7 178	272	1 412	5 494
Jaworski	4 799	174	1 196	3 429
Jeleniogórski	8 067	201	1 683	6 183
Kamiennogórski	4 058	158	872	3 028
Lubański	5 473	139	1 220	4 114
Lwówecki	3 571	162	825	2 584

³ ekonomické subjekty zapsané v Registru ekonomických subjektů s přiděleným IČO

Zgorzelecki	8 308	130	1 291	6 887
Złotoryjski	4 231	145	909	3 177
Celkem	58 142	1 474	11 547	45 121
Euroregion				
Celkem ERN	192 955	5 910	51 908	133 736

zdroj: ESÚS, 2015

Tabulka č. 10, nám ukazuje počet zaměstnaných podle odvětví ekonomické činnosti. Největší zastoupení terciárního sektoru je v německé části Euroregionu, to činí 51,3% z celkového počtu. Na druhém místě je česká část, kde je zastoupení 29,7% a třetí je polská část, kde je zastoupení v terciárním sektoru pouze 19%. Sekundární sektor má největší zastoupení v české části, což činí 44,3% na druhém místě je německá část se zastoupením 35% a třetí polská část, která má 20,7%. Naopak v primárním sektoru jasně vede polská část se zastoupením 58,5%. Na druhém místě je německá část, jež má 27,3% a na posledním místě je česká část s pouhými 14%. Jak již jsem uvedla výše, je to proto, že v české části převažuje hornatý povrch a pro zemědělství, lesnictví a rybolov jsou zde špatné podmínky proti Polsku a Německu.

Tabulka č. 8 zaměstnaní podle odvětví ekonomické činnosti

Okres, město Okres, s právy okresu, euroregion	Celkem (tis.)	v tom podle odvětví ekonomické činnosti		
		zemědělství, lesnictví a rybolov	průmysl a stavebnictví	služby
Česká část				
Česká Lípa
Jablonec nad Nisou
Liberec
Semily
Celkem	197,3	3,7	95,7	97,4
Německá část				
Bautzen	140,1	3,8	44,8	91,4
Görlitz	110,8	3,3	30,7	76,7
Celkem	250,9	7,2	75,6	168,2
Polská část				
Jelenia Góra, město	24,8	0,2	8,0	16,6
Bolesławiecki	19,2	3,3	7,8	8,2
Jaworski	10,3	3,0	3,1	4,1
Jeleniogórski	10,5	1,0	3,8	5,7
Kamiennogórski	8,4	1,1	3,6	3,6
Lubański	9,5	1,3	2,8	5,4
Lwówecki	8,1	1,8	2,6	3,7
Zgorzelecki	23,3	1,4	10,8	11,2
Złotoryjski	8,2	2,3	2,2	3,7
Celkem	122,2	15,4	44,6	62,2
Celkem ERN	570,4	26,3	215,9	327,8

Zdroj: ESÚS, 2015

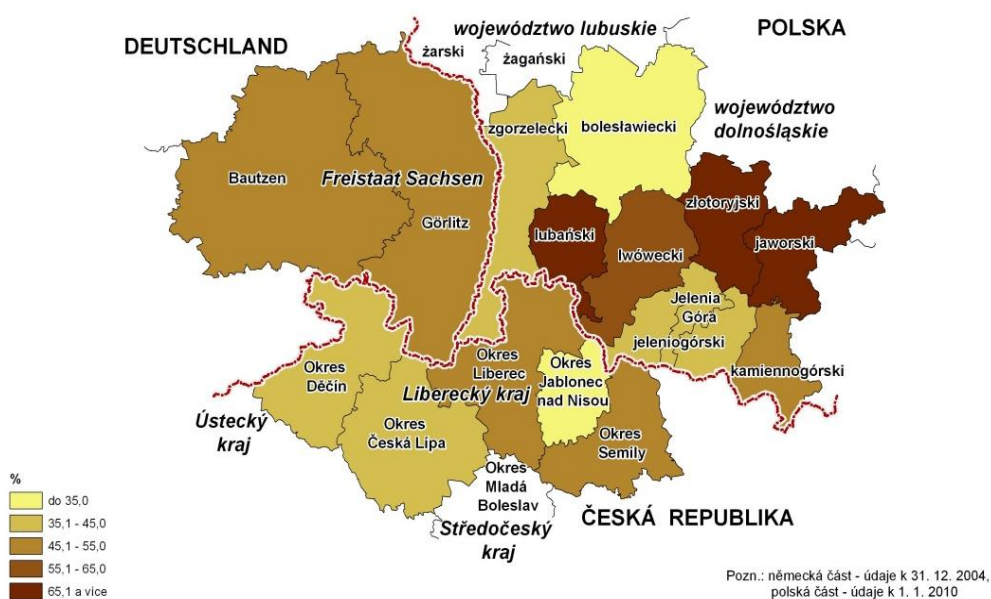
Na obrázcích č.6 a 7. můžeme vidět, že největší podíl zemědělské půdy je v polském okresu Boleslawiec. Je to dáno především tím, že polské území je více nížinaté než území na opačné straně hor. V německé části je malý podíl zemědělské půdy a lesních ploch dán tím, že je zde více rozvinut sekundární sektor, pole a lesy ustoupily průmyslové výrobě.

Obrázek č. 6 podíl zemědělské půdy na celkové výměře

Zdroj: ERN, 2012

Obrázek č. 7 podíl lesních ploch na celkové výměře

Zdroj: ERN, 2015

4.1.3.6. Životní prostředí

Území Euroregionu Nisa patřilo v 80. letech minulého století k jednomu z nejnezčištěnějších oblastí středoevropského regionu, bylo součástí tzv. Černého trojúhelníku. V devadesátých letech minulého století byl však vykonán velký kus práce směrem k odstranění ekologických zátěží. Došlo k obnově ovzduší a vod. Markantně postižena byla zejména oblast Jizerských hor díky škodlivým imisím, následky jsou patrné ještě dnes. Na území Euroregionu fungují od roku 1993 pracovní skupiny Lesy a Voda-Čistá Nisa. Ke zlepšení životního prostředí došlo hlavně díky útlumu těžby hnědého uhlí v německé Lužici a modernizaci elektrárenských zařízení. Pozitivní roli sehrály investice do kanalizací a čistíren odpadních vod.

Území Euroregionu je bohaté na přírodně vyjímečná území, která se těší ochraně. Jsou to především Krkonošský národní park, CHKO Jizerské hory, národní park České Švýcarsko, CHKO Český ráj, CHKO Kokořínsko. Na území Polska se nachází ještě 4 chráněné krajinné oblasti a v Sasku jedna biosférická rezervace.

4.1.3.7. Doprava

Doprava hraje klíčovou roli pro rozvoj Euroregionu. Zejména je důležitá dopravní dostupnost přes hranice. Území Euroregionu Nisa má poměrně hustou dopravní síť. Dřívější omezení v podobě hraničních přechodů bylo zrušeno v roce 2007 vstupem do Schengenského prostoru. Propojení české a polské části negativně ovlivňují překážky v podobě Krkonoš a Jizerských hor. Hranice, které prochází hřebenem Krkonoš a Jizerských hor klesá do Frýdlantské nížiny a odtud až k Hrádku nad Nisou nepředstavuje žádnou bariéru. Na území Euroregionu Nisa se nachází jen jedna dopravní tepna, která prochází Krkonošemi, jedná se o silnici přes Harrachov/Jakuszyce. Toto spojení do Polska je jedinné, které nemá tonážní omezení. Druhým významným směrem je napojení Frýdlantského výběžku na polské území. Zde neexistují žádné přírodní bariéry a silniční síť je zde hustší. Dalším významným spojením je Liberec-Hrádek nad Nisou-Kopaczów-Zittau. V železniční dopravě existují v současné době tři přeshraniční spojení:

- *železniční trať č. 089 Hrádek nad Nisou-Zittau*
- *železniční trať č. 037 Frýdlant, Černousy-Zawidów (pouze pro nákladní přepravu)*
- *železniční trať Harrachov-Jakuszyce-Sklárzaska Poreba (rozvoj turistického ruchu) (ESÚS, 2015)*

V rámci Euroregionu Nisa se rozvíjí spolupráce ve veřejné dopravě. Již od roku 2004 zde funguje společná jízdenka, které umožňuje cestovat po všech 3 stranách Euroregionu. Euro-Nisa-Ticket je určena pro cestování ve veřejné hromadné v Libereckém kraji a v německém a polském příhraničí. Jízdenka je nabízena společně s německým dopravním svazem ZVON a polským PKS. (*České dráhy, 2009*)

Shrnutí socio-ekonomické analýzy

Z této analýzy vyplívá, že ekonomicky nejslabší je polská část Euroregionu Nisa, česká část je na tom lépe, ale nejsilnější je německá část. Je to dáno především vysoce rozvinutým průmyslem a vysokým zastoupením pracovních sil v terciárním sektoru. Paradoxně nejsilnější část Euroregionu Nisa však patří v rámci Spolkové republiky Německo k těm slabším a slabé regiony Polska v rámci Euroregionu patří v rámci Polské republiky k těm hospodářsky silnějším. Největší počet obyvatel je v německé části, kde je ale problém se stárnutím populace, jež výrazně zatěžuje veřejné rozpočty. Česká část má nejméně obyvatel a nejmenší rozlohu. Hustota obyvatelstva je nejvyšší v české části, ale jen velmi nepatrně ve srovnání s německou částí, oproti tomu polská část má nejmenší hustotu obyvatel. V oblasti vzdělání je zejména problémem střední školství a to zejména na české straně Euroregionu, kdy dochází ke slučování, za účelem zachování či k úplnému rušení středních škol. Za vysokoškolským vzděláním studenti musí dojíždět do velkých měst, na území Euroregionu je celkem 5 vysokých škol. Nezaměstnanost je největší v německé a polské části euroregionu. V české části je situace nejlepší, velikou roli zde hraje cestovní ruch, v němž se zaměstnává mnoho pracovních sil, zejména v Krkonoších a Jizerských horách. Co se týče struktury průmyslu, tak jednoznačně nejvíce průmyslová část je německá část, česká část je na druhém místě a nejhůře na tom je polská část, kde převládá především primární sektor, tj. zemědělství, lesnictví a rybolov. Životní prostředí Euroregionu prošlo od 90. let mnoha pozitivními změnami, došlo ke snížení emisí na německé a polské straně, tím pádem došlo ke zlepšení zdraví lesů. Rozsáhlým budováním čističek odpadních vod došlo ke zlepšení vodních toků, kdy byl zaznamenán návrat živočichů, kteří se předtím v místních vodách nezdržovali, protože byly zněčištěné. Dopravní síť na území Euroregionu je poměrně hustá, ale kvůli geografické poloze jsou omezené hraniční přechody, zejména v oblasti Krkonoš a Jizerských hor, zde je pouze jeden tonážně neomezený hraniční přechod. Železniční doprava je na regionální úrovni, nevede zde žádný důležitý železniční uzel. Existuje zde systém zvýhodněných, regionálních jízdenek.

4.2. Možnosti čerpání financí na projekty

Hlavním úkolem, této kapitoly, je zabývat se podporou a dotacemi z Evropské unie. Zabývá se tím, jaké programy byly již uskutečněny na území, do kterého spadá Euroregion Nisa. Tyto programy, které jsou popsány, patří k programu Cíle 3-Evropská územní spolupráce.

4.2.1. Program na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 ČR-Sasko

Cílem programu na podporu přeshraniční spolupráce 2007-13 mezi Českou republikou a Saskem byl udržitelný územní rozvoj prostřednictvím realizace společných hospodářských, sociálních a kulturních aktivit. Mottem pro tento program bylo: více Evropy pro Česko a Sasko! Základem pro tento program bylo zpracování společného Programového dokumentu, který byl 20.12.2007 schválen Evropskou komisí. Schválený programový dokument tvořil společně s Realizačním dokumentem právní základ pro poskytování podpory česko-saským projektům.

Dotační území projektu bylo vymezeno v Programovém dokumentu. Ze strany České republiky to byly následující kraje: Karlovarský, Ústecký a Liberecký. Já se budu zajímat pouze o Liberecký kraj, jež je členem euroregionu Nisa. A ze Saské strany okresem Görlitz. Tento program měl 3 prioritní osy, jež byly rozděleny na oblasti podpory, ve kterých byly definovány aktivity. V aktivitách byly jednotlivé předměty popsány konkrétně.

Prioritní osa 1-Rozvoj rámcových společenských podmínek v dotačním území

Oblast podpory 1- Kooperativní zlepšení a rozvoj a výstavba potřebné infrastruktury a spolupráce v oblasti regionálního plánování a rozvoje

Oblast podpory 2- Kooperace v oblasti lidských zdrojů, sociokulturního rozvoje a partnerské spolupráce

Oblast podpory 3- Kooperace v oblasti bezpečnosti, záchranných služeb, ochraně před katastrofami a protipožární ochraně

Oblast podpory 4- Společný fond malých projektů

Prioritní osa 2-Rozvoj hospodářství a cestovního ruchu

Oblast podpory 1- Hospodářská kooperace a rozvoj přeshraničních hospodářských struktur

Oblast podpory 2- Kooperace a rozvoj přeshraničních struktur v cestovním ruchu

Prioritní osa 3-Zlepšení situace přírody a životního prostředí

Oblast podpory 1- Ochrana klimatu, lesa a přírody, péče o krajinu a odpadové hospodářství

Oblast podpory 2- Protipovodňová ochrana, vodní hospodářství, vodní stavby (*Cil3-Ziel3, 2015*)

4.2.2. Operační program přeshraniční spolupráce 2007-2013 ČR-Polsko

Tento program navazoval na Program Iniciativy Společenství Interreg IIIA Česká republika-Polská republika, který probíhal v letech 2004-2006. Hlavním cílem programu byla přeshraniční spolupráce a rozvoj česko-polského pohraničí. Tento program byl schválen Evropskou komisí dne 11. prosince 2007. Hlavním cílem programu byla přeshraniční spolupráce a rozvoj česko-polského příhraničí. Šlo především o posilování vzájemných hospodářských, společenských a kulturních vztahů, společnou péči o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu, budování flexibilního trhu práce a jiných oblastí rozvoje. Řídícím programem této spolupráce bylo MMR.

Specifickými cíli programů přeshraniční spolupráce byly:

- rozvoj místního podnikatelského prostředí a rozvoj cestovního ruchu v pohraničí;
 - posilování dostupnosti dopravy a informačních a komunikačních sítí;
 - ochrana životního prostředí, podpora obnovitelných zdrojů energie, předcházení vzniku ekologických a technologických rizik;
 - rozvoj měst a venkova;
 - rozvoj spolupráce, podpora vzdělání, výzkumu a vývoje, kultury, podpora integrace trhu práce a sociálního zařazení a podpora malých místních iniciativ, socioekonomických aktivit s cílem podpořit projekty typu " people to people".
- (*OPPS ČR-PR 2007-2013*)

4.2.3. Fond malých projektů

Na základě všeobecných dotačních zásad a v souladu se směřováním a dotačními oblastmi výše uvedených programů jsou zřizovány tzv. Fondy malých projektů s těmito cíli:

- *udržování a prohlubování přeshraničních informací, komunikace a spolupráce mezi obyvateli, spolky a úřady ze společného dotačního území*
- *posilování identifikace obyvatelstva s jejich životním prostorem*

Rozlišujeme dva Fondy malých projektů (FMP): *FMP programu Česká republika-Polsko a FMP programu Sasko-Česká republika*. FM podporoval mikroprojekty s prokazatelným přeshraničním dopadem v oblasti malých přeshraničních aktivit typu "People-to-people" např. mikroprojekty zaměřené především na oblast rozvoje mezilidských přeshraničních vztahů, společenských, osvětových a kulturních aktivit a s těmito aktivitami související drobné investiční akce nezbytné pro realizaci mikroprojektu. Umožněna byla i podpora drobných investičních mikroprojektů zaměřených na zlepšení infrastruktury daného území, zejména z oblasti turistického vybavenosti s jednoznačným dopadem (např. instalace informačních tabulí, stavební úpravy turistických stezek a cyklostezek, výstavba nebo stavební úpravy turistických informačních středisek - to vše v blízkosti hranice). (*ESÚS, 2015*)

4.3. Sledování projektové činnosti v Euroregionu Nisa

V této kapitole je cílem projektovou činnost, která byla vykonána v operačním období 2007-2013. Projektová činnost byla vykonána v těchto oblastech podpory: kultura, regionální rozvoj, školství, cestovní ruch, povodňová pomoc, sport, euroregionální činnosti. Následující data byla zpracována analýzou dostupných informací o uskutečněných projektech v letech 2007-2013.

4.3.1. Uskutečněné projekty

V letech 2007-2013 bylo uskutečněno na území Euroregionu Nisa celkem 386 projektů za celkovou částku 118 175 000 Kč (4 305 100 Euro⁴) a z Evropské unie byly poskytnuty dotace ve výši 91 065 000 Kč (3 317 486 Euro). Podrobněji rozepsané částky jsou v následujících tabulkách č. 11.-13. Česko – Polských projektů bylo uskutečněno celkem 223, což je o 60 projektů více než se sousedním Německem (Saskem). Nejvíce projektů na česko-polské straně bylo uskutečněno v oblasti regionálního rozvoje, činilo to celkem 66 projektů za 23 673 000 Kč. Na česko-německé straně bylo uskutečněno v této oblasti 37 projektů za celkovou částku 9 688 000 Kč. Druhou nejvíce podporovanou oblastí na česko-polské straně byl cestovní ruch, zde bylo uskutečněno 42 projektů za celkovou částku 15 871 000 Kč a ve srovnání s česko-německou projektovou činností je to více, v česko-německé spolupráci bylo uskutečněno v oblasti cestovního ruchu 32 projektů a celkovou částku 8 280 000 Kč. V oblasti sportu bylo na česko-polské straně uskutečněno 37 projektů za 10 254 000 Kč a česko-německé straně pouze 10 projektů za celkovou částku 3 084 000 Kč. Co se týče školství, tak zde bylo naopak více projektů uskutečněno na česko-německé straně, jejich počet je 42 a náklady na tyto projekty byly celkem 8 266 000 Kč, ale na česko-polské straně bylo uskutečněno 35 projektů, ale náklady byly vyšší, činily celkem 9 352 000 Kč. V oblasti kultury bylo na české-polské části uskutečněno 30 projektů za 7 989 000 Kč a na česko-německé straně bylo uskutečněno dokonce 39 projektů za 8 706 000 Kč. V česko-polské části byla specifickou oblastí podpory tzv. pomoc při povodních, kde bylo uskutečněno celkem 13 projektů za částku 11 614 000 Kč. A v česko-německé části byla specifická oblast s názvem Euroregionální činnosti, kde byly uskutečněny 4 projekty za 1 398 000 Kč. Na grafu č.2, můžeme vidět, že dotace z Evropské unie pokryly celkem 77% nákladů na projekty.

⁴ Dle kurzu ČNB ke dni 23.2.2015 27.45 Kč/ Eur

Tabulka č.9 česko-polské projekty

	Počet projektů	Dotace z EU	Celkové náklady na projekty
Kultura	30	6 223 000	7 989 000
Regionální rozvoj	66	19 173 000	23 673 000
Školství	35	4 461 000	9 352 000
Cestovní ruch	42	12 531 000	15 871 000
Povodňová pomoc	13	8 902 000	11 614 000
Sport	37	7 818 000	10 254 000
Celkem	223	59 108 000	78 753 000

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 10 česko-saské projekty

	Počet projektů	Dotace z EU	Celkové náklady na projekt
Kultura	39	7 191 000	8 706 000
Regionální rozvoj	37	7 723 000	9 688 000
Školství	42	6 542 000	8 266 000
Cestovní ruch	31	7 070 000	8 280 000
Euroregionální činnosti	4	1 181 000	1 398 000
Sport	10	2 250 000	3 084 000
Celkem	163	31 957 000	39 422 000

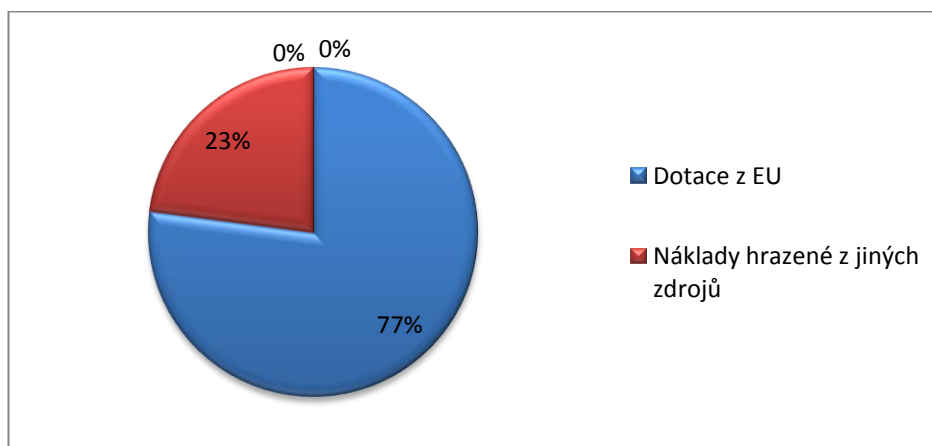
Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 11 celkem za ERN

	Celkem za Euroregion Nisa dle oblastí podpory		
	Počet projektů	Dotace z EU	Celkové náklady projektů
Kultura	69	13 414 000	16 695 000
Školství	77	11 003 000	17 618 000
Regionální rozvoj	103	26 896 000	33 361 000
Cestovní ruch	73	19 601 000	24 151 000
Sport	47	10 068 000	13 338 000
Povodňová činnost	13	8 902 000	11 614 000
Euroregionální činnosti	4	1 181 000	1 398 000
Celkem	386	91 065 000	118 175 000

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2 podíl dotací na celkových nákladech

zdroj: vlastní zpracování

4.4. Případová studie vybraných měst

4.4.1. Česká republika

4.4.1.1. Liberec

Liberec (německy Reichenberg) je statutární město na severu Čech a krajské město Libereckého kraje. Má přes 100 tisíc obyvatel a je tak pátým největším městem ČR (třetím v Čechách). Spolu se sousedním Jabloncem nad Nisou a okolními nejbližšími obcemi vytváří aglomeraci, která má zhruba 170 tisíc obyvatel. Katastr města obsahuje jako enklávu obec Stráž nad Nisou. Je zakládajícím členem Euroregionu Nisa, od roku 2004 i jeho hlavním městem. Okres Liberec se skládá z 59 obcí, liberecký obvod obce s rozšířenou působností z 28 obcí. Působí zde okresní soud i pobočka soudu krajského. Liberec se nachází zhruba 91 km severo-severovýchodně od Prahy a 99 km severo-severozápadně od Hradce Králové. Město leží v Liberecké kotlině Žitavské pánve mezi Ještědsko-kozákovským hřbetem jižně a Jizerskými horami severovýchodně.

Podle sčítání 1921 zde žilo v 2 514 domech 34 985 obyvatel, z nichž bylo 18 453 žen. 4 894 obyvatel se hlásilo k československé národnosti, 27 929 k německé a 130 k židovské. Žilo zde 29 139 římských katolíků, 2 725 evangelíků, 173 příslušníků Církve československé husitské a 1 312 židů. Podle sčítání 1930 zde žilo v 3 072 domech 38 568 obyvatel. 6 314 obyvatel se hlásilo k československé národnosti a 3 023 k německé. Žilo zde 30 285 římských katolíků, 3 294 evangelíků, 889 příslušníků

Církev československé husitské a 1 392 židů. Od konce druhé světové války počet obyvatel Liberce stále stoupal. V roce 1985 přesáhl stotisícovou hranici a zatím největšího počtu, 104 233 obyvatel, dosáhl ke konci roku 1990. Pak začal počet libereckých občanů klesat, v roce 1998 až pod hranici statisíc, o sedm let později ale došlo k obratu a v roce 2009 se opět vrátil mezi stotisícová města.

V rámci této práce byly zkoumány projekty, které byly uskutečněny v letech 2007-2013, respektive, které dotace byly získány v těchto letech. Nejprve byl sestaven přehled uskutečněných projektů z programu Evropské unie a poté přehled národních programů, ze kterých byly poskytnuty dotace (PRV,..).

V tabulce číslo 14 můžete vidět ucelený přehled uskutečněných projektů, jejichž zadatelem bylo statutární město Liberec. Celkem bylo uskutečněno 53 projektů za 1 261 382 595 Kč (45 868 458 Eur)⁵. Dotace z Evropských fondů činily 1 009 933 389 Kč (36 724 850 Eur). Dotace z Evropských fondů pokryly 80% celkových nákladů na projekty. Projekty byly realizovány za podpory těchto programů:

- **OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost**
- **OPŽP - Operační program Životní prostředí**
- **IOP - Integrovaný operační program**
- **ROP - Regionální operační program**
- **OPTP - Technická pomoc**
- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost**
- **OP-PS ČR- Polsko**
- **Evropská územní spolupráce Ziel3-Cil3**

Nejvíce projektů bylo uskutečněno v rámci Operačního programu Životní prostředí, zde se jednalo především o realizaci úspor energie v budovách mateřských a základních škol. V rámci úspor energie byly zatepleny fasády na budovách, byly vyměněny výplně otvorů a zatepleny střechy. Celková částka všech projektů z OPŽP činí celkem 228 816 832 Kč. V rámci dotací z Evropských fondů bylo získáno celkem 132 762 147 Kč, což pokrylo 58% celkových nákladů (viz graf č. 3). Na projekty OPŽP byly vyčleněny i dotace ze státních fondů, které činily celkem 4 901 195 Kč. Tyto dotace pokryly 2,14% celkových nákladů na projekty.

⁵ Dle kurzu ČNB ke dni 23.2.2015 27.45 Kč/ Eur

Tabulka č. 12 projekty Liberec

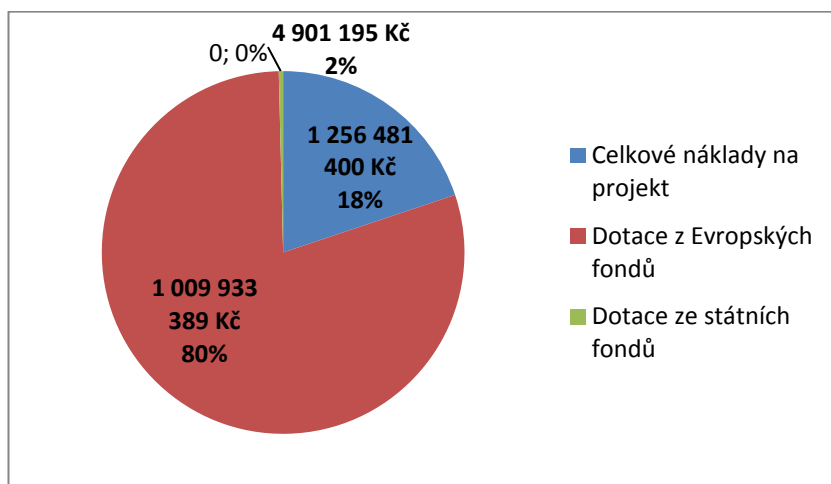
Název programu	Název projektu	Dotace z EU	Státní fondy	Celkové náklady na projekt
OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Podpora moderních forem výuky na ZŠ Libereckého kraje	6 066 570	0	7 137 141
OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Rozvoj klíčových kompetencí pro celoživotní vzdělávání v libereckých ZŠ	3 029 200	0	3 563 765
OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Praktické ověřování získaných znalostí na libereckých ZŠ	1 795 636	0	2 112 513
OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Rozvoj využití interaktivní techniky na ZŠ města Liberec	2 451 733	0	2 883 733
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Stromovka – realizace úspor energie	1 714 832	100 872	5 900 469
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Malínek - realizace úspor energie	1 621 094	95 358	3 508 150
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Kamarád - realizace úspor energie	4 831 051	284 180	7 132 311
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Jablůňka - realizace úspor energie	2 806 259	165 074	6 961 309
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Motýlek - realizace úspor energie	2 465 898	145 052	4 210 090
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Delfínek - realizace úspor energie	1 279 129	75 243	4 195 226
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Klíček - realizace úspor energie	804 192	47 305	3 453 733
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Kytíčka - realizace úspor energie	3 675 295	216 194	6 971 832
OPŽP - Operační program Životní prostředí	MŠ Sluníčko - realizace úspor energie	3 493 078	204 475	6 214 389
OPŽP - Operační	ZŠ Aloisina výšina -	8 881 755	522 456	13 886 874

program Životní prostředí	realizace úspor energie			
OPŽP - Operační program Životní prostředí	ZŠ Vrchlického -realizace úspor energie	4 677 146	275 126	12 460 014
OPŽP - Operační program Životní prostředí	ZŠ Lesní - realizace úspor energie	13 052 558	767 798	20 562 500
OPŽP - Operační program Životní prostředí	ZŠ Jabloňová - realizace úspor energie	14 067 946	827 526	30 327 287
OPŽP - Operační program Životní prostředí	Liberec Zlaté návrší - sanace skládky	51 890 705	0	78 245 128
OPŽP - Operační program Životní prostředí	Varovný systém před povodněmi v ORP Liberec	1 442 893	84 876	1 833 255
OPŽP - Operační program Životní prostředí	Vybudování sítě pro svoz a následnou recyklaci skleněného odpadu	3 808 000	224 000	5 557 839
OPŽP - Operační program Životní prostředí	Záchranná stanice pro handicapované živočichy v Liberci	13 497 657	793 980	15 962 830
OPŽP - Operační program Životní prostředí	Zajištění skalního masivu ul. Svobody	1 218 557	71 680	1 433 596
IOP - Integrovaný operační program	Zavedení Územně analytických podkladů ORP Liberec	483 000	0	483 000
IOP - Integrovaný operační program	Koncept územního plánu města Liberec	2 550 000	0	5 953 000
IOP - Integrovaný operační program	Návrh územního plánu města Liberec	3 026 340	0	3 560 400
IOP - Integrovaný operační program	Revitalizace Rochlice	43 945 000	0	51 700 000
IOP - Integrovaný operační program	Kontaktní a koordinační centra II.	17 000 000	0	20 000 000
IOP - Integrovaný operační program	SM Liberec Rozvoj služeb eGovernmentu	3 799 996	0	4 970 546
IOP - Integrovaný operační program	Typový projekt Czech Point	58 258	0	68 540
IOP - Integrovaný operační program	Zavedení ÚAP v obci s rozšířenou působností Liberec	384 200	0	452 000
IOP - Integrovaný operační program	Otevřené město Liberec	14 148 250	0	16 645 000
ROP - Regionální operační program	Kompletní rekonstrukce hlavní přístupové	47 820 716		59 479 142

	komunikace Výpřež– Ještědka–Ještěd			
Evropská územní spolupráce Ziel3-Cíl3	Systém odvracení ohrožení a poskytování pomoci v Euroregionu	13 240 233		1 576 745
OPTP - Technická pomoc	Pracovní verzi Integrovaného plánu rozvoje území Liberec - Jablonec nad Nisou.	1 186 260	0	1 395 600
ROP NUTS II Severovýchod	Administrativní zajištění tematického IPRM	4 184 016	0	4 975 000
ROP NUTS II Severovýchod	Administrativní zajištění IPRM	4 845 738	0	6 030 960
ROP NUTS II Severovýchod	Bazén Liberec	126 871 925	0	149 261 088
ROP NUTS II Severovýchod	Centrum aktivního odpočinku-Lidové sady	79 595 850	0	94 815 727
ROP NUTS II Severovýchod	Parky Lidové sady	7 779 627	0	9 352 183
ROP NUTS II Severovýchod	Parky Lidové sady II.	6 134 919	0	8 227 999
ROP NUTS II Severovýchod	Pavilon Leknínů Botanické zahrady Liberec	9 615 459	0	11 408 499
ROP NUTS II Severovýchod	Rekonstrukce přístupové komunikace k horskému hotelu Ještěd a do sportovního areálu Ještěd	49 124 758	0	57 793 833
ROP NUTS II Severovýchod	Rekonstrukce sokolovny ve Vratslavicích nad Nisou	22 830 986	0	27 789 693
ROP NUTS II Severovýchod	Revitalizace městských lázní	307 383 988	0	370 395 286
ROP NUTS II Severovýchod	Revitalizace vícefunkčních hřišť	16 716 622	0	19 666 614
ROP NUTS II Severovýchod	SC pro mládež v areálu ZŠ Vrchlického a Sokolovská	11 291 368	0	13 283 962
ROP NUTS II Severovýchod	ZŠ Lesní-Škola pro Evropu	23 042 441	0	27 108 754
ROP NUTS II Severovýchod	ZŠ Lesní-úprava parteru	14 095 011	0	19 147 196
ROP NUTS II Severovýchod	ZŠ Sokolovská-rekonstrukce	11 618 014	0	13 668 252
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	Integrovaný systém řízení Statutárního města Liberce	4 933 057	0	5 803 596
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	Podpora plnění standardů kvality sociálně právní ochrany dětí na Statutárním městě Liberec	5 173 207	0	6 086 126
OP Lidské zdroje a zaměstnanost	Zavádění procesního a projektového řízení na Statutárním městě Liberec	8 464 850	0	9 958 647
OP-PS ČR- Polsko	Architektura průmyslové revoluce Liberec-Jelenia Góra	11 138	0	13 103
OP-PS ČR- Polsko	Oslavy Ještědu 2012	6 978	0	8 210
Celkem 54 projektů		1 009 933 389	4 901 195	1 261 382 595

Zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 3 podíl dotací na celkových nákladech

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.1.2.Semily

Město Semily s 8720⁶ obyvateli se rozkládá v Libereckém kraji na severovýchodě Čech. Leží v podhůří západních Krkonoš při soutoku Jizery a Olešky. Semilská kotlina je ze všech stran obklopena vrchy, z nichž nejbližší městu dominuje Varta a severovýchodním směrem poutá pozornost táhlý vrch Strážník. V minulých staletích prošly Semily obdobím rozvoje zemědělství, obchodu, řemesel, drobné výroby a posléze průmyslu využívajícího sílu řeky. Především tu byly mlýny, výroba příze a plátna a tisk látek, od roku 1515 také pivovar. Postavení železniční tratě Pardubice - Liberec v roce 1858 dalo impuls k postupné přeměně Semil. Semily na rozhraní atraktivních turistických regionů Český ráj a Krkonoše tvoří přirozené centrum Horního Pojizeří. Nedaleko Semil jsou horské hřebeny a turistická střediska Krkonoš a Jizerských hor, hrady, zámky a skalní města Českého ráje. V blízkosti města je unikátní kaňon řeky Jizery s Riegrovou stezkou a Bozkovské dolomitové jeskyně. Z rozhledny na vrcholu Kozákova je za příznivého počasí vidět až čtvrtina Čech. Semily jsou okresní město, jež je rozděleno na 4 městské části: Semily, Bítouchov, Podmoklice a Spálov. (*Semily, 2010*)

⁶ Počet obyvatel ke dni 1.1.2014

V programovém období 2007-2013 bylo ve městě Semily uskutečněno celkem 8 projektů celkem za 115 135 729 Kč. Dotace z Evropské unie činily 84 723 569 Kč. Získané dotace pokryly 74 % nákladů.

Projekty byly uskutečněny z těchto programů:

- Integrovaný operační program(Oblast podpory 6.5.3. Modernizace a rozvoj systémů tvorby územních politik)
- Regionální operační program severo-východ
- Operační program Česko-Polsko
- Operační program lidské zdroje a zaměstnanost
- Operační program životní prostředí

V rámci Integrovaného operačního programu byly uskutečněny dva projekty. Jako první byly v roce 2008 zpracovány Územně analytické podklady, ty slouží pro přehled o daném území, v případě Semil se jedná o obec s rozšířenou působností. V tomto projektu byly sledovány údaje o technické infrastruktuře, ochraně přírody, geologii, cestovním ruchu, památkám a dalším. Součástí je i rozbor udržitelného rozvoje území. V tomto dokumentu byla provedena SWOT analýza. Konečným výstupem byl návrh řešení největších problémů, návrh na využití příležitostí a návrh na rovnoměrný rozvoj území. Druhým projektem, financovaným z IOP, byl Územní plán Semily, jež byl vypracován v letech 2008-2009. Město Semily rozhodlo usnesením zastupitelstva o vypracování nového územního plánu jako základního zdrojového dokumentu, jež měl být podkladem pro koordinaci jednotlivých funkčních ploch.

Tyto funkční plochy měly být co nejoptimálněji využity pro rozvoj bydlení, občanskou vybavenost, výrobu a veřejnou infrastrukturu a zároveň měly být zachovány krajinné, architektonické a urbanistické hodnoty území. Celkové náklady na vypracování územně analytických podkladů činily 542 000 Kč a dotace z Evropských fondů byly přiznány ve výši 542 000 Kč, takže tento projekt byl 100% pokryt. Celkové náklady na vypracování Územního plánu Semily činily 1 262 000 Kč a výše dotace z Evropských fondů byla 1 262 000 Kč a náklady byly opět 100% pokryty.

V rámci Regionálního operačního programu severo-východ byl uskutečněn jeden projekt. Jednalo se o revitalizaci města. Projekt revitalizace města Semily byl velmi

rozsáhlý a jeho celkové náklady činily 90 507 594 Kč. V rámci ROP bylo z Evropských fondů získáno 63 300 000 Kč. Dotace pokryly 70% celkových nákladů na projekt. Díky tomuto projektu bylo kompletně rekonstruováno kino Jitřenka. V budově kina byla otevřena nová kavárna, jež plní funkci kino kavárny a literární kavárny. V budově byla také umístěna městská knihovna. V rámci projektu došlo také ke zkulturnění náměstí, byly provedeny drobné stavební práce, byla instalována nová fontána s lavičkami, dále byla zde vysazena drobná zeleň a hodiny.

Díky Operačnímu programu Česko-Polsko byly uskutečněny tři projekty v rámci prioritní osy 22.2. Podpora rozvoje cestovního ruchu. Dva projekty s názvem Poznej svého souseda měly cíl rozšířit spolupráci mezi městy Semily a Jelení Górou. Zejména šlo o spolupráci v kulturní rovině a v rámci cestovního ruchu. Celkové náklady na oba projekty činily 423 279 Kč a dotace z evropských fondů byly ve výši 357 696 Kč, což pokrylo 85% celkových nákladů. Třetím projektem byla cyklostezka z údolí Jizery do údolí Bobru I. etapa. Celkové náklady na tento projekt činily 15 722 046 Kč a dotace z evropských fondů byly ve výši 13 386 681 Kč.

Vstřícný úřad-spokojený občan, jehož cílem bylo zlepšit kvalitu řízení městského úřadu a zkvalitnit poskytované služby. Tento projekt byl v rámci oblasti podpory 4.4a.1. Posilování institucionální kapacity a efektivnosti veřejné správy. Celkové náklady na projekt činily 2 714 729 Kč a dotace byly ve výši 2 307 520 Kč, což pokrylo 85 % nákladů. V rámci Operačního programu životní prostředí byl realizován jeden projekt v prioritní ose 3 Udržitelné využívání zdrojů energie. Hlavním cílem projektu Zateplení objektu MŠ speciální na Olešce bylo snížit energetickou náročnost budovy jejím obložením, zateplením, výměnou oken a dveří. Celkové náklady na projekt činily 3 964 081 Kč a dotace byly získány ve výši 3 567 672 Kč a pokryly 90% nákladů. V rámci Operačního programu zdroje a zaměstnanosti byl realizován jeden projekt

Tabulka č. 13 projekty města Semily

Dotační titul	Název projektu	Výše dotace z EU (Kč)	Celkové náklady na projekt (Kč)
IOP - integrovaný operační program	Územně analytické podklady	542 000	542 000
IOP	Územní plán Semily	1 262 000	1 262 000
R OP SV-regionální operační program severo-východ	Semily-Revitalizace centra města	63 300 000	90 507 594
OP Česko-Polsko	Poznej svého souseda	191 700	225 531
OP LZZ -op lidské zdroje a zaměstnanost	Vstřícny úřad - spokojený občan	2 307 520	2 714 729
OP Česko-Polsko	Semilský pecen –poznej svého souseda	165 996	197 748
OP ŽP-životní prostředí	Zateplení MŠ speciální Na Olešce	3 567 672	3 964 081
OP Česko-Polsko	Cyklostezka –Z údolí Jizery do údolí Bobru –I. etapa	13 386 681	15 722 046
Celkem		84 723 569	115 135 729

zdroj: Semily, 2010

4.4.1.3. Harrachov

Harrachov (Harrachsdorf) je město a významné horské letovisko v Krkonoších. Rozkládá se pod Čertovou horou v údolí říčky Mumlavy. Administrativně spadá pod Liberecký kraj, okres Semily. Území města přímo sousedí s Polskem, s nímž je spojeno významnou silniční komunikací, jak již bylo zmíněno v socio-ekonomické analýze, tak přes Harrachov do Polska vede jediná silnice, která není tonážně omezena. Po pádu komunismu v roce 1989 se v Harrachově začal velmi prudce rozvíjet turistický ruch. Bylo vystavěno a otevřeno obrovské množství nových ubytovacích a stravovacích zařízení všeho druhu. Místní sklárna se stala současně také turistickou atrakcí - pořádají se různé prohlídky ukazující metody výroby skla. V areálu sklárny vznikl také malý pivovar. Zimní sporty se v Harrachově začaly provozovat brzy poté, co hrabě Jan Harrach přivezl do Čech první lyže (v 19. století). V roce 1908 byl založen „Spolek zimních sportů“. První skokanské můstky, které Harrachov tolik proslavily, vznikly v roce 1920. V roce 1923 se v Harrachově konaly první mezinárodní lyžařské závody,

kterých se zúčastnili nejlepší lyžaři z mnoha zemí Evropy, i z USA. Od roku 1954 se konají Mezinárodní lyžařské závody již pravidelně. V roce 1980 byl skokanský a běžecký areál zrekonstruován, přičemž byl postaven nejvyšší lyžařský můstek na světě - mamutí můstek K-185.

V Harrachově bylo uskutečněno celkem 9 projektů celkem za 8 832 920 Kč. Dotace z EU činily 5 769 163 Kč a z ostatních fondů bylo získáno celkem 211 389 Kč, jež pokryly 2, 3 % nákladů na projekt. Evropské dotace pokryly celkem 65 % celkových nákladů na projekty.

Tabulka č. 14 projekty Harrachov

Název programu	Název projektu	Dotace z EU	Státní fondy	Celkové náklady na projekt
IOP-Integrovaný operační program	Typový projekt-CzechPOINT-Kontaktní místo	58 258	0	68 540
IOP-Integrovaný operační program	Územní plán Harrachov	267 750	0	315 000
OP PS ČR-Polsko	Česko-Polský běžecký areál Harrachov-Jakuszyce	10 717	0	12 608
OP PS ČR-Polsko	Harrachov.cz-ráj turistů bez hranic	7 140	0	8 400
OP PS ČR-Polsko	Prezentace zajímavých míst-Harrachov, Sklarska Poreba	7 225	0	8 500
OP PS ČR-Polsko	Příběhy radnic v turistických novinách	10 540	0	15 600
OP Životní prostředí	Snížení energetické náročnosti MŠ Kamínek	2 394 008	140 824	4 815 760
OP Životní prostředí	Svážíme bioodpad z města Harrachov	1 199 618	70 565	1 454 504
ROP NUTS II. Severovýchod	Rozvoj marketingu a P.R. cestovního ruchu města Harrachova	1 813 907	0	2 134 008
Celkem 9 projektů		5 769 163	211 389	8 832 920

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.2. Polsko

V rámci polské části Euroregionu Nisa byly pro výzkum vybrány města Jelenia Góra , Złotoryja a Karpacz. Podobně jako u českých měst, tak i u každého polského města je uveden stručný popis daného města a za ním následuje tabulka. Tato tabulka nám ukazuje jaké dotace čerpala tato města z Evropských fondů. Je třeba porovnat činnost v rámci čerpání dotací v české části a v Polské části, zejména z jakých oblastí podpory nejvíce dotace využívají a zda mají tato města větší objem dotačních projektů, než česká města. Zároveň je účelné porovnat jejich aktivitu v rámci programů přeshraniční spolupráce.

4.4.2.1. Jelenia Góra

Jelenia Góra (Jelení Hora, Hirschberg) je město v Dolnoslezském vojvodství na jihozápadě Polska. Město má přes 87 000 obyvatel, jeho rozloha dosahuje 108,4 km². Před rokem 1945 bylo jedním z nejdůležitějších měst Slezska, do roku 1998 hlavním městem Jelenohorského vojvodství, je členem Euroregionu Nisa. Jelenia Góra leží na soutoku řek Bobr a Kamienna v rozlehlé středohorské kotlině obklopené horskými masivy Krkonoš, Janovického rudohoří, Kačavských hor a Jizerských hor. Nejvýše položený bod města leží v nadmořské výšce 680 m, nejnižší je v 310 m.

Přesné datum založení města není známé, pravděpodobně však vzniklo mezi lety 1278 a 1286 na území původní slovanské obchodní osady. První písemná zmínka o něm se nachází v dokumentu datovaném 20. března 1288, kdy již bylo germanizováno. Městský status získala Jelenia Góra roku 1592, již předtím (od roku 1519) měla právo na pořádání jarmarků. Historicky bylo hlavní hospodářskou činností města tkalcovství a těžba železné rudy. Zatímco hornictví později upadlo, soukenictví a tkalcovství lněného plátna byly hlavními odvětvími průmyslu ještě v 17. století, jejich rozvoj přerušila pouze třicetiletá válka.

V období třicetileté války bylo město značně poničeno, roku 1634 jej téměř celé zničil požár. Roku 1742 stálo ve městě samotném 261 domů, na jeho předměstích pak dalších 562. Tím byly možnosti rozvoje města uvnitř hradeb vyčerpány a dál mohlo město růst jen na předměstích. Roku 1794 tak mělo město i s předměstími 875 domů, v roce 1874 jich bylo 960. Od začátku 18. století vznikaly ve městě plátnářské manufaktury a město se stávalo jedním z nejdůležitějších středisek obchodu s plátnem. K poklesu obchodu došlo až za napoleonských válek, město pak muselo najít nové

způsoby obživy. Tím byly nejprve rafinérie cukru, později přádelna vlny, papírna a výroba majolky. Ve druhé polovině 19. století strojírenství – slévárna a výroba kotlů.

Počátkem 20. století byla prodloužena stávající elektrifikovaná trať do Szklarske Poreby, tzv. Zackenbahn, až do českého Kořenova, kde navazovala na Tanvaldskou ozubnicovou dráhu. Přeshraniční provoz byl však od roku 1945 trvale přerušen, a to až do roku 2010, kdy bylo mezistátní spojení opět zprovozněno. Po druhé světové válce bylo původní německé obyvatelstvo odsunuto na základě Postupimských dohod a osídlili ho polští osadníci. (*Anděl, 2007*)

Projektová činnost

Polské město Jelenia Gora je okresní město a je srovnatelné s městem Liberec. V Jelenie Goře bylo v programovém období uskutečněno 43 projektů z následujících programů: Program regionálny (česká alternativa Regionální operační program), Program operacyjny Kapital Ludzki (česká alternativa Operační program lidské zdroje a zaměstnanost), Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Republika Czeska-Rzeczpospolita Polska (Operační program spolupráce ČR-Polsko), Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Polska – Saksonia (Přeshraniční spolupráce Sasko-Polsko). Projekty byly uskutečněny v operačním období 2007-2013. Bylo jich uskutečněno celkem 44, viz tabulka č. 17. Celkové náklady všech projektů z tohoto období činí 286 546 995 PLN (1 862 555 467 CZK) a příspěvky z Evropských fondů činily 166 183 793 PLN (1 080 194 654 CZK), což pokrylo 58% celkových nákladů. Ve srovnání s městem Liberec bylo v Jelenie Goře uskutečněno méně projektů, v Liberci jich bylo uskutečněno 53. Pokud bychom porovnali schopnost čerpat dotace ve městě Jelenia Gora, tak bylo české město Liberec schopnější, protože z Evropských fondů pokryli 80% celkových nákladů na projekty, zatímco v Jelenie Goře pokryli 58% celkových nákladů. V rámci přeshraniční spolupráce s Českou republikou bylo uskutečněno 10 projektů a s Německem (Saskem) bylo uskutečněno 11 projektů, takže s oběma partnery z ERN spolupracovalo město Jelenia Gora stejně.

Tabulka č. 15 projekty Jelenia Góra

Program	Název projektu	Příspěvek EU (PLN)	Celkové náklady (PLN)
PROGRAM REGIONALNY	Budowa obwodnicy południowej	46 080 230 PLN ⁷	124 981 704 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Modernizacja Centrów Kształcenia Zawodowego na Dolnym Śląsku	44 246 665 PLN	52 054 900 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Monitoring rejonów turystycznych Miasta Jeleniej Góry	1 260 000 PLN	1 800 000 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Nowoczesna infrastruktura edukacyjna kształcenia zawodowego w Jeleniej Górze	3 133 403 PLN	4 508 930 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Poprawa infrastruktury edukacyjnej Zespołu Szkół i Placówek Specjalnych przy ul. Kruszwickiej w Jeleniej Górze	2 663 024 PLN	4 010 500 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Poprawa standardu infrastruktury bezpieczeństwa jako element wzmocnienia potencjału turystycznego Dolnego Śląska	5 869 501 PLN	10 713 614 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Uatrakcyjnienie turystyczne Uzdrowiska Cieplice poprzez rewitalizację parków zdrojowych	10 435 950 PLN	14 908 500 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Udostępnianie szlaków do aktywnej turystyki rowerowej jako uzupełnienie oferty turystycznej miasta Jelenia Góra ETAP II	2 048 200 PLN	3 000 000 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Zespół pocysterski w Jeleniej Górze - Cieplicach	11 488 445 PLN	17 790 267 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Zobaczyć krajobraz dotknąć przeszłość	4 738 555 PLN	7 001 261 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Jeleniogórski Trakt Śródmiejski	140 000 PLN	200 000 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Uzdrowski Dolny Śląsk	1 240 000 PLN	2 039 488 PLN
PROGRAM REGIONALNY	XXXIX Jeleniogórskie spotkania Teatralne	171 520 PLN	290 775 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Rozbudowa i doposażenie ścieżki przyrodniczej w Parku Wzgórze Kościuszki w Jeleniej Górze	1 712 954 PLN	2 015 478 PLN

⁷ PLN-přečet měny platná ke dni 28.2.2015, 1 PLN=6,500 Kč

PROGRAM REGIONALNY	Wirtualne Muzeum Barokowych fresków na Dolnym Śląsku	384 213 PLN	548 876 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Budowa węzłów przesiadkowych w transporcie miejskim i podmiejskim w aglomeracji jeleniogórskiej	3 469 597 PLN	4 626 129 PLN
PROGRAM REGIONALNY	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 5 i Gimnazjum nr 1 w Jeleniej Górze	954 581 PLN	1 123 036 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	I Ty możesz przenosić góry	833 713 PLN	980 839 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Pierwszy krok w lepszą przyszłość	443 780 PLN	522 094 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Poza schematem ławki szkolnej SP 10	765 591 PLN	900 695 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Punkt Interwencji Kryzysowej Pomocna Dłoń	918 487 PLN	1 511 976 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Wiedza na talerzu	2 116 914 PLN	2 116 914 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Wiem - umiem - świadomie wybieram	2 338 219 PLN	2 750 846 PLN
POWT RCz-RP	Transgraniczna Olimpiada Młodzieżowa Miast Partnerskich	72 289 PLN	85 634 PLN
POWT RCz-RP	Transgraniczna współpraca miast partnerskich w obchodach jubileuszu 900-lecia Jeleniej Góry	10 588 PLN	35 294 PLN
POWT RCz-RP	Atrakcyjni sąsiedzi pogranicza polsko-czeskiego, promocja miast Jelenia Góra oraz Semily	29 996 PLN	35 290 PLN
POWT RCz-RP	I Międzynarodowe Igrzyska Sportów Ekstremalnych - EXTREMALIA 2011	16 195 PLN	19 053 PLN
POWT RCz-RP	Ścieżka rowerowa - z doliny Izery do doliny Bobru	370 000 PLN	469 003 PLN
POWT RCz-RP	Bezpieczeństwo – Edukacja, Integracja i Zabawa	22 335 PLN	26 277 PLN
POWT RCz-RP	Rowerem do Czech – Koncepcja rozwoju euroregionalnych tras rowerowych	90 374 PLN	106 323 PLN
POWT RCz-RP	Rozgrywki z odrobiną rozrywki - nawiązanie współpracy miast Jeleniej Góry i Liberca.	52 291 PLN	62 260 PLN
POWT RCz-RP	Most Przyjaźni i Wzajemnej Współpracy	5 914 PLN	6 958 PLN
POWT RCz-RP	Przez wspólne gotowanie lepsze	47 277 PLN	55 620 PLN

	poznanie		
POWT Polska-Saksonia	Od fundamentów po szczyty	5 615 000 PLN	6 605 000 PLN
POWT Polska-Saksonia	Rewitalizacja zespołu barokowych kaplic nagrobnych w Jeleniej Górze wkładem w ochronę europejskiego dziedzictwa kulturowego	6 699 071 PLN	7 881 260 PLN
POWT Polska-Saksonia	Transgraniczna promocja miasta Jelenia Góra oraz gminy Boxberg O.L.	54 600 PLN	57 476 PLN
POWT Polska-Saksonia	Realizacja Planu Ratowniczego w ramach Memorandum "FOR-BE-S" przez Miasto Jelenia Góra i Gminę Boxberg O.L.	272 000 PLN	854 070 PLN
POWT Polska-Saksonia	Ochrona przeciwpowodziowa obszarów uzdrowiskowych w Jeleniej Górze i Bad Muskau	2 146 232 PLN	2 524 979 PLN
POWT Polska-Saksonia	Inwestycje w turystykę siłą rozwoju polsko - niemieckiego obszaru pogranicza	17 856 PLN	21 008 PLN
POWT Polska-Saksonia	Rozwój infrastruktury dla turystyki aktywnej Jeleniej Góry i Boxbergu/O.L - Etap I	3 208 182 PLN	3 774 332 PLN
POWT Polska-Saksonia	Światło w przestrzeni - Transgraniczna promocja Miasta Jelenia Góra i Gminy Boxberg/O. L.	51 000 PLN	72 920 PLN
POWT Polska-Saksonia	Jelenia Góra i Boxberg\O.L gminy wielkich szans i możliwości	46 536 PLN	48 984 PLN
POWT Polska-Saksonia	Movi-Cities	2 837 640 PLN	3 338 400 PLN
POWT Polska-Saksonia	Projekt „Jesteśmy partnerami”	59 524 PLN	70 032 PLN
Celkem 44 projektů		166 183 793 PLN	286 546 995 PLN
		1 080 194 654 CZK	1 862 555 467 CZK
Pokrytí nákladů z Evropských fondů		58 %	

zdroj: vlastní zpracování

4.4.2.2. Złotoryja

Město Złotoryja (Goldberg) je polské město, které leží v Dolnoslezském vojvodství. Je okresním městem okresu Złotoryja. Ve městě žije v současnosti necelých 17 tisíc obyvatel. Złotoryja je považována za nejstarší polské město. Osídlení se zde rozvíjelo již v 8. století. Koncem 12. století město osídlili němeční horníci, kteří zde těžili zlato. V roce 1328 se Złotoryja stala lénem Čech. Od roku 1526 patřila Habsburkům. Od roku 1742 patřila pod vládu Pruska a následně Německa. Od roku 1945 je součástí Polska. Toto území je vyjimečné v celoevropském měřítku, protože se zde nacházejí významné krajinné hodnoty s pozůstatky sopečné činnosti. Nachází se zde území CHKO Chełmy. Více informací o městě je možno nalézt na internetových stránkách města Złotoryja.

Projektová činnost

Okresní město Złotoryja je možné srovnat s okresním městem Semily v české části ERN. Město Semily v operačním období 2007-2013 realizovalo projekty za celkovou částku 115 135 729 CZK (17 713 189 PLN) a dotace z evropských fondů pokryly 85 % celkových nákladů na projekty. Ve Złotoryji bylo v tomto operačním období realizováno 25 projektů za celkovou částku 24 884 808 PLN (161 751 252 CZK) a příspěvky z evropských fondů činily celkem 19 719 373 PLN (128 175 924 CZK), což pokrylo 78% celkových nákladů na projekty. V rámci Česko-Polské přeshraniční spolupráce (POWT RCz-RP) byly zrealizovány 2 projekty. V rámci Polsko-Saské spolupráce žádný. Nejvíce město čerpalo z regionálních operačních programů (Regionalny Program operacyjny). Pokud porovnáme projektovou činnost s městem Semily, tak město Złotoryja investovalo větší objem financí, než Semily o 46 615 523 CZK, což v rámci objemů financí, které byly vynaloženy na projekty, není tak markantní rozdíl. Město Semily však pokrylo 85% celkových nákladů dotacemi a Złotoryja 78%.

Tabulka č. 16 projekty Złotorvja

Program	Název projektu	Příspěvek z evropských fondů	Celkové náklady na projekt
Program operacny Infrastruktury i Środowiska	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Złotorvja	12 707 PLN	14 950 PLN
Regionalny Program operacyjny	Rozbudova monitoringu Miasta	74 101 PLN	105 859 PLN
Regionalny Program operacyjny	Dom Spotkan i Integracji Spolecnej Złotorvi i Pulsnitz	3 904 620 PLN	4 342 288 PLN
POWT RCz-RP	Kultury, tradycja, historia	77 440 PLN	138 582 PLN
Program operacny Infrastruktury i Środowiska	Budowa separatora	50 300 PLN	292 987 PLN
EF Rolny	Modernizacja targowiska Miejskiego	781 566 PLN	1 387 042 PLN
Regionalny Program operacyjny	Zagospodarowanie parku przy ul. Maluchów	249 375 PLN	472 317 PLN
Rozwoj Regionalny	Polsko niemiecki dialog edukacyjny	17 708 PLN	18 640 PLN
Rozwoj Regionalny	Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania ucznów I-III w Szkole Podstawowej	189 283 PLN	189 283 PLN
Regionalny program operacyjny	Informatizacja Gminy Miejskiej	659 209 PLN	775 761 PLN
Regionalny program operacyjny	Rewitalizacja obszaru Stareho Miasta I	2 601 176 PLN	4 793 910 PLN
Regionalny program operacyjny	Rewitalizacja obszaru Stareho Miasta II	2 52 061 PLN	4 793 910 PLN
Regionalny program operacyjny	Renowacja XV	252 061 PLN	377 288 PLN
Regionalny program operacyjny	Kampania promocyjna na rzecz rozwoju turystyki i kultury w Subregionie Gór	900 702 PLN	1 291 919 PLN
Regionalny program operacyjny	Przebudova kanalizacji	628 000 PLN	639 000 PLN
Regionalny program operacyjny	Rozwój aktywnych form turystyki w Subregionie Pogórza Kaczawskiego	3 410 785 PLN	5 181 304 PLN
POWT RCz-RP	Płuczki Złota w ERN	66 279 PLN	69 768 PLN
Celkem 17 projektů		19 719 373 PLN	24 884 808 PLN
		128 175 924 CZK	161 751 252 CZK
Pokrytí celkových nákladů z evropských fondů 78%			

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.2.3. Karpacz

Karpacz (Krummhübel) je typickým horským městem. Leží v Krkonoších v údolí řeky Łomnice a jejích přítoků na úpatí Sněžky. Tento terén zahrnuje nejatraktivnější východní část horského pásma. Konkrétně se Karpacz nachází v Dolnoslezském vojvodství a jeho okresním městem je Jelenia Gora. Město Karpacz se nachází v nepříliš širokém a strmém údolí Łomnice ve výšce od 480 m do 885 m n.m. Osu aglomerace tvoří 7 km dlouhá, serpentinovitá ulice končící v Bierutowickém sedle ve výšce 820 m n.m. Až do roku 1945 byl Karpacz součástí Německa. Německé obyvatelstvo bylo vysídleno mezi roky 1945-1947. Město Karpacz má 4 997 obyvatel na rozloze 37,99 km a hustota osídlení je 133 obyv./km. Původně byla Karpacz uhlířská a dřevařská osada. Nyní je Karpacz lázeňským městem a centrem cestovního ruchu. Dominují zde kulturní památky a město je dokonce od r. 1980 památkově chráněno. (Anděl, 2007)

V Karpaczi bylo v programovém období realizováno 25 projektů z těchto operačních programů: POWT RCz-RP (3 projekty), POWT Polska-Saksonia (9 projektů), Program Rozwoje Obszarów Wiejskich (Program rozvoje venkova, 7 projektů), Program Regionalny (4 projekty), Program operacyjny Kapitał Ludzki (2 projekty). V rámci Operačního programu Česko-Polská spolupráce byly uskutečněny 3 projekty, zatímco v rámci Polsko-Saské spolupráce bylo uskutečněno 9 projektů, což je důkazem toho, že Karpacz více spolupracovala v programovém období 2007-2013 se Saskem. Celkové náklady na všech 25 projektů činily 52 789 993 PLN (343 134 955 CZK) a z Evropských fondů bylo čerpáno 40 457 190 PLN (262 971 735 CZK). Příspěvky z Evropských fondů pokryly 76,6% celkových nákladů. Město Karpacz by se na české straně dala porovnat s městem Harrachov. V porovnání s městem Harrachov byla Karpacz velice aktivní. Harrachov v programovém období 2007-2013 uskutečnil 9 projektů za 8 832 920 CZK a náklady z Evropských fondů pokryly 65 %. Ale faktem je, že sice Harrachov je město podobného typu jako Karpacz, dokonce se stejnou rozlohou, ale ve městě Harrachov žije pouze 1524 obyvatel, což je méně, než 1/3 obyvatel Karpacze a tento fakt zde mohl hrát roli.

Tabulka č. 17 projekty Karpacz

Program	Název projektu	Příspevek z Evropských fondů	Celkové náklady na projekt
POWT RCz-RP	Echo ważnych rocznic we współpracy miast Karpacza i Jilemnic	77 712 PLN	91 424 PLN
POWT RCz-RP	Europejskie spotkanie przyjaciół pn. Aktywnie żyj, aktywnie wypoczywaj	92 560 PLN	108 892 PLN
POWT RCz-RP	Sztuka łączy narody	57 176 PLN	67 264 PLN
POWT Polska-Saksonia	„Aktywnie żyj, aktywnie wypoczywaj”	40 316 PLN	47 432 PLN
POWT Polska-Saksonia	Gry i zabawy integrują sąsiadów	36 932 PLN	36 932 PLN
POWT Polska-Saksonia	„Edukacja i sport drogą do obywatelskiej Europy – 1. Etap”	7 531 992 PLN	8 861 168 PLN
POWT Polska-Saksonia	Skrzaty w Europie – 1. Etap”	2 067 372 PLN	2 432 204 PLN
POWT Polska-Saksonia	Transregio – poprawa dostępności komunikacyjnej do obiektów turystycznych”	5 297 312 PLN	6 232 132 PLN
POWT Polska-Saksonia	Projekt „Skrzaty w Europie-2.Etap“	1 638 496 PLN	1 927 644 PLN
POWT Polska-Saksonia	Projekt „Edukacja i sport drogą do obywatelskiej Europy – 2. Etap“	838 712 PLN	986 724 PLN
POWT Polska-Saksonia	Projekt „VIA SACRA – dwa miasta jedna droga“	3 895 844 PLN	4 583 348 PLN
POWT Polska-Saksonia	SKRZATY POZNAJĄ TRADYCJE I HISTORIĘ SĄSIADÓW”	587 296 PLN	690 936 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Rewitalizacja terenów zielonych na terenie miasta Karpacza – park przy ul. Nadrzecznej i przy Wodospadzie”	282 710 PLN	459 336 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	„Zakup samochodu specjalistycznego do wywozu nieczystości stałych”	200 000 PLN	500 000 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Poprawa jakości wody poprzez rozbudowę stacji uzdatniania wody i modernizację ujęcia wody „Majówka” w Karpaczu”	1 775 171 PLN	2 887 611 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Na ścieżkach Ducha Gór – poprawa zagospodarowania turystycznego tras spacerowych i ścieżek dydaktycznych na terenie Karpacza.”	25 000 PLN	47 580 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Budowa boisk wielofunkcyjnych przy ul. Skalnej i Karkonoskiej w Karpaczu	315 035 PLN	487 145 PLN

Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Folder informacyjno – promocyjny Karpacza	22 512 PLN	39 556 PLN
Program Rozwoje Obszarów Wiejskich	Interaktywny Park Zabaw	348 479 PLN	184 965 PLN
Program Regionalny	„Poprawa stanu infrastruktury drogowej na terenie miasta Karpacza”	3 040 782 PLN	6 104 399 PLN
Program Regionalny	Adaptacja byłego dworca i terenów kolejowych na potrzeby Karpaczańskiego Centrum Kultury i Turystyki”	2 203 482 PLN	3 916 810 PLN
Program Regionalny	„Budowa ulicy Parkowej w Karpaczu – 2 Etap”	9 229 446 PLN	10 938 306 PLN
Program Regionalny	Odnowa zdegradowanej substancji mieszkaniowej miasta Karpacza	453 352 PLN	695 142 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Skrzaty Karkonoskie w Europie	360 065 PLN	423 607 PLN
PO KAPITAL LUDZKI	Indywidualizacja nauczania w gminie Karpacz	39 436 PLN	39 436 PLN
Celkem projektů 25		40 457 190 PLN	52 789 993 PLN
		262 971 735 CZK	343 134 955 CZK
Pokrytí nákladů z Evropských fondů		76,6%	

Zdroj: vlastní zpracování

4.4.3.4 Závěr případové studie

V rámci případové studie byly vybrány tři česká města a tři polská města, jež jsou členy ERN. Česká města byla: Liberec, jako hlavní město kraje, Semily jako okresní město a Harrachov jako horské město v pohraničí. Polská města byla vybrána tak, aby se česká města s nimi mohla přibližně porovnat. Jelenia Gora, která byla porovnána s městem Liberec, dále Złotoryju, také okresní město, která byla porovnána s městem Semily a Karpacz pro porovnání s Harrachovem.

Jelenia Gora a Liberec: ve srovnání s městem Liberec bylo v Jelenii Goře uskutečněno méně projektů, v Liberci jich bylo uskutečněno 53. Pokud bychom porovnali schopnost čerpat dotace ve městě Jelenia Gora, tak bylo české město Liberec schopnější, protože z Evropských fondů pokryli 80% celkových nákladů na projekty, zatímco v Jelenii Goře pokryli 58% celkových nákladů. V rámci přeshraniční spolupráce s Českou republikou bylo uskutečněno 10 projektů a s Německem (Saskem) bylo uskutečněno 11 projektů, takže s oběma partnery z ERN spolupracovalo město Jelenia Gora stejně.

Złotoryja a Semily: pokud porovnáme projektovou činnost s městem Semily, tak město Złotoryja investovalo větší objem financí, než Semily o 46 615 523 CZK, což v rámci objemů financí, které byly vynaloženy na projekty, není tak markantní rozdíl. Město Semily však pokrylo 85% celkových nákladů dotacemi a Złotoryja 78%. V rámci Česko-Polské spolupráce (OP Čr-Polsko), byly jak v Semilech realizovány 3 projekty za celkovou částku 16 145 325 CZK (2 483 896 PLN) a ve Złotoryjy byly uskutečněny 2 projekty za 1 354 275 CZK (208 350 PLN). Takže v rámci této spolupráce Semily investovaly větší objem finančních prostředků.

Karpacz a Harrachov: v porovnání s městem Harrachov byla Karpacz velice aktivní. Harrachov v programovém období 2007-2013 uskutečnil 9 projektů za 8 832 920 CZK. Celkové náklady pokryly dotace, které byly získány z evropských fondů, z 65%. Karpacz pokryla z evropských fondů 76, 6%. Ale faktem je, že sice Harrachov je město podobného typu jako Karpacz, dokonce se stejnou rozlohou, ale ve městě Harrachov žije pouze 1524 obyvatel, což je méně, než 1/3 obyvatel Karpacze a tento fakt zde mohl hrát roli. Karpacz uskutečnila 3 projekty v rámci česko-polské přeshraniční spolupráce za 1 739 257 CZK (267 578 CZK) a Harrachov uskutečnil 4 drobné projekty v rámci této spolupráce celkem za 45 108 CZK (6 939 PLN).

Pokud porovnáme činnost českých a polských měst, tak česká města jsou dotaceschopnější, protože dosáhla většího procentuálního pokrytí celkových nákladů, jež bylo financováno z evropských fondů, polská města dosáhla menšího procentuálního pokrytí celkových nákladů.

4.5. Dotazníkový průzkum

Tato diplomová práce se zaměřuje na Euroregion Nisa a na pohraniční region Liberecko. Proto byli respondenti členové ERN. Dotazník obsahoval celkem 14 otázek, 9 otázek byly otázky uzavřené, 3 otázky byly polouzavřené, dvě otázky byly řadící.

Výsledky dotazníkového šetření

Výsledky dotazníkového šetření jsou uvedeny v následujících tabulkách. Z celkového počtu 90 oslovených obcí, jich odpovědělo 71, což je 78,8% úspěšnosti.

1) Složení respondentů

počet obyvatel obce	Počet obcí	Procenta
do 500	18	25,35%
501-1000	13	18,3%
1001-2500	12	16,9%
2501-4000	13	18,3%
nad 4000	15	21,12%

Obce dle okresů	Počet respondentů
Liberec	33
Česká Lípa	10
Děčín	10
Jablonec nad Nisou	10
Semily	8

Zastoupení obcí nemá výrazné odchylky, nejvíce respondentů, kteří dotazník vyplnili, bylo v rámci obcí do 500 obyvatel, což činí 25,35% z celkového počtu respondentů. Respondenti byli z následujících okresů: Liberec, Česká Lípa, Děčín, Jablonec nad Nisou, Semily. Nejvíce respondentů bylo z okresu Liberec, celkem 33 respondentů. Z okresů Česká Lípa, Děčín a Jablonec nad Nisou bylo 10 respondentů z každé obce a ze Semil bylo 8 respondentů.

2) Dotace

O dotace z Evropských fondů žádali v období 2007-13 všichni respondenti, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření. Co se týče získávání dotací v období před vstupem do EU a po vstupu do Evropské unie, tak 23 respondentů ze šech okresů uvedlo, že proces získávání dotací je složitější, než před vstupem do EU. 41 respondentů uvedlo,

že nemají pocit, že by proces žádání o dotace byl složitější a 7 obcí nedovedlo posoudit, zda je proces složitější nebo není.

Posouzení žádání o dotace	%
Složitější proces žádání o dotace	32,3%
Proces není složitější	57,8%
Nedovedu posoudit	9,9%

Co se týče byrokratických překážek v rámci čerpání dotací a v rámci realizace projektů, tak 23 respondentů má pocit, že se vyskytuje stále více byrokratických překážek. Jelikož otázka byla polootevřená, tak nejčastější důvody proč tomu tak je byly především, že získávání finanční podpory je složitější a vyžaduje to moc papírování a následně, po ukončení projektu jsou vedeny časté a někdy nesmyslné kontroly kvůli minimálním částkám. A jako významnou byrokratickou překážku považují obce především náročnost projektu a malé obce toto často nezvládnou. 41 obcí nepocituje, že by byly nějaké byrokratické překážky a 7 obcí nedovede posoudit. V rámci kontroly za strany orgánů, jež jsou kontrolou pověřeny, pocituje tlak 18 respondentů, 43 respondentů žádný tlak ze strany kontrolních orgánů rozhodně nepocituje a 12 respondentů nedovede posoudit, zda je nebo není kontrola příliš častá.

3) Spolupráce a vztahy v rámci ERN

Partneři ERN s Českou republikou	okres Semily (počet obcí)	okres Děčín	okres Jablonec nad Nisou	okres Česká Lípa	okres Liberec	Celkem za všechny okresy	%
Polsko	7	1	4	2	14	28	39,4%
Německo	0	6	3	7	9	25	35,2%
Obě země stejně	1	3	3	1	10	18	25,3%

V rámci spolupráce se členy ERN se nejvíce spolupracuje s Polskem, celkem 28 respondentů, což představuje 39,4%. S Německem nejvíce spolupracuje 25 respondentů, což představuje 35,2% a s oběma zeměmi stejně spolupracuje 18 respondentů, což je 25,3%. V otázce partnerství měst a obcí bylo cílem odpovědět na to,

zda mají obce v ERN zájem o partnerství s obcí a městy i mimo svazek ERN. Výsledky šetření ukázaly, že 46 obcí, což je 64,8% již partnera má, 24 obcí (33,8%) mají zájem o partnerství, ale partnera ještě nemají a 3 (4,2%) obce nemají zájem o partnerství s jinými městy či obcemi mimo ERN. Ale každá obec z dotazovaných uvedla, že partnerské město či obec má, ale ve většině případů spolupracují právě také se členy ERN.

V rámci otázky, zda je důležitá přeshraniční spolupráce odpověděli všichni respondenti kladně. Zde jsou okruhy odpovědí, jak odpovídali, většinou se shodli na podobných odpovědích, nejvíce vyzdvihovali setkávání a poznávání kultury svých sousedů:

- přeshraniční spolupráce je velmi důležitá pro rozvoj cestovního ruchu a kultury daného euroregionu

- přeshraniční spolupráce umožňuje zvýšení ekonomického a sociálního potenciálu pro rozvoj, zejména zvýšení atraktivnosti pohraničních regionů v rámci společných projektů

- sousedé by měli spolupracovat a držet při sobě, toho lze dosáhnout pouze sbližováním kultur a prohlubováním spolupráce s nimi

- je důležité znát kulturu vašich sousedů, protože si každý z nás může vzít to dobré od svého souseda, např. tradice a zvyky, a přijmout to za vlastní a tím pádem obohatit i svoji kulturu

- češi a Němci žili po staletí vedle sebe, poté byli jejich vazby zprůtrhány, nyní máme opět možnost se sbližovat se svými německými sousedy

- žijeme vedle Polska několik kilometrů, bohužel neumíme obstojně komunikovat v jejich řeči, nyní v rámci vzdělávacích programů se objevuje více možností, jak se sbližit se svými sousedy na druhé straně Jizerských hor a Krkonoš.

V rámci otázky, kde byl zmíněn problém tzv. "chladnutí vztahů" mezi členskými zeměmi ERN odpovědělo 21 (29,6%) respondentů, že pozorují chladnutí vztahů, 33 respondentů (46,4%) nepozoruje žádný takový jev a 29 respondentů (26,8%) nedovedlo posoudit, zda jsou vztahy jiné nežli v předešlém období.

4) Čerpání dotací z Evropských fondů

Z jakých programů jste nejvíce čerpali dotace z Evropských fondů v programovém období 2007-13? Cílem této otázky bylo udělat výčet programů, ze kterých bylo nejvíce čerpáno v členských obcích ERN. Číselné údaje v tabulce neznamenaají počet projektů, ale ukazuje známku čerpání dotací z určitého programu. U

okresu, který má nejvyšší známky, nám právě tyto známky ukazují, ze kterých programů byly dotace nejvíce čerpány.

Program	okres Semily	okres Jablonec nad Nisou	okres Č. Lída	okres Děčín	okres Liberec	Celkem za všechny okresy
OPVK	5	7	8	8	14	42
OPŽP	8	2	8	4	17	39
IOP	3	6	6	6	18	41
ROP	7	6	10	7	15	45
OPTP	3	5	4	3	3	18
OPLZZ	4	2	4	7	5	24
OPPS ČR- Polsko	8	7	6	5	21	47
Ziel3- Cíl3	1	8	6	8	10	33

Z daných výsledků vyplývá, že nejvíce se v rámci všech okresů byl využíván OP PS ČR-Polsko, na 2. místě je ROP, 3. OPVK, 4. IOP, 5. OPŽP, 6. Ziel3-Cíl3, 7. OPLZZ, 8. OPTP. Otázka na téma kolik projektů jste přibližně v dané oblasti nejvíce zrealizovali odpovídali respondenti seřazením preferencí od 1-4, přičemž 1 byla nejnižší známka, 4 nejvyšší.

Oblast	okres Semily	okres Děčín	okres Jablonec nad Nisou	okres Č. Lída	okres Liberec	celkem za všechny okresy
kultura	3	3	2	2	2	12
vzdělávání	1	1	1	1	3	7
cestovní ruch	2	4	4	3	1	14
obnova dopravní infrastruktury	4	2	3	4	4	17

V celkovém součtu bylo nejvíce projektů realizováno v rámci obnovy dopravní infrastruktury, dále byly peníze investovány do oblasti cestovního ruchu, po němž následovala kulturní oblast a vzdělávání bylo až na posledním místě. Tento fakt poukazuje na to, že by se tato skutečnost měla změnit. Mělo by se realizovat více vzdělávacích projektů.

4.5.1. Výsledky kvalitativního šetření

Dotazníkové šetření poskytlo mnoho cenných informací, ale pro dokreslení situace byl uskutečněn rozhovor se starostkou města Jilemnice paní Ing. Janou Čechovou. Paní starostka poskytla informace o tom, jak se město Jilemnice stalo členem ERN a jak se angažuje v jiných svazcích. Jilemnice s německou částí nespolupracuje, důvodem však není nechuť spolupracovat, ale to, že Jilemnice má mnoho závazků a aktivit, že na německou část ERN, lidově řečeno, není čas a jenom proto, aby navázali spolupráci a pak nezbyval čas na tuto spolupráci, by bylo neefektivní. A neobjevila se možnost, kdy by mohli účelově uskutečnit s Německem nějaký projekt. Spolupráce v rámci ERN se uskutečňuje zejména s polskou částí euroregionu. Je to dáno zejména faktem, že Jilemnice je podhorské město blízko polských hranic, takže ta spolupráce s Polskem je logická.

Jilemnice se s Polskem setkává jak v rámci činnosti ERN, tak v rámci spolupráce s Polskými partnerskými městy (i s městy, která nejsou členy ERN), takže má mnoho zkušeností s vedením česko-polských projektů. Paní starostka tvrdí, že cítí, že jsme s Polskem sousedé, ale naše mentality jsou někde jinde a ta možnost si předávat to lepší je důležitá. Například paní starostka uvedla tradici jarmarků, která je na české straně rozvinutá, ale na polské straně, v Karpaczi, tuto tradici vůbec neznali. Velmi rádi tuto tradici přijali a také organizují jarmarky. Takže předávání kultury je velmi důležité. Polští sousedé jsou velmi aktivní a opravdu se snaží co nejvíce využívat vešeré dotace, na které mohou dosáhnout v rámci Evropských fondů a mají mnoho nápadů. Někdy jsou až moc horliví v získávání dotací a mnohdy, když dělají rozpočet projektu, tak nadsazují částky někdy až moc vysoko, to naopak Češi se v tomto ohledu drží při zemi. Poláci si nedělají hlavu s neúspěchy, pokud něco nevyjde, hned zkouší jiné varianty a možnosti, jak projekt realizovat. Paní starostka uvedla, že v rámci společných projektů měla strach, že nebudou schváleny v důsledku toho, že polští kolegové byli opravdu takoví nedůslední a měli mnoho chyb, ale nakonec toto dopadlo dobře a problémy

žádné nebyly. Němci kladou důraz na preciznost, vše musí být dokonale naplánované, dohledatelné a ve finálních účtech nesmějí být žádné chyby, naopak Poláci jsou v tomto ohledu nedůslední a mnohé nesrovnalosti ani neřeší, ale když se tyto nesrovnalosti objeví při zpětné kontrole, tak je z toho nepříjemná situace. Češi se nacházejí na rozhraní mezi Němci a Poláky.

Vztahy mezi Jilemnicí a jejími polskými partnerskými městy jsou velmi vřelé a obě strany se snaží komunikovat v jazyce té strany druhé. Paní starostka se zmínila, že polští sousedé jsou v tomto ohledu více „akční“ a mají větší zájem se učit náš jazyk a snažit se i jím mluvit na různých schůzkách a setkáních. Češi jsou v tomto ohledu chladnější. Ale, jak již zbylo zmíněno, spolupráci s polskými sousedy hodnotí velmi pozitivně a doufá, že budou spolupracovat i nadále, i přesto, že v poslední době jsou tyto vztahy, resp. setkání méně častá, než jak k tomu bylo v minulosti. (pozn. zde je odpověď na dotaz z kvantitativního výzkumu „chladnutí vztahů mezi partnery“, proč tomu tak je). Za chladnutím vztahu mezi partnery také není spíše nechut spolupracovat, ale paní starostka to podložila tím, že v dnešní době je trendem se sdružovat a spolupracovat a následkem tohoto trendu města a obce jsou mnohdy členy několika svazků a organizací, že jednoduše nemají čas na to, se setkávat v takové míře, jak tomu bylo dříve. A co se týče polských sousedů, tak Jilemnice má s nimi mnoho zkušeností, dobré i špatné, ale více těchto zkušeností bylo lepších a s polskými sousedy se jim spolupracuje dobře.

V rámci spolupráce je podle paní starostky důležitý rozvoj cestovního ruchu, který je stěžejní oblastí příjmů pro Jilemnicko. Je třeba, aby se opravovali památky, budovala rozsáhlá síť cyklostezek, realizovali přeshraniční projekty, například naučné stezky apod. Za příklad uvedla tzv. Zelené Krkonoše, jež je společný projekt měst Jilemnice, Karpacze a Kowar. Cílem tohoto projektu je realizace a rozvoj infrastruktury cestovního ruchu v česko-polském pohraničí. Hlavním sjednocujícím prvkem je hra. Všechna tři města mají volnočasové atrakce pro turisty, kteří se tam v rámci těchto aktivit seznámí s ostatními městy z trojlístku a turisté, aby tuto stezku dokončili kompletně, musí navštívit i zbylá města, tím pádem to podporuje cestovní ruch v rámci ČR a Polska. A v rámci další spolupráce s Polskem paní starostka zmínila fakt, že obě strany mají zájem na realizaci dalších investičních projektů, nejvíce však v rámci cestovního ruchu, kultury a sportu. Paní starostka měla možnost posoudit i projekty, které byly uskutečněny v rámci česko-polské spolupráce a zde byl největší zájem o investiční projekty. Jilemnice chce také do budoucna pokračovat v přeshraničních projektech a čeká na nové projektové výzvy.

S paní starostkou bylo probíráno okonkrétní téma, které se týká situace na polské straně Krkonoš a na české straně Krkonoš v rámci cestovního ruchu, který se váže zejména na sjezdovky a na ubytování. Poláci jsou jinde v tom, že v Polsku mají, oproti české části Krkonoš, zaostalejší sjezdovky a tamní služby na nich, ale naopak co se týče ubytování, tak jsou oni ve výhodě a nedá se to srovnávat s naší, českou stranou hor. Jsou zaměřeni na velké hotely a umějí nalákat turisty, zatímco u nás jsou spíše menší chaty. Ale co se týče vybavení sportovišť, tak tam je ta situace horší.

Na otázku jaký má názor na dotační politiku obecně a jaké má zkušenosti s dotacemi, zda je také toho názoru, že je žádání o dotace složitější než před vstupem do EU nebo zda jsou nějaké byrokratické překážky, které brání realizacím projektů. Paní starostka vidí v možnosti čerpat dotace z Evropských fondů obrovský potenciál, protože obce nemají tolik prostředků, aby mohli sami např. opravovat a zvelebovat ze svého rozpočtu a dotační programy jim toto umožňují. Například město Jilemnice zájem o dotace na opravy památek, domů, cest, cyklostezek, jednoduše cokoliv by bylo možné opravit, tak se pokoušíme žádat o dotace. Zdůrazňuje, že čerpání dotací je důležité nejen pro města, ale i pro soukromníky, jež si mohou sáhnout na něco, co jim umožní růst. A například na náměstí je hodně domů, jež vlastní soukromníci a město se jim pokouší pomáhat v tom, aby je mohli zvelebovat. Samozřejmě existuje i mnoho jiných dotačních programů, kde si mohou majitelé domů zažádat o dotace, ale i tak se právě to město snaží pomáhat. V otázce efektivitě dotací paní starostka zmínila to, že dle jejího názoru se dotace nezaměřily příliš na potřeby republiky. Co se týče problému narůstající byrokracie, tak paní starostka je toho názoru, že uvolňování financí z dotačních fondů se zpřísňuje, tedy není tak jednoduché dosáhnout na dotace jako v minulosti, i když v minulosti to také nebylo jednoduché, ale kdo byl připraven, tak neměl problém. Problém spíše vidí v té byrokracii, kde poukazovala na to, že někdy je to až moc složité a zbytečné. S realizací projektu je spojeno tolik úkonů, že mnohdy malé obce toto nezvládnou. V dnešní době už nelze, aby si starosta z malé obce řídil projekt sám, projekty jsou dnes již tak složité, že je lepší mít projektového manažera a někoho, kdo bude projekt řídit a malé obce jsou v tomto znevýhodněné, aby obstály následné kontrole. S rostoucími požadavky na projekt rostou i požadavky na realizační týmy a tak je lepší si najmout firmu, která projekt bude vést, ale právě, jak již bylo uvedeno výše, tak malé obce s tímto mohou mít problémy. Problémy se v rámci malých obcí vyskytují hlavně v tom, že starostové mají rozdílný přístup k dotační politice, jednoduše řečeno, jsou vidět rozdíly v tom, pokud se starostové a zastupitelstvo aktivně zajímají o problematiku a umějí se v tom pohybovat a naopak je vidět, když se obce nezajímají,

nebo mají veliké nedostatky. Jako příklad uvedla DSO Jilemnicko, v jehož rámci toto může posoudit a opravdu jsou vidět veliké rozdíly v tom, jak jednotlivé obce přistupují k dotační politice a jak se o tuto problematiku zajímají a na starostech obcí a měst opravdu hodně záleží, musí se zajímat a být aktivní. Nyní byrokracie, kdy musíte vše zpracovávat, zapapírovat, podávat monitorovací zprávy a trvá strašně dlouho, než řídicí orgán vše zpracuje a než vám peníze uvolní. Musíte vše ofotit do posledního papírku, je vyžadováno např. pokud máte občerstvení pro účastníky akce, tak se ti účastníci musí podepisovat, že občerstvení přijali. Řídící orgány k tomu vedl asi pocit, že se dotace zneužívají. A pravidla se obecně zpřísnují. A samozřejmě toto zpřísnování může mít negativní efekt u malých obcí, kdy jim ty dotace za to nestojí, protože někdy jsou podmínky, za jakých lze získat peníze náročné a někdy se takto vyjadřuje i ekonomické oddělení města Jilemnice. Protože musíte vést oddělené účetnictví, projekty o materiálu musíte skladovat 10 let, jaká je trvalá udržitelnost plus ještě 10-20 let musíte skladovat materiály. Je potřeba namnožit několik dokladů pro úschovu projektu, kdyby přišla kontrola, která probíhá pravidelně. A Jilemnice měla to štěstí, i přestože je toto město méně problémové, tak kontroly jsou velmi pravidelné. Takže administrace je náročnější.

Jilemnice má řadu zkušeností s kontrolami z vyšších úřadů, například z NKÚ a bylo nalezeno pochybení v projektu, kdy tato částka činila 1600 Kč, tak se kolem toho vytvořil ohromný boom a v rámci projektu se již objeví: pochybyli jste, a přitom se jedná o jeden doklad. Paní starostka je toho názoru, že si nevšimla toho, že by ty peníze na projekt šly nějak zpronevěřit, že pokud se toto stane, tak se to může stát u velkých investičních projektů, jinak toto není možné.

Otázka efektivit projektů: když byl v Jilemnici zájem o projekty, tak byl zájem o investiční projekty. Někdy je zbytečné dávat peníze na měkké projekty ve stylu setkávání, jenom proto, aby si někdo sáhl na peníze z toho důvodu, když tam ty peníze jsou, tak si vezmu vymyšlet projekty pro projekty je zbytečné a zaměřit se v rámci cestovního ruchu pouze na setkávání je trochu málo.

Jilemnice, protože je malé město, tak se začala zajímat i o vzdělávací programy, kdy dle názoru paní starostky i úředníci musí být přizpůsobeny dobře, aby měli dostatečné informace a rozuměli problematice.

Čerpání peněz na projekt je složité i v tom, že musíte mít harmonogram projektu, v rámci přeshraniční spolupráce je možné postavit projekt na 2-3 roky, ale v těch národních programech jsou to většinou jednoleté projekty a například v oblastech, které jsou závislé na počasí (toto je případ Jilemnice, jako podhorského města) toto může představovat problém, kdy jsou časté výkyvy počasí a na samotnou realizaci je málo

času. Někdy, když přijdou dotace, tak je málo firem, které by je zrealizovali a musíte vzít i firmu, která vyhraje výběrové řízení i přesto že vám bude třeba jasné, že nebude dodržen termín. Problém dotačních peněz je ten, že je musíte spotřebovat na to,co jsou určeny a neexistuje žádná vyjímka.

5. Zhodnocení výsledků a doporučení

Přeshraniční spolupráce v rámci euroregionů je formou spolupráce, která má v České republice dlouholetou tradici, tudíž nejde o nic nového. Obce a města v rámci Euroregionu Nisa (a toto je případ i většiny dalších euroregionů na našem území) spolu spolupracovali i před vstupem do Evropské unie. Po vstupu do Evropské unie se jejich spolupráce ještě více prohloubila a přišly nové možnosti v rámci rozvoje Euroregionu. V rámci socio-ekonomické analýzy, která byla provedena na základě již existujících analýz, jsem měla možnost posoudit silné a slabé stránky Euroregionu Nisa. Můžeme začít silnými stránkami. Silnými stránkami Euroregionu Nisa, českou částí. Faktem je, že v rámci historického vývoje patřil ERN k těm bohatším oblastem s poměrně dobře rozvinutým průmyslem, zejména sklářským a textilním, jež bohužel po roce 1989 upadl, vlivem dovozu levných produktů z východu. České území ERN nepatří mezi hospodářsky slabší, ani strukturálně postižené v celorepublikovém měřítku, ale i tyto jevy se zde vyskytují. Problémem je vyšší nezaměstnanost v okrese Děčín a v severní části okresu Liberec (Rumburk, Chrastava). Jinak ve srovnání s polskou a německou částí ERN je na tom, v rámci nezaměstnanosti, ta česká část lépe. Velkou roli zde samozřejmě hraje cestovní ruch, zejména v oblasti Jizerských hor a Krkonoš, kde je zaměstnána většina tamních obyvatel. Německá část ERN je spíše průmyslová a převládá zde terciární a sekundární sektor, zatímco v polské části převládá primární sektor (zemědělství, lesnictví a rybolov). V české části také převládá terciární a sekundární sektor, jelikož zemědělská výroba je, zejména v horských oblastech omezena, zatímco polská část má lepší geografické podmínky. Problémem pohraničních regionů je to, že nejsou atraktivní pro investory, což je v rámci české části ERN pravda. Velkým problémem pro budoucí investice je zejména zastaralá a nedostatečná infrastruktura a v horských oblastech jsou problémy se silničním spojením do sousedních zemí, zejména hraniční přechody v Krkonoších a Jizerských horách mají omezenou tonáž, s výjimkou hraničního přechodu v Harrachově. Je zřejmé, že v horských oblastech se s tímto nedá nic moc dělat, přechody přes hory se měnit nebudou, ale mělo by zde být lepší napojení na spádové komunikace, jež by urychlilo dopravu. Horské oblasti jsou pro investory atraktivní, ale zde hraje velikou roli ochrana přírody, tudíž jsou zde investiční možnosti značně omezeny, nebo jim předchází dlouhá vyjednávání. Zde je otázka toho, zda je lepší příliv kapitálu do oblasti, nebo zachovat přírodu. Je to sporná otázka, rozhodně by se mělo jednat tak, aby případné zásahy nezneškodnily krajinný ráz a ten přestal být atraktivní pro turisty. Ale i součástí

zatraktivnění oblasti pro turisty je samozřejmě dobrá dopravní dostupnost a různé výhody v rámci cestování ERN. Tyto výhody již v rámci hromadné dopravy existují a jsou hojně využívány, ale i tak je podmínkou mít vybudovanou kvalitní silniční síť, aby došlo ke zrychlení a zkvalitnění hromadné dopravy, zejména autobusové dopravy. Nebo, aby kombinace autobusové a vlakové dopravy přinesla užitek a byla efektivní a cestující ji více využívali. Velkým problémem ERN jsou lokální tratě, které nezajišťují dostatečně časté spojení, ale zde je problémem to, že tuto lokální vlakovou dopravu využívá minimum cestujících a je zde otázka, zda ji zrušit, či zachovat. Obnoveny byly železniční tratě v turisticky atraktivních lokalitách a jsou využívány pouze pro turisty, mají velmi nepravidelný řád, toto si obyčejné lokální tratě nemohou dovolit, ale tento problém také nelze vyřešit v rámci ERN, zde je možné využívat různá zvýhodnění, která by přivedla cestující, aby tuto dopravu využívali.

Snažit se o zatraktivnění lokality ERN pro turisty je společnou politikou celého Euroregionu Nisa. Členové ERN si uvědomují, jaké mají kulturní a přírodní bohatství a v tomto směru jsou podnikány změny k lepšímu. Jako příklad lze uvést právě členské město ERN Jilemnice, která se tímto směrem vydala a v rámci zatraktivnění lokality Jilemnicka pro turisty podniká kroky, jako jsou například opravy budov a památných staveb, revitalizace parků, budování infrastruktury cyklostezek, naučných stezek, kulturních akcí a to vše pro propagaci regionu. Spolupracuje se 2 polskými městy, jež jsou také členy ERN. A toto je příklad efektivní přeshraniční spolupráce a efektivního čerpání dotačních úprostředků z evropských fondů. Největší zájem ze strany Polska i Jilemnice je zejména o investiční projekty a Jilemnice není jediným příkladem města, které jde touto cestou. V ERN jich je celá řada, jsou to prakticky všechna okresní města, statutární město Liberec a města, která jsou v turisticky významné lokalitě. Malým obcím přináší více výhod spíše členství v DSO či v MAS, nežli členství v ERN, protože malé obce se mnohdy na větší investiční projekty nedosáhnou. Takže spíše aktivními členy ERN jsou obce a města, jež mají minimálně 1 tis. obyvatel a více.

V rámci vzdělávání a možnostech vzdělávání je ERN spíše zaostalejší, ale je to dáno tím, že charakter ERN, zejména v české části, je spíše venkovský a za vzděláním se dojíždí do spádových měst, momentálně v se s touto situací nedá nic dělat, protože střední školy bojují často o přežití. Vysoké školství je v celém ERN na dobré úrovni. Studenti dojíždí za vysokoškolským vzděláním do Liberce a pokud chtějí za hranice, tak mají možnost studovat v Sasku i v polské části ERN. V tomto ohledu je nabídka vzdělání dostačující. Spíše je zde problém středoškolského vzdělání, které by se mělo řešit tím, že by školy měly nalákat více zájemců o studium, aby se nemusely některé

obory rušit, ale to by spíše vyžadovalo celostátní reformu školství, na tento fakt nemá prakticky přeshraniční spolupráce žádný vliv. Zde může být pozvednuto školství pouze v rámci spolupráce mezi školami, jako jsou kulturní akce a sportovní akce, možnost výměnných pobytů na středních školách v ERN apod.

Co se týče efektivnosti čerpání evropských dotací, nejen v rámci ERN, ale i to, jak čerpají dotace z evropských fondů i členské obce a města bylo předmětem výzkumu. Bylo zjištěno, že dotace jsou čerpány efektivně. Byla porovnáována česká a polská města, ale ne německá. Bylo to z toho důvodu osobní zkušenosti ze života na pomezí česko-polské hranice a česko-polské vztahy v rámci ERN jsou lépe definovatelné, nežli česko-německé vztahy v rámci ERN, to by nebylo objektivně posouzené, právě tak, jako česko-polské vztahy. Dle provedeného výzkumu je zřejmé, že vybraná města a obce čerpají dotace efektivně, v programovém období bylo uskutečněno mnoho projektů, z nichž nejvíce převládaly projekty investiční, potom projekty v rámci kultury, sportu a cestovního ruchu. A tato cesta, kterou se zkoumaná města vydala byla dobrá, protože tyto projekty, jež byly z větší části spolufinancovány z evropských fondů, pozvedla tato města na vyšší úroveň a tato města se stala atraktivní pro turisty. Díky zvýšené návštěvnosti si mohou dovolit i organizovat různé kulturní a sportovní projekty, ty opět zvýší návštěvnost a třeba to přiláká do těchto lokalit i nové obyvatele. Oblast začne být atraktivnější i pro investory, vzniknou nové pracovní příležitosti a životní úroveň se zvedne. Takže dotační politika evropské unie v rámci přeshraniční spolupráce a v rámci regionů České republiky je velmi efektivní. Ale jak zmínila paní starostka, je třeba se více zaměřit na ty projekty, které nám zanechají trvalou hodnotu, nežli pořádat velký objem tzv. měkkých projektů v rámci setkávání atd. Samozřejmě setkávání je velmi důležité, ale není nutné ho realizovat na úkor něčeho jiného a čerpat finance, jenom proto, že je ta možnost. Není efektivní a často to odvádí pozornost od projektů, které by si právě pozornost zasloužily a přinesly by více užitku dané oblasti.

V rámci česko-polských vztahů je třeba zmínit fakt, že ač jsou Poláci naši bezprostřední sousedé, tak obyvatelé české části ERN mají problém jim porozumět a z osobních zkušeností je známo, že ve většině případech spolu tyto lidé komunikují anglicky, což je ostuda, protože lidé, žijící v pohraničí by měli znát řeč svého souseda, alespoň její základy. Tento negativní jev stírají vzdělávací kurzy, jež jsou organizovány v rámci projektů z evropských fondů, ale zde se účastní většinou pouze zástupci veřejné správy, ale ostatní obyvatelé nemají možnost, nebo o této možnosti ani nevědí a druhá strana problému je, že čeští obyvatelé jsou v tomto ohledu zatvrzelí a nechtějí se polštinu učit, poláci jsou v tomto ohledu otevření a mají zájem a snaží se komunikovat i

v našem jazyce. Tento problém by se měl řešit aktivněji, zejména na české straně ERN. Protože bez znalosti jazyků, kterými naši partneři hovoří, nelze prohlubovat vzájemnou spolupráci. To na česko-německé straně ERN tento problém není takový, jako čeština-polština. Je to dáno samozřejmě tím, že němčina je vyučována na základních školách, ale nabídka polštiny zde není. V ideálním případě by měly být na základních školách v blízkosti pohraničí, ať polského, německého, rakouského, slovenského, povinně vyučovány základy jazyka sousedů.

V závěru těchto doporučení lze říci, že Euroregion Nisa patří mezi ty lépe rozvinuté euroregiony v České republice a nabízí mnoho investorských možností, ale tyto možnosti nyní ještě nejsou tak patrné. Je třeba ještě více pracovat na rozvoji ERN a na pohraničí přímo s ním sousedícím a pro investory tuto oblast zatraktivnit. Euroregion Nisa a české pohraničí by mělo využívat potenciálu cestovního ruchu co nejvíce, protože po úpadku textilního a sklářského průmyslu je tato oblast velmi významným zdrojem příjmů obcí, měst, kraje a podnikatelů. Životní úroveň je zde také na vyšším stupni, ale ve srovnání se středočeským krajem stále zaostává, ale to je, jak již bylo řečeno tento jev problémem většiny pohraničních regionů, které jsou mimo důležitá průmyslová centra. Lidé často za prací dojíždějí do spádových měst, často i do jiných regionů. Cestou k rozvoji je zejména soukromá zemědělská malovýroba, malé a střední podnikání a myslím si, že je to reálné, protože v rámci evropských dotačních fondů lze získat mnoho podpory pro toto podnikání, ale je třeba se o tyto možnosti aktivně zajímat a využívat jich.

6. Závěr

Pro efektivní rozvoj pohraničních regionů je nezbytná aktivita obyvatel, kteří na jeho území žijí. Samozřejmě je, že vždy bude část obyvatel velmi aktivní a část obyvatel bude pasivní ve svém přístupu k dění v regionu. Nikoho nelze nutit k aktivitě v rámci těchto činností, spíše je třeba dovést obyvatele k tomu, aby se sami začali aktivně angažovat a zajímat o dění v regionech a Euroregionech. V současné době je ta část aktivních obyvatel menší, ale postupem času se tato část zvyšuje. Tento proces však není hotový za pár let, vyžaduje delší dobu, spíše desetiletí, aby se lidé aktivně zapojili do činností, které souvisejí s regiony a euroregiony. V tomto ohledu má české pohraničí v Libereckém kraji velmi dobře nakročeno, protože již jsou zde vidět výsledky této činnosti a roste i životní úroveň. Když toto porovnáme v rámci ERN, tak tento pohraniční region je na tom v mnoha oblastech hůře, nežli německá část ERN, ale naopak v mnoha oblastech o hodně lépe, než polská část ERN, takže se nacházíme na jakémsi středu mezi těmito dvěma členskými částmi zemí Polska a Německa. V celorepublikovém výčtu euroregionů patří ERN mezi ty vyspělé, ačkoli má před sebou ještě dlouhou cestu do stavu prosperujícího regionu po všech stránkách. Jak již bylo zmíněno v předešlé kapitole, tak důležitým faktorem pro rozvoj je v první řadě, zefektivnit dopravu v tomto pohraničním regionu. Protože i v rámci ERN, česká část v rámci dopravní infrastruktury zaostává. Je třeba nalákat potenciální investory. Velikou roli pro rozvoj je vzdělávat i místní obyvatele, aby věděli, jaké mají možnosti vlastní realizace například právě v oblasti podnikání. Zejména v zemědělské malovýrobě a v malém a středním podnikání, jež by mohlo představovat budoucnost pro rozvoj regionu i Euroregionu Nisa. Decentralizace státní moci je, dle mého názoru efektivní, jelikož je dobré provádět politiku na regionální úrovni. Dobrým příkladem je regionální politika ve Švýcarsku, které je složeno z kantonů, jež je alternativa našich regionů. Každý kanton žije svým životem a život na regionální úrovni švýcaři hodně prožívají, například komunální volby jsou pro ně důležitější než volby na úrovni konfederace. Podporují regionální produkty, místní zemědělce a podnikatele. Tohoto stavu by měli dosáhnout i české regiony, ale zde je problém v mentalitě lidí, která se těžko mění, ale není to nemožné, pouze to vyžaduje dlouhou a složitou cestu ke změně. Nové generace mají již jiný názor, než ty generace předešlé a v tomto ohledu budou otevřenější. Spolupráce v rámci euroregionů má budoucnost a je třeba se aktivně zapojit do této spolupráce i jako běžný občan. Je důležité mít dobré vztahy se zeměmi, se kterými sousedíme. Je třeba dodat, že například v rámci Euroregionu Nisa byly vazby mezi

zeměmi zpřetrhány již 2. světovou válkou a následným obdobím totality nebyly obnoveny, ale po roce 1989 se opět postupně tyto vztahy začaly obnovovat, ale je těžké navázat na něco, co po desítky let nefungovalo a hlavně v rámci polského území kde žili před válkou i za války němečtí obyvatelé, takže polští obyvatelé přišli až po roce 1945 a zde nebyly z české strany ERN prakticky žádné vztahy a ty se museli budovat prakticky od začátku. Je zřejmé, že v rámci Euroregionu Nisa se tyto vztahy velmi zlepšili a jako sousedé se tyto tři části členských zemí sblížily a aktivně spolupracují. Na závěr je dobré zmínit ještě pár slov, jež se týkají vývoje pohraničních regionů. Zde je nutná větší pozornost státu. Je třeba, aby stát věnoval těmto regionům větší podporu, aby se vyrovnaly rozdíly mezi chudšími a bohatšími regiony, ostatně toto je základ regionální politiky celé Evropské Unie. Ale není efektivní tyto chudší regiony zase podporovat nad míru, spíše je třeba těmto regionům pomoci se pouze vymanit z bludného kruhu chudoby. Je důležité, aby se tyto regiony staly posléze prosperujícími, ale ne v rámci přemíry pomoci, ale v rámci své vlastní politiky a činnosti.

Použitá literatura

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3

WOKOUN, René, Pavel MATES a Jaroslava KADERÁBKOVÁ. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 474 s. Monografie (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3803-049.

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-807-3252-236.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.

PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z. (2010): Typologie venkovského prostoru Česka. *Geografie*, 115, č. 2

Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 4. vyd., Ve vyd. a nakl. Aleš Čeněk 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 447 s. ISBN 80-864-7380-5.

WOKOUN, René. *Česká regionální politika: v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2003, 326 s. ISBN 80-245-0517-7.

ANDĚL, Petr. *Krkonoše: příroda, historie, život*. 1. vyd. Editor Jiří Flousek. Praha: Baset, 2007, 863 s. ISBN 978-807-3401-047.

CHABIČOVSKÁ, Kateřina. *Rozvojový interaktivní audit - přístupy k řešení disparit*. Vyd. 1. Brno: GaREP, 2009, 71 s. ISBN 978-809-0430-815.

Internetové zdroje

GABBE, MALCHUS a MARTINOS. *Praktický průvodce pro přeshraniční spolupráci*.

In: [online]. Lace, 2000 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z:

http://www.aebr.eu/files/publications/lace_guide.cz.pdf

Regionální a municipální management: Souhrnná výzkumná zpráva. Ostrava, 2006.

Dostupné z: <http://www.accendo.cz>

Evropské strukturální fondy [online]. 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/>

Euroregion Nisa, ERN [online]. 2012 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.ern.cz/>

Benchmarkingová analýza ERN a ostatních euroregionů v ČR. Euroregion Nisa [online]. 2012 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: http://www.ern.cz/analyza/ern_cz/cz/?D=3

Branda, Pavel: *Euroregiony v České republice.* Komparativní analýza. 2009
<http://eagri.cz/public/web/mze/venkov/mistni-akcni-skupiny/>

MMR: *Strategie regionálního rozvoje ČR,* Ministerstvo pro místní rozvoj, verze květen 2006, s.27, dostupné z: <http://www.mmr.cz/>

POŠTOLKA, Václav. *Přeshraniční spolupráce, euroregiony a Euroregion Nisa.* 2009, s. 10. Dostupné z: www.vse.cz/polek/download.php?jnl=rst&pdf=7.pdf

Regionální disparity [online]. 2009 [cit. 2015-03-18]. ISSN 18029450. Dostupné z: <http://www.disparity.vsb.cz>

Centrum pro regionální rozvoj České republiky [online]. 2011-2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.crr.cz/cs/>

OPPS ČR-PR 2007-2013 [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.cz-pl.eu/>

Oficiální web města Semily [online]. 2010 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.semily.cz/>

Oficiální web města Harrachov [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.harrachov.cz/>

Oficiální web Města Jilemnice [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.mestojilemnice.cz/>

Okres Programowania 2007-2013. Oficjalna strona Miasta Jelenia Góra [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://jeleniagora.pl/content/okres-programowania-2007-2013>
České dráhy [online]. 2009 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.cd.cz/>

ESUS, Evropské seskupení pro územní spolupráci [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/?D=23>

Neisse University, a unique study in English [online]. [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.neisse-uni.org/>

Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013. Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/05324ba5.../NSRR-CJ.pdf>

Regionalny System Informatyczny [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <https://rsi.umwm.pl/rsi>

Informační regionální systém [online]. [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs>

Evropske fundusze. Miasto Karpacz [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.karpacz.pl/pl/urząd-miejski-w-karpaczu/srodki-pozyskiwane-z-funduszy-unijných-i-programow-krajowych/projekty-gminy-karpacz-wspolfinansowane-ze-srodkow-unii-europejskiej/>

Miasto Złotoryja [online]. [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://www.zlotoryja.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=1&strona=1&ref=1&schemat=

Regionální rada Severovýchod [online]. [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: <http://www.rada-severovýchod.cz/zakladni-informace-o-rop-sv>

Oficiální stránky Ziel3-Cil3 [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.ziel3-cil3.eu>

Ostatní zdroje

NEZNÁMÝ, Autor. *Přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie*. Neznámý rok vydání, 12 s.

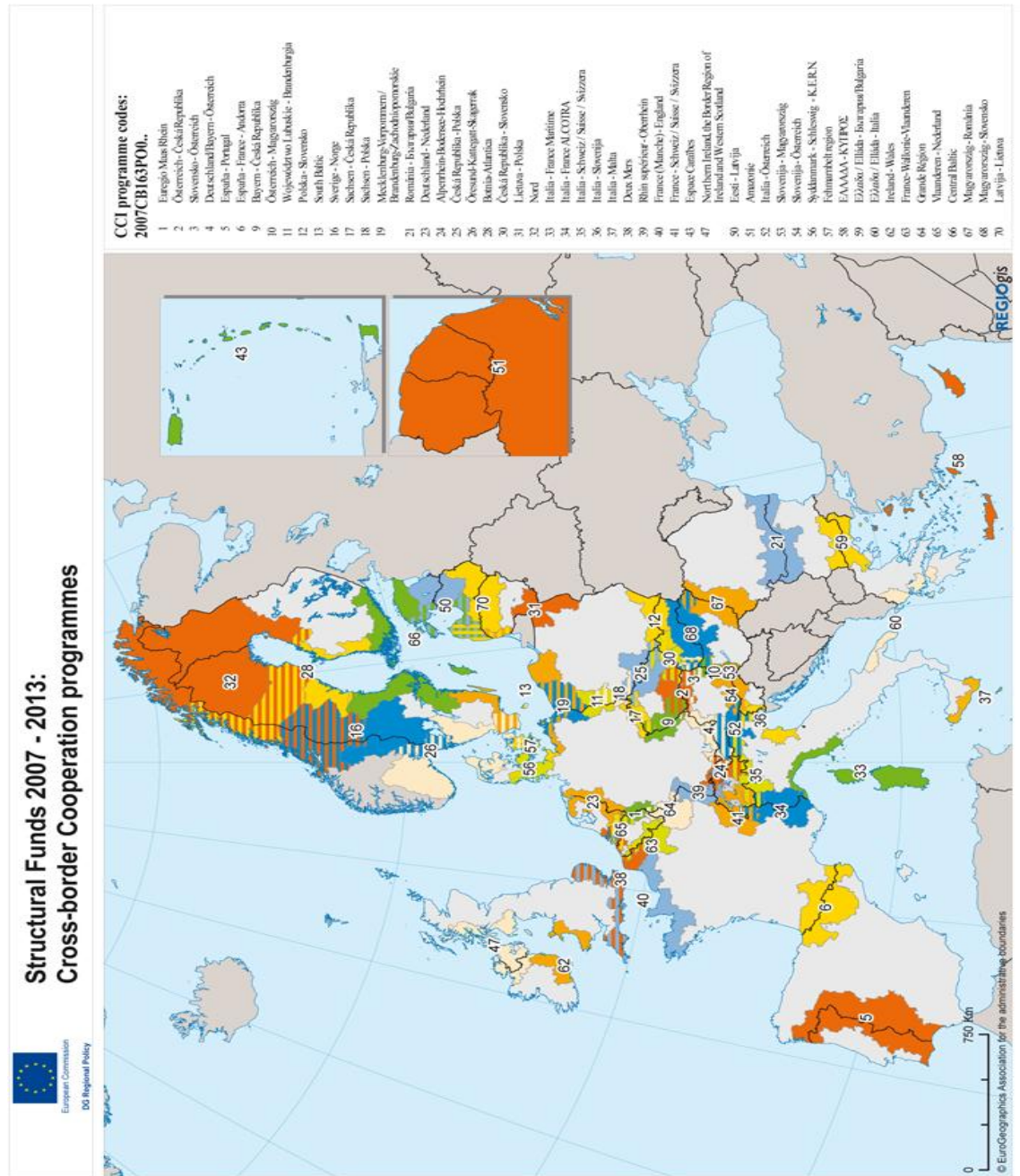
Seznam použitých zkratk	
AEBR	<i>Association of European Border Regions</i>
ČNB	<i>Česká národní banka</i>
ČNR	<i>Česká národní rada</i>
DSO	<i>dobrovolný svazek obcí</i>
EFRR	<i>Evropský fond pro regionální rozvoj</i>
ERN	<i>Euroregion Nisa</i>
ERNF	<i>Evropský námořní a rybářský fond</i>
ES	<i>Evropské Společenství</i>
ESF	<i>Evropský sociální fond</i>
ESIF	<i>Evropské strukturální a investiční fondy</i>
EU	<i>Evropská unie</i>
EUREX	<i>skupiny expertů ERN</i>
ESPÚS	<i>Evropské seskupení pro územní spolupráci</i>
EZFRV	<i>Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova</i>
FMP	<i>Fond malých projektů</i>
FORBES	<i>Fórum bezpečnosti</i>
FS	<i>Fond soudržnosti</i>
HDP	<i>hrubý domácí produkt</i>
CHKO	<i>chráněná krajinná oblast</i>
IČO	<i>identifikační číslo</i>
IOP	<i>integrováný operační program</i>
MAS	<i>místní akční skupina</i>
MMR	<i>ministerstvo pro místní rozvoj</i>
NSSR	<i>Národní strategický referenční rámec</i>
NUTS	<i>Nomenklatura územních statistických jednotek</i>
OECD	<i>Organizace pro hospodářskou spolupráci</i>
OPLZZ	<i>Operační program lidské zdroje a zaměstnanost</i>
OPPI	<i>Operační program podnikání a inovace</i>
OPPS	<i>Operační program přeshraniční spolupráce</i>
OPTP	<i>Operační program Technická pomoc</i>
OPVaVpI	<i>Operační program pro výzkum a vývoj a vývoj pro inovace</i>

OPVK	<i>Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost</i>
OPZP	<i>Operační program Životní prostředí</i>
PKS	<i>Parlamentní konzultační skupina</i>
PRV	<i>Program rozvoje venkova</i>
ROP	<i>regionální operační program</i>
SF	<i>Strukturální fondy</i>
SPL	<i>Structural programme loan</i>
SZP	<i>Společná zemědělská politika</i>
TEN-T	<i>Transevropské dopravní síť</i>
ZVON	<i>německý dopravní svaz</i>

Seznam příloh

Příloha č. 1 Přeshraniční programy spolupráce v Evropě	100
Příloha č. 2 členské obce a města v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.....	101
Příloha č. 3 Orgány a grémia české části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa	102
Příloha č. 4 Zapojení obcí do euroregionů	103
Příloha č. 5 Evropská územní spolupráce 2007-2013	103
Příloha č. 6 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.....	104
Příloha č. 7 Silniční síť v Euroregionu Nisa	104
Příloha č. 8 Cíl 3-Ziel3.....	105
Příloha č. 9 Dotazník použitý v rámci kvantitativního výzkumu-vzor	106
Příloha č. 10 Otázky kladené při rozhovoru s paní starostkou.....	109
Příloha č. 11 Města z ERN (zkoumané v rámci případové studie).....	110

Příloha č. 1 Přeshraniční programy spolupráce v Evropě

zdroj: Eurorproject, 2015

Příloha č. 2 členské obce a města v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Česká část Euroregionu Nisa

Okres Liberec

Bílá, Bílý Kostel, Bílý Potok, Bulovka, Cetenov, Černousy, Český Dub, Čtveřín, Dětrichov, Frýdlant v Čechách, Habartice, Hejnice, Heřmanice, Hlavice, Hodkovice nad Mohelkou, Horní Řasnice, Hrádek nad Nisou, Chotyně, Chrastava, Janův Důl, Jeřmanice, Jindřichovice pod Smrkem, Kobyly, Krásný Les, Kryštofovo Údolí, Křižany, Lázně Libverda, Liberec, Mníšek, Nová Ves (u Chrastavy), Nové Město pod Smrkem, Oldřichov v Hájích, Osečná, Paceřice, Pěnčín (u Liberce), Pertoltice, Proseč pod Ještědem, Přišovice, Radimovice, Raspenava, Rynoltice, Soběslavice, Stráž nad Nisou, Světlá pod Ještědem, Svijanský Újezd, Sychrov, Šimonovice, Višňová, Vlastibořice, Všelibice

Okres Česká Lípa

Blíževedly, Brniště, Cvikov, Česká Lípa, Doksy, Dubnice, Hamr na Jezeře, Jablonné v Podjí., Kamenický Šenov, Krompach, Noviny p. Ralskem, Nový Bor, Nový Oldřichov, Mařenice, Mimoň, Okrouhlá, Polevsko, Ralsko, Skalice u Č. Lípy, Sloup v Čechách, Sosnová, Stráž p. Ralskem, Stvolínky, Svor, Zákupy

Okres Jablonec nad Nisou

Albrechtice v Jiz. h., Bedřichov, Jablonec n. Nisou, Janov n. Nisou, Jiřetín pod Bukovou, Josefův Důl, Koberovy, Kořenov, Líšný, Lučany nad Nisou, Maršovice, Nová Ves nad Nisou, Radčice, Rádlo, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Smržovka, Tanvald, Velké Hamry, Zlatá Olešnice, Železný Brod

Okres Semily

Bělá (u Semil), Benešov u Semil, Bozkov, Harrachov, Hrubá Skála, Chuchelna, Jilemnice, Karlovice, Lomnice nad Popelkou, Mírová p. Kozákovem, Ohrazenice, Paseky n. Jizerou, Rokytnice n. Jizerou, Semily, Turnov, Záhoří

Okres Děčín

Dolní Podluží, Doubice, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín p. Jedlovou, Krásná Lípa, Lipová (u Šluknova), Lobendava, Rumburk, Rybníště, Staré Křečany, Šluknov, Varnsdorf, Velký Šenov, Vilémov

Okres Mladá Boleslav

Bělá pod Bezdězem

Polská část Euroregionu Nisa

Miasto i Gmina Bogatynia, Miasto Bolesławiec, Miasto i Gmina Bolków, Miasto Gozdnicza, Gmina Gromadka, Miasto i Gmina Gryfów Śl., Gmina Janowice Wielkie, Miasto Jawor, Miasto Jelenia Góra, Gmina Jezów Sudecki, Miasto Kamienna Góra, Gmina Kamienna Góra, Miasto Karpacz, Miasto Kowary, Miasto Leśna, Miasto Lubań, Miasto i Gmina Lubawka, Miasto i Gmina Lubomierz, Miasto i Gmina Lwówek Śl., Gmina Marciszów, Miasto i Gmina Mirsk, Gmina Mściwojów, Gmina Mysłakowice, Miasto i Gmina Nowogrodziec, Miasto Olszyna, Gmina Osiecznica, Gmina Paszowice, Miasto Piechowice, Miasto i Gmina Pieńsk, Gmina Platerówka, Gmina Podgórzyn, Gmina Siekierczyn, Gmina Stara Kamienica, Gmina Sulików, Miasto Szklarska Poręba, Miasto Świeradów-Zdrój, Miasto i Gmina Świerzawa, Gmina i Miasto Węgliniec, Miasto i Gmina Wleń, Miasto Wojcieszów, Miasto Zawidów, Gmina Zgorzelec, Miasto Zgorzelec, Gmina Złotoryja, Miasto Złotoryja Bolesławiec, Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Lubań, Lwówek Śl., Zgorzelec, Złotoryja

Německá část Euroregionu Nisa

Okres Bautzen

Okres Görlitz (*ERN, 2012*)

Příloha č. 3 Orgány a grémia české části Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa

Česká část je registrována v registru zájmových sdružení právnických osob a svazků obcí vedené Krajským úřadem Libereckého kraje je zaregistrováno toto zájmové sdružení právnických

osob takto:

Název sdružení: Euroregion Nisa

IČ : 00832227; DIČ: CZ00832227

Sídlo sdružení: tř. 1. máje 858/26, 460 01 Liberec I

Právní forma: zájmové sdružení právnických osob

Předmět činnosti: koordinace v podobě doporučení a námětů hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje tohoto regionu a jejich vzájemnost k programům, které připravují a realizují příslušné orgány při hraničních regionů v SRN a Polsku.

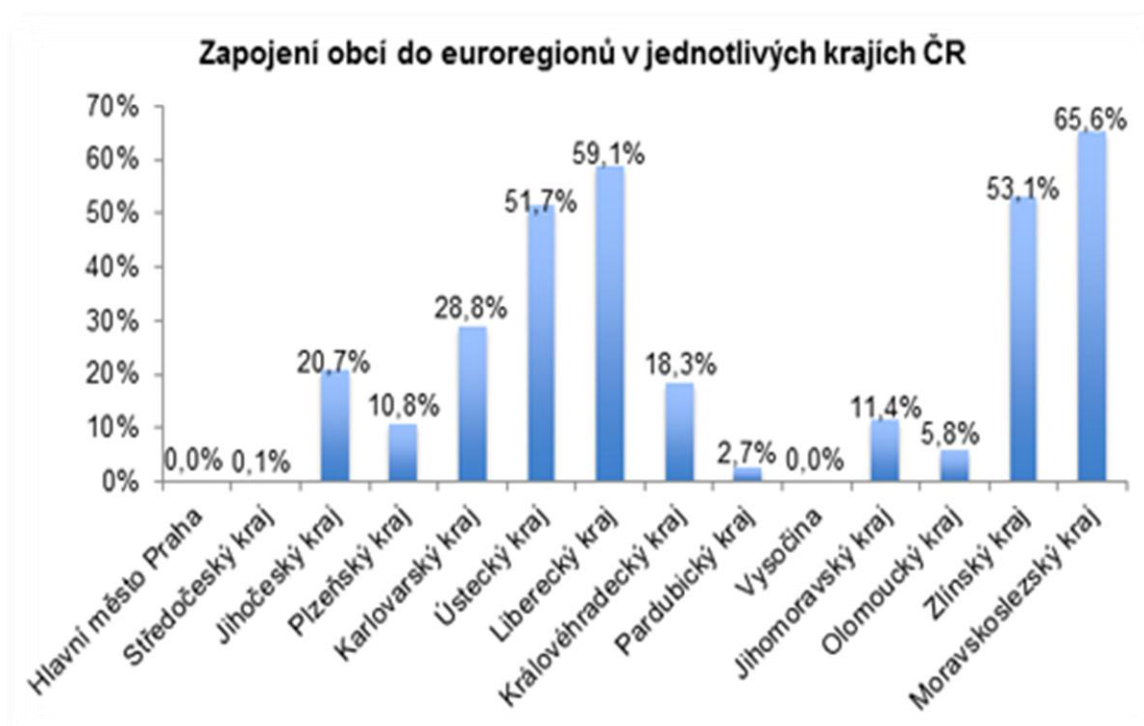
Předseda Euroregionu Nisa: Bc. Martin Půta

Jednatel Euroregionu Nisa: Ing. Jaroslav Zámečník CSc

Orgány sdružení:

- Valná hromada Euroregionu Nisa
- Rada Euroregionu Nisa
- Kancelář Euroregionu Nisa (*ERN, 2012*)

Příloha č. 4 Zapojení obcí do euroregionů

zdroj: *ERN, 2012*

Příloha č. 5 Evropská územní spolupráce 2007-2013

Nadnárodní spolupráce

Program Nadnárodní spolupráce je rozdělen do několika zón. Česká republika náleží do zóny "Střední Evropa" spolu s Rakouskem, východní částí SRN, Maďarskem, severní částí Itálie, Polskem, Slovenskem, Slovinskem a částí Ukrajiny. Program podporuje přenos zkušeností mezi veřejnými orgány a institucemi veřejnoprávního charakteru zejména v oblasti inovací, dopravní dostupnosti, životního prostředí a zvyšování

atraktivitu měst a regionu.

Meziregionální spolupráce

Programu INTERREG IVC se mohou účastnit subjekty ze všech 27 členských států a také subjekty z Norska a Švýcarska. Program je zaměřen na zvýšení efektivity politiky regionálního rozvoje prostřednictvím výměny zkušeností a společným rozvojem nástrojů regionální politiky.

ESPON 2013

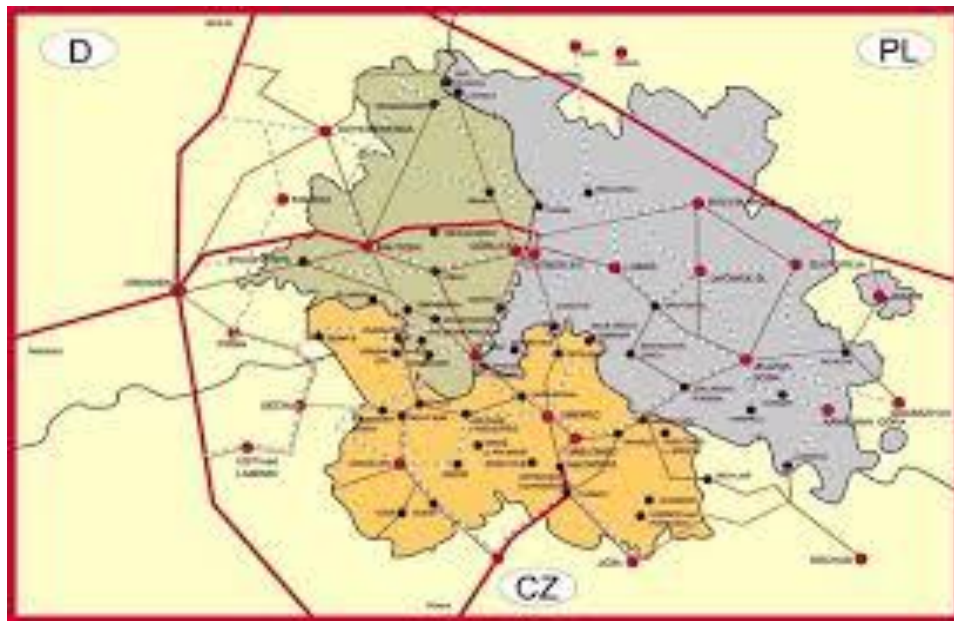
Program ESPON je určen pro všechny členské státy EU, Norsko, Švýcarsko a pro státy, které se o členství v EU ucházejí. Program ESPON je zaměřen na podporu výzkumu v oblasti územního plánování a regionálního rozvoje. (ESÚS, 2015)

Příloha č. 6 Euroregion Neisse-Nisa-Nysa

Zdroj: ERN, 2012

Příloha č. 7 Silniční síť v Euroregionu Nisa

zdroj: ERN, 2012

Příloha č. 8 Cíl 3-Ziel3

zdroj: ESÚS, 2015

Příloha č. 9 Dotazník použitý v rámci kvantitativního výzkumu-vzor

1) Jaký je počet obyvatel ve vaší obci/městě?

- a) do 500
- b) 501-1000
- c) 1001-2500
- d) 2501-4000
- e) více než 4000

2) V jakém okrese se vaše obec/město nachází?

- a) Liberec
- b) Česká Lípa
- c) Děčín
- d) Jablonec nad Nisou
- e) Semily

3) Žádala vaše obec/město o dotace z evropských fondů v programovém období 2007-2013?

- a) ano
- b) ne

4) Je podle vás žádání o dotace složitější nyní, nebo bylo složitější získat dotace před vstupem do EU?

- a) ano, proces je složitější
- b) ne, proces žádání o dotace není složitější
- c) nemohu posoudit

5) Máte pocit, že se vyskytují stále více byrokratické překážky v rámci čerpání dotací a uskutečnění projektů? Pokud ano, proč?

- a) ano,

.....
.....
.....

- b) ne
- c) nemohu posoudit

6) Pokud se byrokratické překážky vyskytují, může to mít negativní vliv na zájem o čerpání dotací z Evropských fondů? Pokud ano, proč?

- a) Ano,.....
.....

- b) Ne

c) nemohu posoudit

7) Pociťujete tlak ze strany kontrolních orgánů (kontrola projektové činnosti)?

a) ano

b) ne

c) nemohu posoudit

8) Se kterou zemí v rámci ERN nejvíce spolupracujete?

a) Polsko

b) Německo (Sasko)

c) s oběma stejně

9) Má vaše obec/město zájem o partnerství s obcemi a městy z Polska a Německa i mimo ERN?

a) ano, již máme partnera

b) ano, máme zájem, ale zatím partnera nemáme

b) ne, nemáme zájem o partnerství

10) Považujete přeshraniční spolupráci za důležitou? K odpovědi uveďte důvod, proč spolupráci považujete za důležitou, nebo naopak, proč nepovažujete spolupráci za důležitou složku budoucího rozvoje.

a)

ano,.....
.....

b)

ne,.....
.....

11) Pozorujete problém tzv. "chladnutí vztahů" mezi zahraničními partnery v rámci ERN z časových důvodů?

a) ano, v poslední době pozoruji

b) ne, nepozoruji

c) nemohu posoudit

12) Z jakých programů jste nejvíce čerpali dotace z Evropských fondů v programovém období 2007-2013?

a) OPVK - Vzdělávání pro konkurenceschopnost

b) OPŽP - Operační program Životní prostředí

- c) IOP - Integrovaný operační program
- d) ROP - Regionální operační program
- e) OPTP - Technická pomoc
- f) OP Lidské zdroje a zaměstnanost
- g) OP-PS ČR- Polsko
- h) Evropská územní spolupráce Ziel3-Cíl3

13) Kolik projektů v dané oblasti jste zrealizovali? Seřad'te čísla od 1-4 (1-nejméně a 4-nejvíce)

- a) kultura
- b) vzdělávání
- c) cestovní ruch
- d) obnova infrastruktury

14) Máte zájem čerpat dotace i v následujícím programovém období 2014-2020?

- a) ano, samozřejmě
- b) ne, nemáme
- c) nemohu posoudit

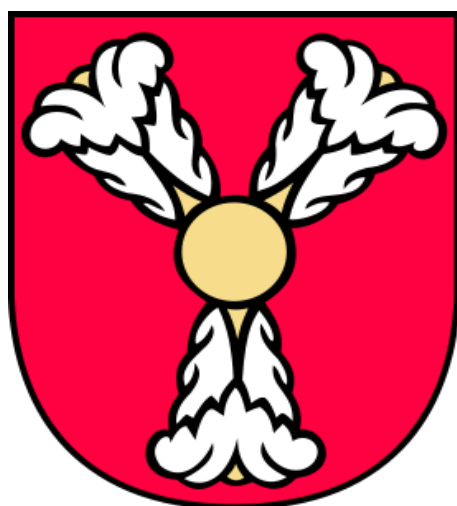
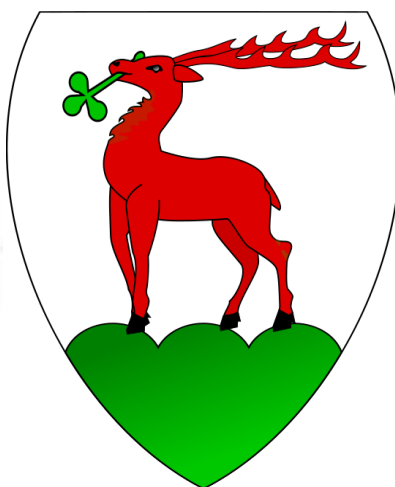
Příloha č. 10 Otázky kladené při rozhovoru s paní starostkou

- 1) Jaký je váš názor na euroregiony, konkrétně na ERN, jehož je Jilemnice členem?
- 2) Jaké má členství v ERN přínosy? Je Jilemnice aktivním členem ERN?
- 3) S polupracujete více s Polskem nebo s Německem?
- 4) Spolupracujete více s Polskou částí ERN, jaký je váš názor na tuto spolupráci? Jací jsou polští sousedé a jak by jste je hodnotila v rámci ERN.
- 5) Myslíte si, že vztahy s partanery v rámci ERN chladnou, resp., že není čas na to se setkávat?
- 6) Jak hodnotíte spolupráci s Polskem? V jakých oblastech nejvíce spolupracujete?
- 7) Myslíte, že v rámci projektů rostou byrokratické překážky a že získávání financí je čím dál složitější?
- 8) Jaký je váš názor na dotace obecně?

Příloha č. 11 Města z ERN (zkoumané v rámci případové studie)

ČR

PL

Zdroje: Liberec, Semily, Harrachov, J. Góra, Złotoryja, Karpacz

